

ПРОЕКТ
„ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ІНІЦІАТИВ –
СТВОРЕННЯ СТІЙКОЇ ПЛАТФОРМИ
ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ”
Програма Добросусідства „Польща – Білорусь – Україна”
ТАСІС ТКС 2004-2006

ДОВІДНИК

для представників місцевих органів влади,
самоврядування та громадських організацій

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ІНІЦІАТИВИ:
створення стійкої платформи
для розвитку прикордонних територій

Довідник розроблено у рамках реалізації проекту „Центр українсько-польських ініціатив – створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій” за фінансової підтримки Європейської Комісії (Програма Добросусідства „Польща – Білорусь – Україна” ІНТЕРРЕГ III ТАСІС ТКС 2004-2006). Головна мета підготовки та видання збірника – максимально зменшити вплив існуючих інформаційних бар’єрів, які поряд з візовим режимом і бар’єрами перетину кордону суттєво стримують розвиток взаємовигідного транскордонного співробітництва України і Польщі.

Довідник містить понятійні, організаційні, нормативно-правові засади і особливості функціонування та участі в українсько-польському транскордонному співробітництві місцевих органів влади, самоврядування і «третього сектору» на сучасному етапі їх розвитку. Зокрема, у публікації розглядаються особливості регіоналізації території сусідніх держав, системи законодавчих і виконавчих органів одиниць територіального самоврядування Польщі і України, міжнародні, двосторонні та національні документи з питань їх участі у транскордонній співпраці. Довідник також містить характеристику основних правових форм, законодавчої бази, джерел фінансування діяльності польських та українських неурядових організацій; польську практику налагодження співпраці неурядових організацій з органами самоврядування та бізнесовими структурами. Публікація на численних прикладах двосторонніх ініціатив ілюструє широкі можливості та потенціал українсько-польських контактів на регіональному рівні за участю місцевих органів влади, самоврядування та НУО.

Це видання здійснено за фінансовою підтримкою Європейського Союзу в рамках Програми Добросусідства „Польща – Білорусь – Україна”. За зміст публікації відповідають виключно автори та даний посібник не відображає позицію Європейського Союзу.

Збірник не претендує на вичерпність зібраного у ньому інформаційного ресурсу. З огляду на постійну динаміку регіонального розвитку та роботи міжнародних фондів, наведені у збірнику відомості слід розглядати як такі, що носять інформаційний характер.

Команда проекту вдячна усім партнерам і представникам ділових кіл, що брали активну участь в реалізації проекту, та висловлює сподівання, що започатковані підприємницькі ініціативи та створена проектом партнерська мережа консультаційного супроводу співробітництва Україна-Польща позитивно вплинуть на розвиток ділових взаємин прикордонних країн.

Експертна група:

Устич Іван Іванович - президент Фонду розвитку транскордонного співробітництва

Носа Наталя Олександрівна – президент Міжнародної асоціації інституцій
регіонального розвитку «МАІРР»

Кіш Єва Бернатівна – д.і.н., старший науковий співробітник
Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України

Пилипенко Вадим Володимирович – координатор проекту
„Центр українсько-польських ініціатив – створення стійкої платформи
для розвитку прикордонних територій”

Рецензенти:

Динис Г.Г., кандидат юридичних наук, завідуючий кафедрою міжнародного права і міжнародних відносин Закарпатського державного університету, радник Комітету Ради Європи з питань транскордонного співробітництва країн Центральної та Східної Європи (1998-2001 рр.).

Передрій О.С., кандидат економічних наук, завідуючий відділом
Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України.

ЗМІСТ

Довідник українською мовою	4-56
Довідник польською мовою	57-112
ПЕРЕДМОВА	4
I. ОРГАНИ ВЛАДИ ТА САМОВРЯДУВАННЯ ОРГАНИ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ТА САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СУБ'ЄКТИ ТРАНСКОРДОННОЇ СПІВПРАЦІ: організаційні та нормативно-правові засади	5
<i>Що таке транскордонне співробітництво і хто є суб'єктом транскордонної співпраці? ...</i>	5
<i>Які міжнародні нормативно-правові акти регулюють питання транскордонного співробітництва?</i>	6
<i>Які національні нормативно-правові акти регулюють питання транскордонного співробітництва на рівні органів місцевої влади і самоврядування в Україні?</i>	6
<i>Які національні нормативно-правові акти регулюють питання транскордонного співробітництва на рівні органів місцевої влади і самоврядування в Республіці Польща?</i>	16
<i>Що таке прикордонний регіон?</i>	16
<i>Які існують особливості регіонального поділу території у Польщі та Україні?</i>	
<i>Які території належать до українсько-польського транскордоння?</i>	17
<i>Якою є система органів влади і одиниць територіального самоврядування в Україні?</i>	17
<i>Якою є система органів влади і одиниць територіального самоврядування Польщі?</i>	19
<i>Що таке територіальна статистична система N.U.T.S.?</i>	23
II. ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ В ПОЛЬЩІ І УКРАЇНІ: понятійні, нормативно-правові та соціально-економічні аспекти	24
<i>Форми самоорганізації громадянського суспільства Польщі.</i>	24
<i>Визначення організацій „третього сектору” в Україні</i>	25
<i>На яких засадах і формах ґрунтується співпраця між неурядовими організаціями та бізнесовими структурами Польщі?</i>	26
III. ОСНОВНІ УЧАСНИКИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА МІЖНАРОДНІ ФОНДИ.	28
<i>Які існують форми участі НУО в українсько-польському транскордонному співробітництві?</i>	28
<i>Які програми міжнародних фондів спрямовані та підтримку регіонального та транскордонного співробітництва та передбачають участь органів влади та самоврядування, інституцій регіонального та місцевого розвитку та інших зацікавлених сторін?</i>	28
<i>Які міжнародні програми підтримують розвиток українсько-польського транскордонного співробітництва на рівні НУО?</i>	34
<i>Що таке проектний менеджмент і яке його місце у транскордонній діяльності НУО?</i>	39
<i>Які фактори впливають на успішність транскордонних проектів НУО?</i>	41
<i>Громадські організації та приклади кращих українсько-польських ініціатив за участю НУО Закарпатської та Львівської областей України.</i>	42
Корисні посилання	53

ПЕРЕДМОВА

У розвитку сучасного українсько-польського міжрегіонального/транскордонного співробітництва все більшу роль відіграють регіональні органи самоврядування і територіальні громади прикордонних адміністративно-територіальних одиниць України та Польщі. Стратегічна мета сучасного українсько-польського транскордонного співробітництва полягає у його спрямованості на зміцнення держав у цілому через гармонізований комплексний розвиток їх регіонів та поглиблення їх участі в міжнародних інтеграційних процесах.

Довідник для представників органів самоврядування та громадських організацій складено на основі мети, завдань, цільових груп та плану дій проекту „Центр українсько-польських ініціатив – створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій”. Проект реалізовується Фондом розвитку транскордонного співробітництва і СЕЗ (м. Ужгород, Україна) у співпраці з партнерськими організаціями – Міжнародною асоціацією інституцій регіонального розвитку „МАІРР” (м. Ужгород, Україна), Агенцією регіонального розвитку та європейської інтеграції «APPEI» (м. Львів, Україна) та Європейським центром інтеграції та співпраці „Дім Європи” (м. Люблін, Польща). Реалізація проекту стала можливою завдяки фінансовій підтримці Європейської Комісії у рамках Програми Добросусідства „Польща – Білорусь – Україна” ІНТЕРРЕГ III TACIS ТКС 2004-2006.

Проект передбачає створення умов для розвитку стійкого, ефективного та взаємовигідного партнерства між органами самоврядування, громадськими організаціями та бізнесовими структурами у прикордонних регіонах України (Закарпатська і Львівська області) та Польщі (Люблінське воєводство). Це у свою чергу забезпечить гармонізований розвиток по обидва боки кордону на основі підвищення конкурентноздатності й інвестиційної привабливості цих територій, зростання рівня життя населення і розвиток людських ресурсів. Досягнення поставленої мети проекту передбачало реалізацію таких завдань:

- 1) створення інституційної платформи для налагодження й розвитку українсько-польського партнерства – Центру українсько-польського транскордонного співробітництва (м. Ужгород) та українсько-польської транскордонної мережі «Ужгород – Львів – Люблін»;
- 2) реалізацію комплексної програми інформування, навчання й консультування для представників органів самоврядування, громадських організацій та суб'єктів малого й середнього бізнесу в Україні та Польщі.

В контексті вищезазначеного, до посібника було включено:

- огляд теоретичних та нормативно-правових засад діяльності органів влади, самоврядування та громадських організацій Польщі й України, зокрема у сфері міжсекторного партнерства і транскордонного співробітництва;
- опис кращої польської практики й українського досвіду щодо налагодження міжрегіональної співпраці, найбільш успішних українсько-польських проектів та ініціатив на рівні органів влади, самоврядування та неурядових організацій,

Під час підготовки довідника були використані українські та польські першоджерела й нормативно-правові акти, публікації Спільного технічного секретаріату Програми Добросусідства „Польща – Білорусь – Україна” ІНТЕРРЕГ III TACIS ТКС 2004-2006, матеріали, підготовлені та надані експертною групою та партнерськими організаціями «APPEI» (м. Львів) та Центром «Дім Європи» (м. Люблін).

Довідник стане джерелом корисної та цікавої інформації у першу чергу для представників державних, самоврядних, бізнесових структур та інститутів громадянського суспільства. Публікація створювалась також як інструмент, що допоможе практикам транскордонного співробітництва підвищити ефективність своєї роботи й піднести міжрегіональне спілкування на якісно новий рівень. Водночас упорядники сподіваються, що читачами видання стануть не тільки активні представники органів самоврядування та НУО, але й науковці, журналісти, політики, студенти, пересічні громадяни - всі, хто цікавиться питаннями українсько-польської співпраці. Тому структура публікації представлена у формі «питання – відповідь». Це мало б забезпечити легкість читання й розуміння матеріалів довідника, можливість швидко знаходити необхідну інформацію і використовувати отримані знання на практиці.

Іван Устич
Президент Фонду розвитку у транскордонного співробітництва

I. ОРГАНИ ВЛАДИ ТА САМОВРЯДУВАННЯ

ОРГАНИ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ТА САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СУБ'ЄКТИ ТРАНСКОРДОННОЇ СПІВПРАЦІ: організаційні та нормативно-правові засади

Що таке транскордонне співробітництво і хто є суб'єктом транскордонної співпраці?

Термін "транскордонне співробітництво" означає будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, які знаходяться під юрисдикцією двох або декількох Договірних сторін, та на укладення з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей (стаття 2 Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, 21 травня 1980 р.).

Відповідно до визначення основними суб'єктами транскордонного співробітництва є територіальні общини або власті, які здійснюють місцеві або регіональні функції та визначаються як такі внутрішнім законодавством кожної держави.

Міжнародні нормативно правові акти чітко визначають право територіальних общин і властей за певних умов укладати угоди про транскордонне співробітництво, визнають чинність для національного законодавства актів та рішень, які ухвалюються в рамках угод про транскордонне співробітництво, а також правову дієздатність (статус "юридичної особи") будь-якого органу, який буде створено за такою угодою.

Внаслідок ратифікації Мадридській Конвенції (21 травня 1980 р.) Верховною Радою України у 1993 році, його положення (міжнародно-правові норми стосовно транскордонного співробітництва, закріплені у Конвенції) стали частиною національного законодавства України і мають пріоритет над внутрішнім правом, згідно зі статтею 27 Віденської Конвенції про право міжнародних договорів 1969 року. Таким чином, Рамкова Конвенція разом із двома додатковими протоколами становить загальні правові засади міжрегіонального, транскордонного співробітництва регіонів держав Європи, в тому числі України.

Принципи транскордонного співробітництва

Асоціація Європейських Прикордонних Регіонів (AEBR) встановила, виходячи із загальноєвропейського досвіду, наступні принципи для успішного розвитку транскордонного співробітництва:

- партнерство;
- допомога;
- існування спільної програми чи концепції транскордонного розвитку;
- спільні структури на регіональному-локальному рівнях і незалежні ресурси фінансування.

Ці принципи є загальновизнаними в Європейському Союзі.

Таким чином, транскордонне співробітництво не означає, що сусідні прикордонні регіони спочатку розвивають свої індивідуальні програми, пріоритети чи проекти незалежно один від одного на національному рівні і тільки після цього зв'язуються зі своїми партнерами на іншому боці кордону, щоб залучити їх до співпраці. Недостатньо просто координувати національні плани чи додати кілька пропозицій і назвати це транскордонною програмою чи проектом. Необхідним є комплексний і системний підхід та взаємодія суміжних прикордонних регіонів з самого початку розгортання спільних транскордонних проектів.

За визначеннями загальноєвропейських структур, стосовно співробітництва на кордонах, потрібно розрізняти наступні типи:

- транскордонне співробітництво
- міжрегіональне співробітництво
- транснаціональне (міждержавне) співробітництво

Ці три типи співробітництва, за методикою Асоціації Європейських Прикордонних Регіонів(AEBR), відрізняються між собою за наступними характеристиками:

Типи співробітництва на кордонах

Транскордонне співробітництво	Міжрегіональне співробітництво	Транснаціональне (міждержавне) співробітництво
- пряме співробітництво сусідніх прикордонних регіонів, між регіональними і місцевими владами вздовж кордону у всіх сферах життя, яке включає всіх зацікавлених суб'єктів; - більш організоване завдяки тривалій традиції співпраці (регіональна-локальна); - міжгалузеве в рамках Асоціації Європейських Прикордонних Регіонів (AEBR)	- співробітництво між регіональними і місцевими владами переважно в окремих секторах (не у всіх сферах життя) і за участі лише деяких суб'єктів; - недостатньо організоване через коротку традицію співпраці; - міжгалузеве в рамках Асамблеї Європейських Регіонів (AER)	- співробітництво між країнами (іноді дозволяючи регіонам брати участь) стосовно спеціального предмету, наприклад, регіональний розвиток, яке пов'язане з великими, взаємозв'язаними транскордонними проектами; - організаційна структура не розвинена; - міжгалузевість рідко організована, але наявні певні досягнення в рамках міжнародних організацій (наприклад, Ради Європи)

Які міжнародні нормативно-правові акти регулюють питання транскордонного співробітництва?

- Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями 1980 р. (Україна приєдналася 14 жовтня 1993 р., набула чинності 22 грудня 1993 р.)
- Хартія Конгресу місцевих і регіональних органів влади Європи 1994 р.
- Європейська хартія місцевого самоврядування 1985 р. (підписано Україною 6 листопада 1996 р., ратифіковано 15 липня 1997 р.)
- Додатковий Протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями 1995 р. (підписано Україною 1 липня 2003 р., ратифіковано 24 червня 2004 р.)
- Додатковий протокол 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями 1998 р. (підписано Україною 3 листопада 1998 р., ратифіковано 24 червня 2004 р.)
- Концепція міжрегіонального та прикордонного співробітництва держав-учасниць Співдружності незалежних держав 2004 р.

Які національні нормативно-правові акти регулюють питання транскордонного співробітництва на рівні органів місцевої влади і самоврядування в Україні?

- Закон України „Про місцеве самоврядування в Україні” від 24 червня 1997 р. № 280
- Закон України „Про місцеві державні адміністрації” від 09 квітня 1999 р. № 586

- Закон України “Про транскордонне співробітництво” від 24 червня 2004 р. № 1861
- Закон України “Про стимулювання розвитку регіонів” від 8 вересня 2005 р. № 2850
- Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2002 р. № 587 “Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів”
- Постанова Кабінету Міністрів України від 11 травня 2005 р. № 339 „Про затвердження Положення про порядок проведення конкурсного відбору проектів (програм) транскордонного співробітництва, які можуть бути включені до державної програми розвитку транскордонного співробітництва”
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. N 149 „Про схвалення Концепції Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007 - 2010 роки”
- Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. № 1001 „Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року”
- Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 1819 „Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007-2010 роки”
- Наказ Мінекономіки „Про затвердження Порядку підготовки проектів (програм) транскордонного співробітництва, зразків листка реєстрації висновків попереднього розгляду проекту (програми) транскордонного співробітництва, листка результатів оцінювання проекту (програми) транскордонного співробітництва” від 3 червня 2005 р. № 158
- Наказ Мінекономіки “Про утворення міжвідомчої робочої групи з підготовки рекомендацій по складанню переліку проектів транскордонного співробітництва” від 5 березня 2007 р. № 65

Транскордонне співробітництво здійснюється відповідно до зобов’язань України в рамках міжнародних договорів, законів України та інших нормативно-правових актів

Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями
(ратифіковано 14 липня 1993 р.)

Додатковий протокол
(ратифіковано 24 липня 2004 р.)

Протокол № 2
(ратифіковано 24 липня 2004 р.)

Європейська хартія місцевого самоврядування
(ратифікована 15 липня 1997 р.)

Закон України “Про транскордонне співробітництво”
(від 24 червня 2004 р. № 1861-IV)

Програма розвитку єврорегіонів
(постанова КМУ від 29 квітня 2002 р. № 587)

Державна програма
розвитку транскордонного співробітництва на 2007-2010 роки
(постанова КМУ від 27 грудня 2006 р. № 1819)

У 1980 р. країнами – членами Ради Європи було укладено Європейську рамкову конвенцію про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями. У 1995 р. Конвенцію доповнено Додатковим протоколом, що встановлює порядок її застосування. У 1998 р. прийнято Протокол № 2, що регламентує співробітництво між регіонами, які безпосередньо не межують один з одним.

14 липня 1993 р. Україна приєдналася до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, у 2004 р. до протоколів цієї Конвенції.

Витяг**ЄВРОПЕЙСЬКА РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ
про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями****Стаття 1**

Кожна Договірна Сторона зобов'язується підтримувати та заохочувати транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, які знаходяться під її юрисдикцією, та територіальними общинами або властями, які знаходяться під юрисдикцією інших Договірних Сторін. Вона прагне, враховуючи належним чином відповідні конституційні положення кожної Сторони, сприяти укладанню угод та досягненню домовленостей, які можуть бути для цього необхідними.

Стаття 2

1. Для цілей цієї Конвенції «транскордонне співробітництво» означає будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, які знаходяться під юрисдикцією двох або декількох Договірних Сторін, та на укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей. Транскордонне співробітництво здійснюється в межах компетенції територіальних общин або властей, визначеної внутрішнім законодавством. Межі та характер такої компетенції цією Конвенцією не змінюються.

2. Для цілей цієї Конвенції вислів «територіальні общини або власті» означає общини, власті або органи, які здійснюють місцеві або регіональні функції та визнаються як такі внутрішнім законодавством кожної держави. Однак кожна Договірна Сторона під час підписання цієї Конвенції або після цього у повідомленні на ім'я Генерального секретаря Ради Європи може визначити общини, власті або органи, види діяльності і форми, якими вона має намір обмежити сферу застосування цієї Конвенції або які вона має намір виключити з неї.

Загальні правові підстави для участі в транскордонному співробітництві місцевих територіальних громад або влад встановлює «Європейська хартія місцевого самоврядування», ратифікована Україною у 1997 році.

В Європейській Хартії місцевого самоврядування зазначається, що

«прикордонні регіони більш, ніж усі інші, потребують проведення політики узгодження між державами.

Мета такої політики – відкривати кордони і збільшувати транскордонні консультації, співробітництво і спільне використання можливостей інфраструктури обслуговування.

Держави повинні полегшувати прямі контакти між регіонами та територіями, зацікавленими, відповідно до Європейської Рамкової Конвенції з транскордонного співробітництва між територіальними органами влади, в просуванні все більш тісних контактів між зацікавленими поселеннями. В районах кордонів будь-який проект, який може мати шкідливі наслідки для довкілля сусідніх країн, повинен бути реалізований після попередніх консультацій цих держав».

24 червня 2004 р. прийнято **Закон України “Про транскордонне співробітництво”**, який визначає мету та принципи державної політики у сфері транскордонного співробітництва, повноваження суб’єктів транскордонного співробітництва України, принципи та форми державної підтримки транскордонного співробітництва та його фінансове забезпечення.

Згідно Закону загальну координацію транскордонного співробітництва та контроль за додержанням законодавства з питань транскордонного співробітництва здійснює спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики – Мінекономіки України.

Протягом наступних років здійснювалися заходи щодо реалізації положень Закону, у тому числі стосовно створення нормативно-правової бази.

З метою визначення проектів транскордонного співробітництва, які відповідають загальнодержавним пріоритетам розвитку та пріоритетам розвитку транскордонного співробітництва в регіонах 11 травня 2005 р. Урядом затверджено Порядок проведення конкурсного відбору таких проектів.

15 березня 2006 р. Урядом схвалено Концепцію Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007 - 2010 роки, яка передбачала варіанти розв’язання проблем розвитку транскордонного співробітництва, зокрема розглядалися можливості:

- стимулювання розвитку транскордонного співробітництва шляхом надання підтримки проектам, які реалізуються в межах існуючих єврорегіонів;
- створення комплексної системи розвитку транскордонного співробітництва, відповідно до якої мали б підтримуватися проекти по всій території країни.

Були визначені основні причини повільного розвитку транскордонного співробітництва, зокрема:

- недостатній рівень самостійності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у прийнятті рішень щодо здійснення спільних із суб’єктами транскордонного співробітництва іноземних держав заходів;
- відсутність комплексного підходу до організації транскордонного співробітництва, у тому числі кваліфікованих кадрів, здатних забезпечити підготовку необхідних проектів транскордонного співробітництва та контактувати з представниками територіальних громад іноземних держав, з урахуванням відповідного фахового рівня та мовних знань;
- неможливість співфінансування проектів транскордонного співробітництва у сфері науки, освіти, культури, зв’язку, охорони здоров’я, туризму;
- низький рівень залучення недержавних підприємств, установ, а також громадських організацій до здійснення заходів у рамках транскордонного співробітництва;
- повільні темпи розбудови прикордонної інфраструктури і спрощення процедури митного контролю, що перешкоджає здійсненню швидкого транзиту товарів та переміщення людей.

З метою їх подолання **27 грудня 2006 р. Кабінетом Міністрів затверджено Державну програму розвитку транскордонного співробітництва на 2007-2010 роки**, основними завданнями якої є активізація зовнішньоекономічної діяльності регіонів, розвиток малого та середнього підприємництва та соціальної сфери, збереження навколишнього природного середовища.

Пріоритетними напрямками транскордонного співробітництва визначено:

- модернізацію і розвиток існуючої транскордонної транспортної мережі для збільшення її пропускнуєї спроможності;
- будівництво пунктів пропуску через Державний кордон;
- розбудову виробничої та соціальної інфраструктури;
- розвиток інфраструктури бізнесу та туризму;
- впровадження спільної системи захисту довкілля;
- заохочення транскордонних заходів у сфері культури, освіти та навчання;
- зміцнення інституційного співробітництва;
- співробітництво у сфері обміну інформацією;
- розвиток співпраці між місцевими громадами.

Програма визначає заходи щодо розвитку транскордонного співробітництва на 2007-2010 роки та проекти, яким надаватиметься державна фінансова підтримка у 2008 році. Заходи Програми передбачають продовження роботи щодо формування нормативно-правової бази, створення відповідної інфраструктури, розробку спільних з сусідніми країнами транскордонних проектів розвитку територій, створення інформаційної мережі тощо.

Програмою передбачено виділити у 2008 році 6,62 млн. гривень з державного бюджету на підтримку реалізації відібраних на конкурсній основі 16 проектів транскордонного співробітництва у Волинській, Вінницькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Чернівецькій, Чернігівській, Харківській областях.

Транскордонне співробітництво в Україні здійснюється в межах угод, укладених між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами влади України та територіальним громадами, відповідними органами влади інших держав.

Області України укладають угоди про співпрацю з регіональними органами влади суміжних країн та інших держав світу. Здійснюється співробітництво з міжрегіональними організаціями та асоціаціями. Зокрема в рамках Асамблеї європейських регіонів, Конгресу регіональних та місцевих влад Європи, Асоціації європейських прикордонних регіонів, Ради керівників прикордонних областей України. Так, представник делегації України у Конгресі місцевих і регіональних влад Ради Європи, міський Голова м. Славутича В.П. Удовиченко обраний у травні 2006 р. Віце-президентом Конгресу від палати місцевих рад.

На кордонах України діють 7 єврорегіонів: "Буг", Карпатський, "Нижній Дунай", "Верхній Прут", "Дніпро", "Слобожанщина", "Ярославна" до складу яких входять Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Одеська, Сумська, Чернівецька, Чернігівська та Харківська області України.

Єврорегіони "Буг", "Нижній Дунай", "Дніпро" та Карпатський є членами Асоціації європейських прикордонних регіонів, яка здійснює значний вплив на розвиток взаємин між прикордонними територіями Європи. Міста Київ та Львів є дійсними членами асоціації „Європейські міста”, яка налічує більше 120 великих міст з 30 європейських країн.

Здійснюються заходи щодо поглиблення взаємодії з Європейською мережею навчальних центрів територіальних громад, яка підтримує співробітництво між навчальними центрами місцевих та регіональних органів управління.

З метою координації спільних дій між Україною та країнами сусідами створюються відповідні двосторонні комісії, зокрема здійснюється співробітництво в рамках Українсько - Словацької Міжурядової комісії з питань транскордонного співробітництва, Українсько - Польської Міжурядової координаційної ради з питань міжрегіонального співробітництва, Українсько-Угорської Міжурядової комісії з питань транскордонного та прикордонного співробітництва.

Операційні програми територіального співробітництва ЄС

Назва	Мета	Тематика
Програми транскордонної співпраці	Поширення спільних ініціатив громад, які мешкають у прикордонних регіонах країн-членів, а також країн-сусідів	Спільна транскордонна діяльність у сфері розвитку малого та середнього підприємництва, туризму, транскордонної торгівлі, охорони навколишнього середовища, популяризація спільної культурної діяльності, підтримка розвитку міських та сільських територій, поліпшення доступу до транспортних, інформаційних, комунікаційних мереж, стан водо- та енерго-постачання, утилізації відходів, популяризація розвитку та спільного використання інфраструктури у сфері охорони здоров'я, культури, освіти, підтримка адміністративної співпраці та взаємодії територіальних громад на ринку праці, розвиток людських ресурсів
Програми транснаціональної співпраці	Сприяння сталому розвитку територій	Співпраця у галузі водного господарства, що стосується захисту довкілля і керування стоками до річок, поліпшення доступу до транскордонних гілок європейських транспортних мереж та популяризація інформаційних і комунікаційних технологій, запобігання загрозам природних катастроф; наукова і технологічна співпраця, в тому числі зв'язок між вузами, дослідницькими інституціями і підприємництвом
Програми міжрегіональної співпраці	Підвищення ефективності регіональної політики	Співпраця та обмін досвідом між органами влади щодо ідентифікації, передачі та поширення "кращих практик", організація навчання, популяризація інновацій, захист навколишнього середовища і запобігання ризикам

Основні форми транскордонного співробітництва

Єврорегіон – це основна організаційна форма співробітництва адміністративно-територіальних одиниць європейських держав, що здійснюється відповідно до дво- або багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво.

Співробітництво у рамках єврорегіонів здійснюється з метою об'єднання зусиль в економічній сфері, розбудови соціальної, інформаційної та виробничої інфраструктури, будівництва та модернізації інфраструктури кордону, розвитку транспортної мережі, наукової та культурної співпраці, охорони навколишнього середовища.

На кордонах України функціонують сім єврорегіонів: "Буг", "Карпатський", "Нижній Дунай", "Верхній Прут", "Дніпро" та "Слобожанщина", "Ярославна". Відзначимо два євро регіони, де задіяні регіони України та Польщі включно.

Міжрегіональна асоціація "Карпатський Єврорегіон"

Асоціація "Карпатський Єврорегіон" створена 14 лютого 1993 р., основними правовими актами, що регулюють її діяльність є Угода та Статут.

До складу Карпатського Єврорегіону входять прикордонні адміністративно-територіальні одиниці, а також окремі населені пункти Польщі, Словаччини, Угорщини, України та Румунії, зокрема території:

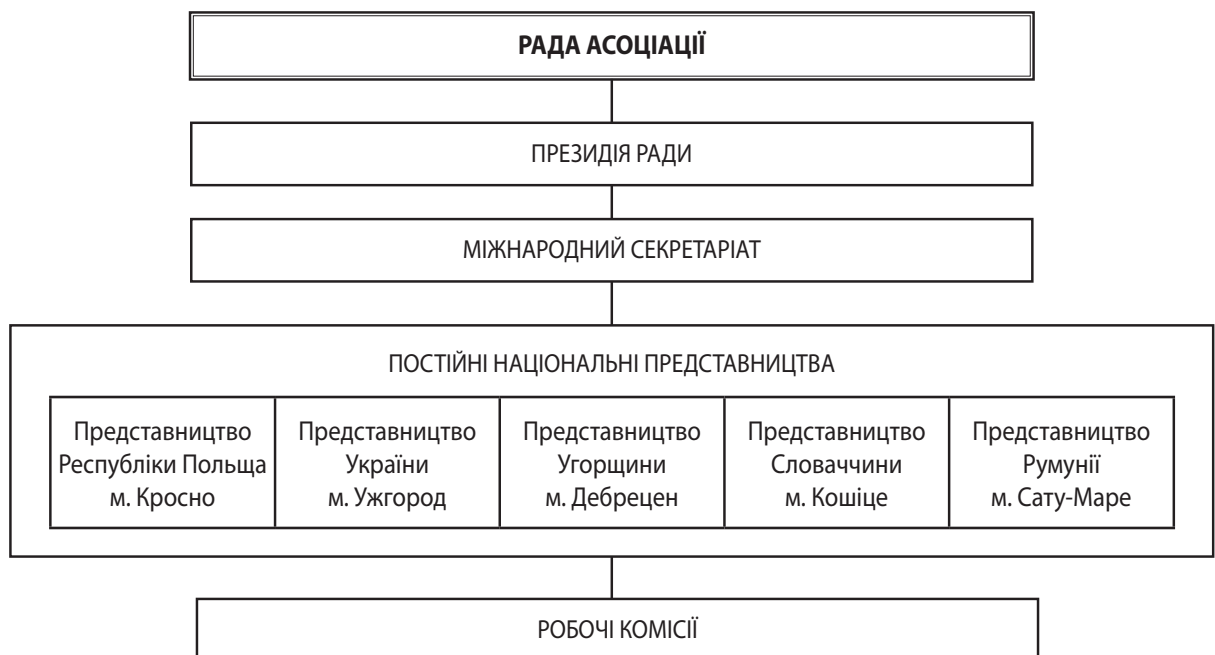
- 4 областей України: Львівської, Закарпатської, Івано-Франківської, Чернівецької (56660 кв. км);

- 5 округів Угорщини: Боршод-Абауй-Земплін, Гайду-Бігар, Гевеш, Йас-Надькун-Солнок, Саболч-Сатмар-Берег, а також міст: Мішкольц, Дебрецен, Егер, Ніредьгаза (28639 кв. км);
- 4 регіональних територіальних одиниць Польщі: Кросно, Перемишль, Жешув, Тарнув (14540 кв. км);
- районів Словаччини: Бардіїв, Гуменне, Кошице, I-IV околиці, Межилаборце, Михайлівці, Пряшів, Сабінов, Сніна, Собранце, Стропков, Свитник, Требішов, Вранов (10466 кв. км);
- з 1997 р. адміністративних одиниць Румунії: Сату-Маре, Мараморош, Бігор, Салай, Бо-тошані (27000 кв. км).

Населення

Області	Кількість населення, тис.чол.	Площа, тис. кв.км	Густота населення чол. на кв.км	Частка міського населення
Закарпатська	1252	12,8	97,8	41
Івано-Франківська	1424	13,9	102,4	42
Львівська	2748	21,8	126,0	59
Чернівецька	938	8,1	115,8	42
Загалом	6362	51,6	110,5	46

Керівні органи. Найвищим органом міжрегіональної Асоціації є **Рада**, яка приймає рішення стосовно найважливіших загальних питань, створює Робочі Комісії, схвалює подані ними пропозиції тощо. Сторони делегують у Раду до 10 осіб, які утворюють Делегацію національної сторони, на чолі з Головою.

Постійно діючим органом Ради є **Президія**, до складу якої входять Голови Делегацій кожної національної сторони.

Виконавчим та адміністративним органом Асоціації є **Міжнародний Секретаріат**, що складається з Постійних представників кожної сторони та організовує засідання Ради, координує її щоденну діяльність. У кожній з країн-членів Асоціації створено **Постійні національні представництва**.

В рамках Карпатського єврорегіону створено **Робочі комісії**, відповідальні за практичне втілення його стратегічних планів, з питань:

- регіонального розвитку (координатор - Угорська сторона);
- туризму (координатор - Польська сторона);
- охорони довкілля (координатор - Угорська сторона);
- торгівлі (координатор - Румунська сторона);
- запобігання природним катастрофам (координатор - Словацька сторона);
- соціальної інфраструктури (координатор - Українська сторона);
- ревізійна комісія (координатор - Угорська сторона).

Карпатський єврорегіон є членом Асоціації європейських прикордонних регіонів.

Діяльність Карпатського єврорегіону спрямована на:

- сприяння співробітництву в економічній, соціальній, науковій, екологічній, освітній, культурній галузях та спорті;
- реалізацію транскордонних проектів;
- співробітництво з національними інституціями та організаціями.

В рамках Карпатського єврорегіону укладено більш ніж 50 двосторонніх угод про співпрацю в економічній, культурній, науковій, освітній сферах, реалізовано та реалізуються такі основні проекти:

- проект „INTERREGIO” спрямований на розвиток інфраструктури регіонів, вирішення спільних проблем в економічній, культурній, екологічній, соціальній, освітній сферах тощо. Учасники: Закарпатська область (Україна), повіт Сату-Маре (Румунія), область Саболч-Сатмар-Берег (Угорщина). В рамках проекту створено агентство з розвитку регіонів (м. Ужгород, Україна);
- проект “Жива Тиса”, який зокрема передбачає співпрацю з єврорегіоном Маас-Рейн. Учасники: Закарпатська область (Україна), повіти Бая-Маре, Сату-Маре, Орадея, Селаж (Румунія), Кошицький та Прешовський краї (Словаччина), області Саболч-Сатмар-Берег, Хойду-Бігор, Боршод-Абауй-Земплайн, Хевеш та Яс-Нодькун-Солнок (Угорщина);
- проект „Асоціація музеїв та картинних галерей Карпатського єврорегіону”, який передбачає посилення уваги органів влади та громадськості до збереження пам'яток історії та культури, залучення ресурсів для розвитку музейних установ та проведення робіт по збереженню пам'яток культури, розвиток туризму. Учасники: Закарпатська, Івано-Франківська області (Україна), область Саболч-Сатмар-Березька (Угорщина), Кошицький край (Словаччина), Підкарпатське воєводство (Польща);
- проект «Зелені Карпати», що передбачає співробітництво в туристично-рекреаційній сфері. Учасники: всі регіони-члени Карпатського єврорегіону;
- проект „Польсько-українське агентство комунального розвитку”, що передбачає створення постійного механізму підтримки польсько-української співпраці в комунальній сфері та самоврядуванні шляхом встановлення системи обміну інформацією, контак-

тування фірм тощо. Учасники: повітове староство в Лежайську, Карпатський євро регіон, Фонд молода демократія, Центр навчання самоврядування і адміністрації (Польща), Центр муніципальних реформ (Україна);

- проект „Центр підтримки економічних ініціатив та транскордонного співробітництва («Долина Стругу»), передбачає створення центру для надання допомоги місцевим компаніям та приватним підприємцям у пошуку партнерів та інформації стосовно інвестиційних можливостей регіонів. Учасники: Підкарпатське воєводство, місто Блажова (Польща), Львівська область, місто Львів (Україна);
- проект „Міс Карпатський євро регіон”. Учасники: всі регіони-члени Карпатського євро регіону;
- проект «Міста Карпатського євро регіону - разом за розвиток туризму», який сприяє співробітництву між містами євро регіону в галузі муніципального туризму. В рамках проекту проведено туристичні виставки, створюється Єврокарпатська мережа міст та Бюро туристичної співпраці міст Карпатського євро регіону в Ярославі. Учасники: Представництво України в Карпатському євро регіоні, Ужгородська міська рада та Представництво Польщі в Карпатському євро регіоні.

Транскордонне об'єднання “Євро регіон “Буг”

Установчі документи: Угода про створення Транскордонного об'єднання “Євро регіон “Буг” (підписана 29 вересня 1995 р.) з Доповненням від 15 травня 1998 р. та Додатком від 22 вересня 1999 р.

Засновники: Волинська область, Хелмське, Люблінське, Тарнобжезьке і Замостьське воєводства Республіки Польща. У травні 1998 р. до євро регіону приєдналися Білопідляське воєводство Польщі і Брестська область Республіки Білорусь. Внаслідок адміністративно-територіальної реформи з 1 січня 1999 р. польську сторону в євро регіоні представляє Люблінське воєводство.

12 травня 2000 р. до Євро регіону “Буг” увійшли як асоційовані члени Жовківський та Сокальський райони Львівської області України

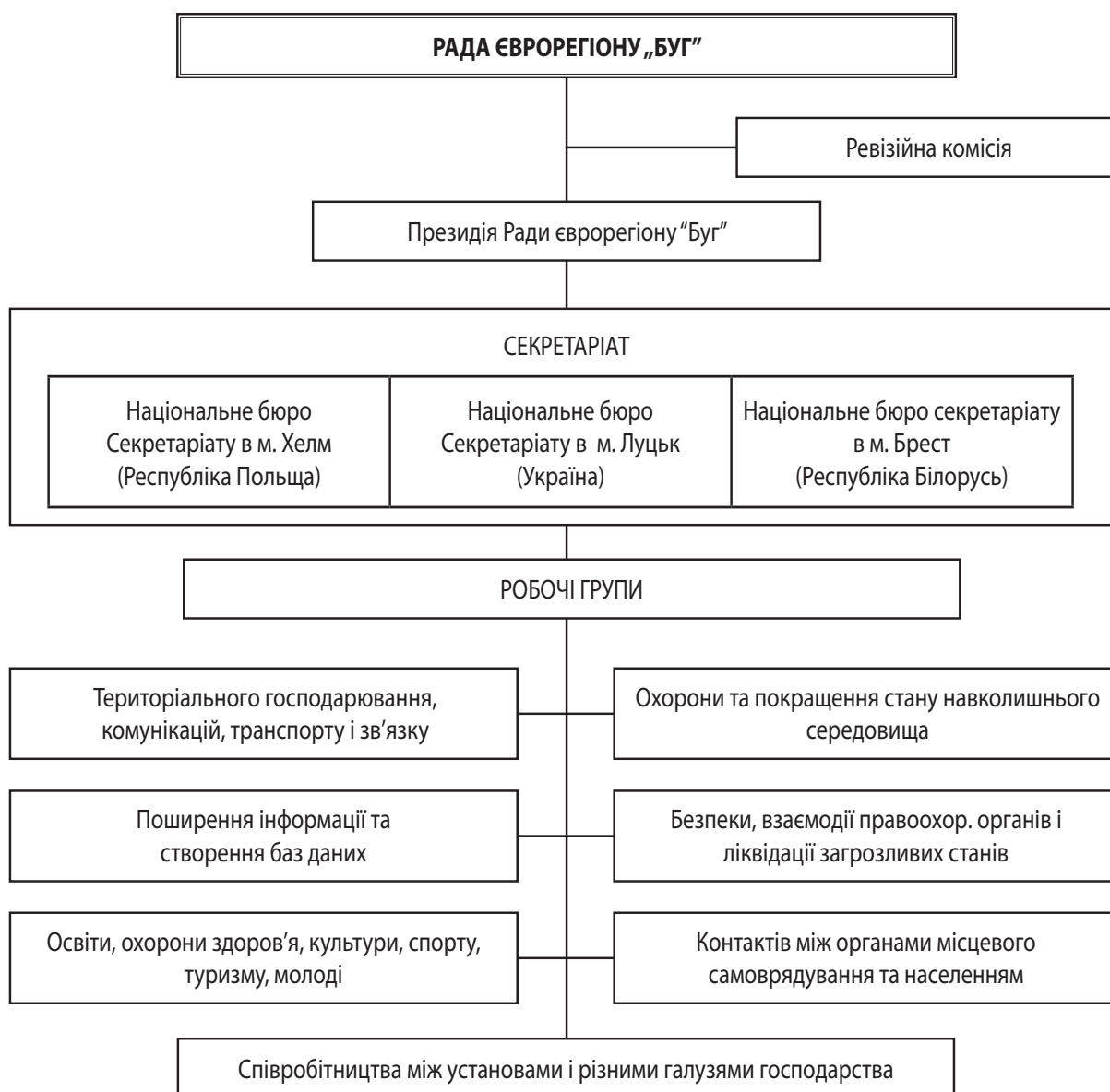
Площа: 82 тис. кв. км. **Населення:** 5,3 млн. чоловік

Головною метою діяльності є активізація розвитку соціально-економічних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших зв'язків між учасниками євро регіону.

Пріоритети стратегії розвитку євро регіону “Буг”:

- розбудова кордонів і облаштування прикордонної інфраструктури;
- реконструкція існуючих та будівництво нових автомобільних магістралей, спорудження супутніх об'єктів транспортної інфраструктури;
- реалізація природоохоронних заходів на прикордонних територіях;
- проведення соціально орієнтованої діяльності, спрямованої на забезпечення прав та інтересів найбільш вразливих верств населення (одиноких людей похилого віку, інвалідів та неблагополучних сімей);
- створення бази даних з метою розповсюдження різнопланової інформації про регіон;
- формування сприятливого бізнес-середовища через розширення мережі спеціалізованих інституцій.

Керівними органами євро регіону “Буг” є: Рада євро регіону “Буг”, Президія Ради євро регіону “Буг”, Секретаріат євро регіону “Буг”, ревізійна комісія. Рада є найвищим органом євро регіону, до складу якого входять по 10 представників від кожної сторони. Виконавчим та адміністративним органом євро регіону є Секретаріат, що створюється Радою з однакової кількості представників.

Євро регіон “Буг” з 1996 р. є членом Асоціації Європейських Прикордонних Регіонів, у 2003 р. отримав від неї нагороду “Вітрила Папенбургу” за значні досягнення у розвитку транскордонного співробітництва.

В рамках євро регіону “Буг” реалізовано ряд проектів та програм, спрямованих на розбудову кордону та створення прикордонної інфраструктури, охорону навколишнього середовища, розвиток місцевого самоврядування.

Здійснювалося співробітництво між працівниками органів освіти, науки, культури, туризму, охорони здоров'я, правопорядку, статистики, охорони навколишнього середовища, розвитку системи місцевого самоврядування.

Найбільш вагомими проектами є спорудження другого мостового переходу через р. Західний Буг в районі міжнародного автомобільного пункту пропуску “Ягодин – Дорогуськ”, відкриття Першої черги пункту пропуску через державний кордон України для міжнародного автомобільного сполучення “Ягодин”, запровадження практики спільного митного і прикордонного контролю на кордонному переході “Устилуг – Зосін”, створення в Луцьку банку зі стовідсотковим польським капіталом “ПЕКАО”, функціонування в Любліні українсько-польського колегіу-

му університетів, реалізація комплексу природоохоронних заходів в басейні прикордонної річки Західний Буг.

В рамках проекту “Українсько-польська транскордонна агенція – разом в майбутнє” розроблено Спільну польсько-українську стратегію транскордонного співробітництва для Люблінського і Підкарпатського воєводств та Волинської і Львівської областей на 2005-2015 роки, яка визначає пріоритетні галузі залучення фінансових ресурсів на підтримку транскордонного співробітництва регіону, у тому числі міжнародної технічної допомоги.

Волинська область приймала участь у реалізації ряду мікропроектів, що здійснювалися Люблінським воєводством Польщі в рамках програми ЄС Фаре, зокрема: «Міст – Люблін, як місце співпраці представників органів місцевого самоврядування Сходу і Заходу», «Підвищення можливостей використання європейських фондів органами влади прикордонних регіонів Польщі та України», «На спільному шляху. Покращення стандартів транскордонної співпраці органів самоврядування Любліна і Луцька», «Створення транскордонної стратегії запобігання паводкам в басейні річки Західний Буг», «Розвиток інституційного співробітництва в галузі сприяння підприємству й інноваціям в прикордонних регіонах Польщі, України та Білорусі» тощо.

Які національні нормативно-правові акти регулюють питання транскордонного співробітництва на рівні органів місцевої влади і самоврядування в Республіці Польща (далі РП)?

- Закон РП від 8 березня 1990 р. про самоврядування гміни.
- Закон РП від 5 червня 1998 р. про самоврядування повіту.
- Закон РП від 5 червня 1998 р. про самоврядування воєводства.
- Закон РП від 15 вересня 2000 р. про засади участі одиниць територіального самоврядування в міжнародних об’єднаннях місцевих та регіональних спільнот.
- Нормативно-правові акти і документи законодавчих та виконавчих органів одиниць територіального самоврядування Польщі.
- Пріоритети зовнішньої політики РП.
- Інші нормативно-правові акти РП, пов’язані із зовнішньою політикою держави.

Що таке прикордонний регіон?

Прикордонний регіон -

- це адміністративно-територіальна одиниця, що знаходиться на наступному після державного рівні та розташована безпосередньо вздовж державного кордону
- це потенційний регіон із притаманною йому географією, екологією, етнічними групами, економічними можливостями тощо, але поділений суверенітетом урядів, що правлять по обидві сторони кордону (Методичні рекомендації щодо транскордонного співробітництва для місцевих і регіональних влад в Європі)

Існує також і географічно-просторове визначення прикордонного регіону чи прикордонної зони, відповідно до якого це територія радіусом від 10 до 50 км від кордону (розмір території визначається чинним законодавством держави).

Які існують особливості регіонального поділу території у Польщі та Україні?

Які території належать до українсько-польського транскордоння?

Польща є країною Європейського Союзу і підпадає під класифікацію регіонів ЄС - Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NUTS, 1988), яка передбачає 5 рівнів: три регіональні (NUTS I-III) та дві місцеві (NUTS IV-V) одиниці регіональної статистики ЄС. Новий територіальний поділ Польщі відповідно до адміністративно-територіальної реформи (з 1 січня 1999 р.) включає: 16 воєводств (NUTS II) із 880 містами, 45 субрегіонів (NUTS III), 380 повітів (NUTS IV), 2489 гмін ((NUTS V) і 56 772 сіл.

Польська частина прикордонних територій включає: 139 міст, з яких 13 мають статус повітів (Белосток, Ломжа, Остроленка, Седльце, Суwalkи, Бяла-Подляска, Хелм, Замость, Люблін, Кросно, Перемишль, Жешув і Тарнобжег), 582 гміни і 13 154 села.

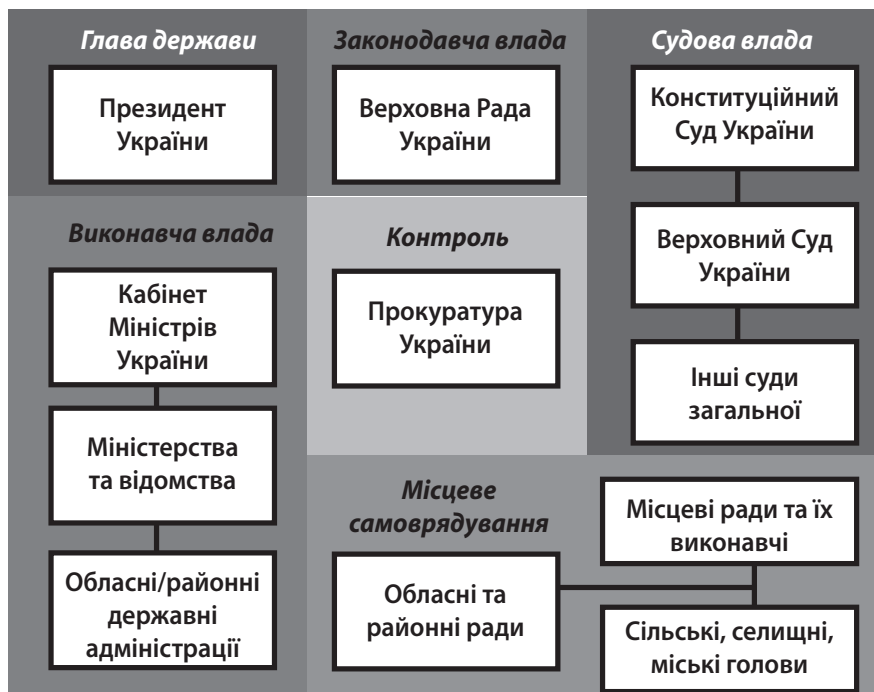
Україна територіально ділиться на:

24 області, 490 районів, 453 міста, 174 міста республіканського значення, 887 селища міського типу, 28 612 сіл і Автономну Республіку Крим. У даний час в Україні триває робота над підготовкою реформи адміністративно-територіального устрою.

Українську частину транскордонних територій представляють: 49 районів, 64 міста, 17 міст республіканського значення, 6 міських районів (Львівська область), 3 583 селища міського типу і села. Великі міста – Львів, Луцьк, Ковель, Ужгород.

Якою є система органів влади і одиниць територіального самоврядування в Україні?

Загальну характеристику органів державної влади та місцевого самоврядування України можна подати у вигляді такої схеми:

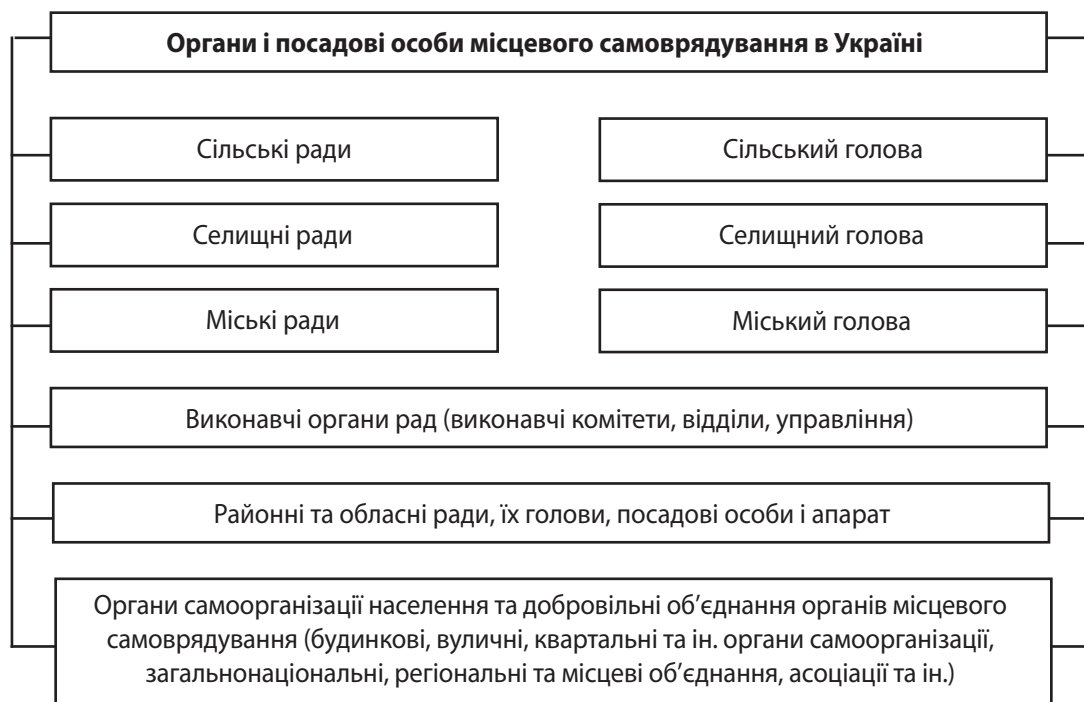

Згідно зі ст. 5 Конституції України народ здійснює владу безпосередньо через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. З даного конституційного положення прямо випливає, що органи місцевого самоврядування не входять до єдиного державного механізму і, в силу цього, місцеве самоврядування можна розглядати як окрему форму реалізації народом належної йому влади.

Згідно зі ст. 140 Конституції України місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, тобто через певний структурно-організаційний механізм, який іменується системою місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування в структурно-організаційному плані являє собою сукупність органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення та організаційних форм, за допомогою яких відповідна територіальна громада або її складові частини здійснюють завдання та функції місцевого самоврядування, вирішують питання місцевого значення.

Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» (ст. 5) до елементів системи місцевого самоврядування відносить: територіальну громаду; сільську, селищну, міську раду; сільського, селищного, міського голову; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; районні в місті ради, які створюються у містах з районним поділом за рішенням територіальної громади міста або міської ради; районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; органи самоорганізації населення.

У структурі системи місцевого самоврядування можна виділити два основних елементи — територіальну громаду та органи місцевого самоврядування. Подана нижче схема показує склад органів місцевого самоврядування України:

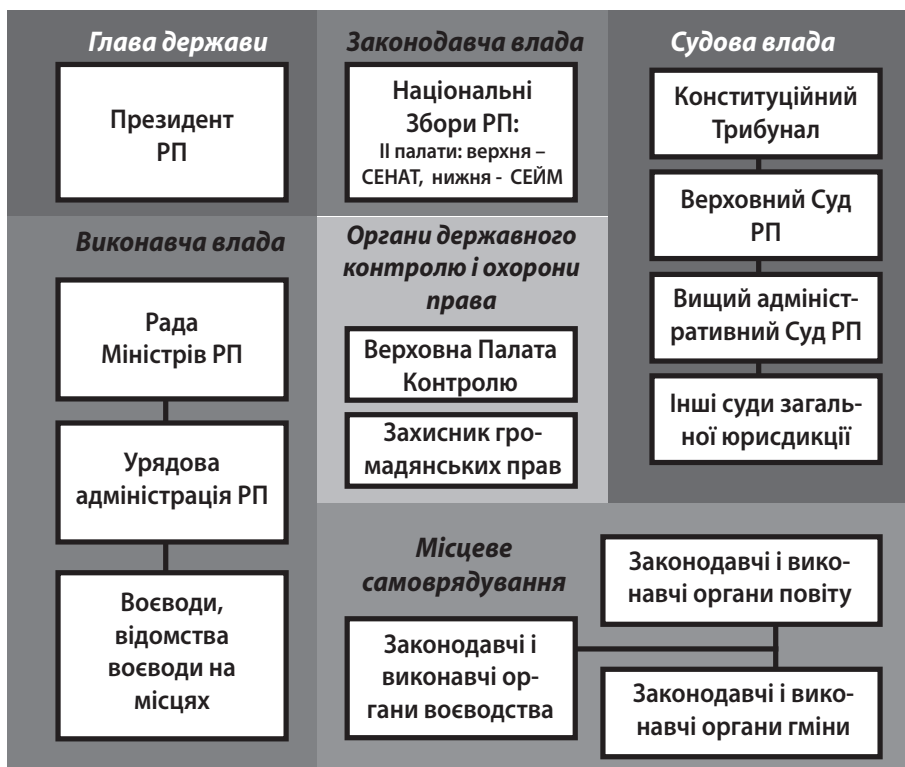

Територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролюють їх виконання; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання; встановлюють місцеві податки і збори відповідно до закону; забезпечують проведення місцевих референдумів та реалізацію їх результатів; утворюють, реорганізують та ліквідовують комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції. Обласні та районні ради затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку відповідних областей і районів та контролюють їх виконання; затверджують районні і обласні бюджети, які формуються з коштів державного бюджету для їх відповідного розподілу між територіаль-

ними громадами або для виконання спільних проектів та з коштів, залучених на договірних засадах з місцевих бюджетів для реалізації спільних соціально-економічних і культурних програм, та контролюють їх виконання; вирішують інші питання, віднесені законом до їхньої компетенції. Органам місцевого самоврядування можуть надаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади. Держава фінансує здійснення цих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету у встановленому законом порядку окремих загальнодержавних податків, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності. Органи місцевого самоврядування з питань здійснення ними повноважень підконтрольні відповідним органам виконавчої влади.

Якою є система органів влади і одиниць територіального самоврядування Польщі?

Загальну характеристику органів державної влади та місцевого самоврядування Польщі можна подати у вигляді такої схеми:

Сучасна система органів місцевого самоврядування РП була створена в ході розпочатої в країні у 1997 р. адміністративно-територіальної реформи, метою якої було пристосування територіальної структури Польщі до загальноєвропейських стандартів напередодні вступу до ЄС. Зокрема, реформа впровадила триступеневу систему територіальних одиниць (гміна-повіт-воєводство) замість двоступеневої (гміна-воєводство). Іншим завданням реформи була децентралізація влади та передача органам місцевого самоврядування значної частини повноважень на місцях. Реформа остаточно набула чинності з 1 січня 1999 р.

Питанням функціонування органів місцевого самоврядування присвячена VI глава Конституції РП, яка містить статті 163 (визначення завдань органів місцевого самоврядування), 164 (гміна як головна одиниця місцевого самоврядування), 165 (органи місцевого самоврядування як юридичні особи), 166 (поділ компетенції між державними органами та органами місцевого

самоврядування), 167 (прибутки органів місцевого самоврядування), 168 (право одиниць місцевого самоврядування на встановлення локальних податків та зборів), 169 (виконавчі установи органів місцевого самоврядування), 170 (місцеві референдуми), 171 (порядок нагляду з боку уряду за діяльністю органів місцевого самоврядування), 172 (право одиниць місцевого самоврядування на об'єднання та міжнародне співробітництво). Головними законодавчими актами, які регулюють діяльність органів місцевого самоврядування країни, є Закон РП від 8 березня 1990 р. про самоврядування гміни, Закон РП від 5 червня 1998 р. про самоврядування повіту та Закон РП від 5 червня 1998 р. про самоврядування воєводства. Порядок виборів до органів місцевого самоврядування визначають Закон РП від 16 липня 1998 р. про виборчу ординацію до рад гмін, рад повітів та сеймиків воєводств та Закон РП від 20 червня 2002 р. про безпосереднє обрання війта, бурмістра та президента міста. Останні вибори до органів місцевого самоврядування відбулися в країні 12 та 25 листопада 2006 р.

Контроль законності дій органів місцевого самоврядування з боку державної адміністрації здійснює воєвода, якого призначає Прем'єр-міністр РП. У своїй діяльності воєводи підпорядковані Міністерству внутрішніх справ та адміністрації РП. Функції державної адміністрації на місцях виконують підпорядковані воєводам Відомства воєводи. У випадку порушення органами місцевого самоврядування діючого у країні права та інших визначених законами випадках воєвода має право розпустити орган місцевого самоврядування та призначити нові вибори. У такому випадку на території згаданого органу впроваджується правління тимчасово призначеного воєводою комісара.

Самоврядування на рівні гміни

Самоврядною адміністративно-територіальною одиницею найнижчого рівня відповідно до ст. 164 Конституції РП є гміна. Гміна може бути сільською (така, що не має на своїй території міста), місько-сільською (до складу такої гміни входить місто та декілька сіл) та міською (гміна, що міститься в адміністративних кордонах міста або т. зв. гміна зі статусом міста). До питань, які входять до компетенції гмін, у відповідності до ст. 7 Закону РП від 8.03.1990 р. про самоврядування гміни належать: розпорядження нерухомим майном, охорони середовища та водного господарства; гмінних доріг, вулиць, мостів, площ та організації дорожнього руху; водопроводів та водопостачання, каналізації, усунення та очищення комунальних відходів, утримання чистоти та порядку, а також санітарних засобів, смітників та знешкодження комунальних відходів, постачання електроенергії, тепла та газу; місцевого публічного транспорту; охорони здоров'я; суспільної допомоги та її інфраструктури; гмінного житлового будівництва; освіти; культури, у тому числі гмінних бібліотек та інших культурних установ, а також охорони пам'яток історії та культури; ринків та ринкових приміщень; озеленіння території;

Самоврядування на рівні повіту

Повіт є самоврядною адміністративно-територіальною одиницею другого рівня, яка входить до складу воєводства і формується з декількох сусідніх гмін. У відповідності до статті 4 Закону РП від 5 червня 1998 р. про самоврядування повіту повіт виконує публічні завдання, які виходять поза рамки компетенції гмін, у наступних справах: освіти (школи, які перевищують рівень гімназій); охорони здоров'я (повітові лікарні); транспорту на території повіту (зокрема, участь у фінансуванні місцевих автобусних ліній); опіки над дорогами повітового рівня; геодезії, картографії та земельного кадастру; розпорядження нерухомим майном; утримання повітових об'єктів та установ публічного використання та адміністративних об'єктів; культури та охорони пам'яток; фізичної культури та туризму; охорони навколишнього середовища; водного господарства; сільського господарства, лісництва та рибальства на внутрішніх водоймах; публічного порядку та безпеки громадян; протипожежної охорони; охорони прав споживача; протидії безробіттю та активізації локального ринку праці; соціальної допомоги; надання підтримки інвалідам; родинної політики; видачі дозволів на працевлаштування іноземців; реєстрації транспортних засобів та видачі водійських прав;

гмінних кладовищ; публічного порядку та безпеки громадян, а також протипожежної та протипаводкової охорони, зокрема утримання та налагодження гмінного протипаводкового обладнання; утримання гмінних об'єктів та установ публічного використання та адміністративних об'єктів; родинної політики, у тому числі забезпечення медичної, соціальної та правової опіки над вагітними; підтримки та поширення ідей самоврядування; промоції гміни; співпраці з неурядовими організаціями; **співпраці з локальними та регіональними громадами інших держав**. Мешканці гміни приймають рішення шляхом участі у загальному голосуванні шляхом участі у загальному голосуванні (вибори або місцевий референдум) чи за посередництвом **ради** гміни, яка обирається у загальних та безпосередніх виборах на термін 4 років. Виконавчу владу у гміні здійснює **війт** (у сільських гмінах), **бурмістр** (у місько-сільських гмінах) або **президент** (у великих міських гмінах), які обираються у безпосередніх виборах. Міста на правах повіту є одночасно гмінами - у таких випадках кордони повіту чітко відповідають кордонам гміни. З існуючих на сьогодні у Польщі 2478 гмін 1589 є сільськими, 582 - місько-сільськими та 307 міськими (65 гмін є одночасно міськими повітами). Гміна може створювати у своєму складі менші територіальні відділи з власними органам самоврядування, наприклад **солецтво**, на чолі з обраним мешканцем села **солтисом**.

подолання наслідків стихійних лих та організації допомоги на повітовому рівні; оборони; промоції повіту; співпраці з неурядовими організаціями.

Пункт 6 статті 4 згаданого Закону передбачає, що завдання повіту не можуть порушувати сфери діяльності гміни. Водночас, на підставі пункту 5 статті 4 повіти за заявою гміни можуть передавати їй свої повноваження на умовах, окреслених в окремій угоді.

Стаття 5 у свою чергу передбачає, що повіт може укласти з органами державної адміністрації та органами місцевого самоврядування воєводства угоди щодо виконання окреслених публічних завдань.

Законодавчі та контрольні владні повноваження в повіті має **рада повіту**, яка обирається у загальних і безпосередніх виборах на термін 4 роки. Виконавчим органом повіту є **староство**. Його очолює **староста повіту**, який обирається радою повіту. Всі найбільші міста Польщі, у тому числі столиця країни Варшава, є міськими повітами. У міському повіті відповідні владні повноваження мають міська рада та президент міста (у містах з чисельністю населення понад 100 тис. осіб) або бурмістр (у містах з чисельністю населення до 100 тис. осіб). У таких одиницях **президент** чи **бурмістр** виконують функції старости. Водночас, на відміну від старост, бурмістри та президенти обираються безпосередньо населенням на термін 4 роки. У міських повітах виконавчим органом влади, підпорядкованим президенту чи бурмістру, є **міське відомство**, яке часто називається магістратом, або ратушею.

Самоврядування на рівні воєводства

Воєводство є одиницею адміністративного поділу найвищого ступеню, яке складається з повітів.

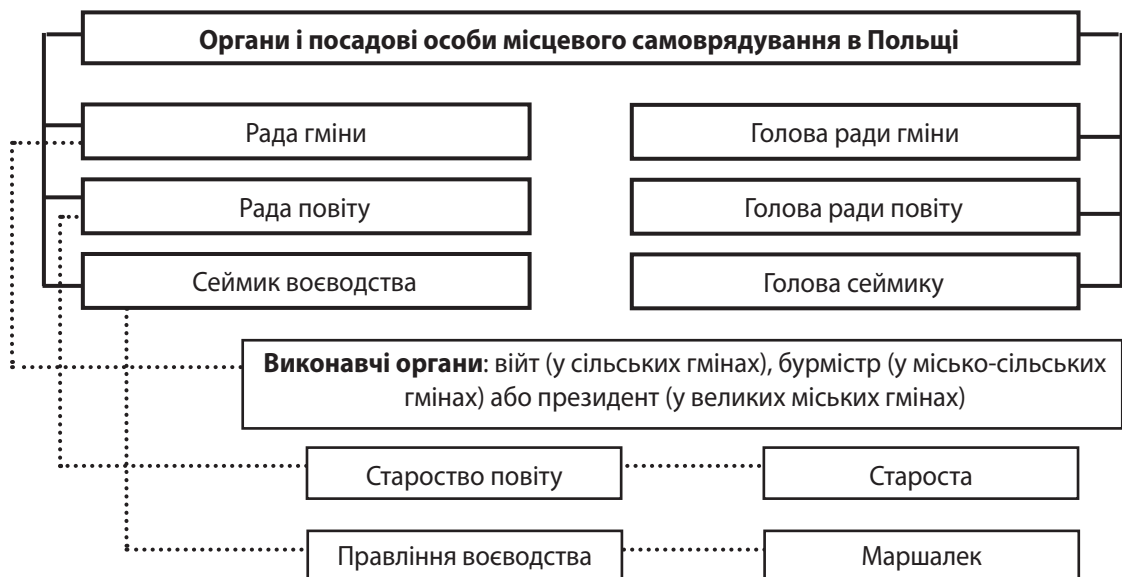
Згідно зі статтею 14 Закону РП від 5 червня 1998 року про самоврядування воєводства, органи місцевого самоврядування воєводства виконують завдання у сфері: публічної освіти (у тому числі вищих навчальних закладів); охорони здоров'я; культури та охорони пам'яток; соціальної допомоги; родинної політики; модернізації сільськогосподарських теренів; просторового планування; охорони навколишнього середовища; водного господарства та боротьби з пожежами; громадського транспорту та публічних шляхів сполучення; фізичної культури та туризму; охорони прав споживачів; публічної безпеки; оборони; протидії безробіттю та активізації локального ринку праці.

Ст. 4 Закону встановлює, що сфера діяльності воєводства не порушує самостійності повіту та гміни, а органи місцевого самоврядування воєводства не є органами контролю чи нагляду над органами місцевого самоврядування гміни чи повіту.

Самоврядування у воєводстві здійснює сеймик воєводства, який обирається у загальних та безпосередніх виборах на термін 4 роки.

Виконавчим органом сеймику є Правління воєводства. Його очолює Маршалек воєводства, який обирається сеймиком. Маршалок здійснює свою владу за допомогою підпорядкованого йому Відомства маршалка.

Систему законодавчих і виконавчих органів одиниць територіального самоврядування Польщі можна представити у вигляді такої схеми:

Які угоди регулюють питання українсько-польського транскордонного співробітництва на рівні органів місцевої влади і самоврядування у Закарпатській та Львівській областях України, Люблінському та Підкарпатському воєводствах Польщі?

- Угода про співробітництво між Закарпатською обласною адміністрацією та Підкарпатським воєводством;
- Угода про партнерську співпрацю між м. Чоп та м.Соколув Малопольскі;
- Угода про транскордонне співробітництво між Великоберезнянською райдержадміністрацією, районною радою Закарпатської області та повітом Лесків Підкарпатського воєводства;
- Угода між Виноградівською районною державною адміністрацією та Гміною Санок;
- Угода між Міжгірською радою Закарпатської області та м. Влодава;
- Угода між Міжгірським районом та містом Коженіце;
- Угода між с. Велика Добронь Ужгородського району та гміною Корчина Підкарпатського воєводства;
- Угода між Ужгородською міською радою та між органами місцевого самоврядування міст Михайловце, Кошіце (Словаччина), Ніредьгаза, Бейкешчаба (Угорщина), Ярослав (Польща), Чеська Ліпа (Чеська Республіка);
- Угода між смт. Воловець і гміною Небилець від 06 листопада 2007 року.
- Угода між Загатською сільською радою Іршавського району та гміною Коцка Підкарпатського воєводства від 20 вересня 2008 року.

- Заява про розвиток двостороннього співробітництва між Підкарпатським воєводством та Львівською областю від 16.03.1999 року;
- Угода між Львівською областю та Урядом Маршалка Підкарпатського воєводства підписана в м.Сенява від 30.03.2000 року;
- Виконавчий протокол на 2000 рік до Угоди між Львівською областю та Урядом Маршалка Підкарпатського воєводства;
- Виконавчий протокол на 2001-2002 роки до Угоди між Львівською обласною державною адміністрацією (ЛОДА) та Воєводою Підкарпатським від 26.05.2000 року;
- Декларація намірів про розвиток двостороннього співробітництва з Маршалком Люблінського воєводства від 26.04.2001 року;
- Декларація намірів про розвиток двостороннього співробітництва з Воєводою Люблінським від 26.04.2001 року;
- Угода про міжрегіональну співпрацю з Урядом Маршалка Сілезького воєводства від 05.10.2001 р;
- Декларація регіонів-партнерів Малопольського воєводства, прийнята під час зустрічі представників регіонів-побратимів від 17.08.2002 року;
- Угода про співпрацю між управліннями освіти і науки ЛОДА та Кураторієм освіти Підкарпатського воєводства від 10.05.2002 року;
- Виконавчий протокол на 2003-2004 роки до Угоди між Львівською областю та Підкарпатським воєводством про міжрегіональну співпрацю від 03.10.2003 року;
- Спільна декларація про співпрацю між ЛОДА та Малопольським воєводством від 22.04.2004 р;
- Угода між Львівською обласною державною адміністрацією України та Урядом Маршалка Люблінського воєводства про торговельно-економічне, науковотехнічне і культурне співробітництво від 16.06.2004 року.

Що таке територіальна статистична система N.U.T.S.?

Номенклатура територіальних одиниць для статистики (скорочено N.U.T.S. – The Nomenclature of Territorial Units for Statistics) була запроваджена Євростатом (агенцією статистики ЄС) понад 30 років тому задля впровадження єдиної уніфікованої класифікації територіальних одиниць у системі статистичної звітності ЄС. NUTS містить інформацію щодо:

- збору, опрацювання та гармонізації регіональних статистичних даних Спільноти
- для соціально-економічного аналізу регіонів;
- для увідповіднення регіональної політики країн-членів Спільноти

Адміністративні утворення визначаються в рамках наявних територіальних одиниць Польщі. „Адміністративна одиниця” означає географічну територію, яка перебуває в юрисдикції тієї чи іншої адміністрації й на якій мають місце відповідні адміністративні рішення та реалізуються напрями політики відповідно до чинного законодавства й інституційних рамок країни-члена ЄС. Польща запровадила класифікацію NUTS ще до вступу до ЄС.

Нині розподіл країни такий:

• NUTS I – макрорегіони (6)	• NUTS III – субрегіони (45)
• NUTS II – воєводства (16)	• NUTS IV – повіти й міста, що мають права повітів (379)
	• NUTS V – гміни (2478)

Найвагоміше політика регіонального розвитку ЄС відбувається на рівні NUTS II, оскільки саме на ньому виконуються найважливіші регіональні завдання та розподіляються структурні фонди.

II. ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ В ПОЛЬЩІ І УКРАЇНІ: понятійні, нормативно-правові та соціально-економічні аспекти

Форми самоорганізації громадянського суспільства Польщі

В Польщі існує дві основні форми самоорганізації громадянського суспільства, а водночас – основні типи неурядових організацій – товариства та фундації.

Незважаючи на те, що товариства та фундації можуть мати дуже подібні цілі, між ними існують істотні відмінності щодо форм утворення, функціонування та фінансової діяльності.

Основна відмінність між товариствами та фундаціями полягає в тому, що товариства є формою об'єднання осіб для спільного досягнення певної мети. Це може бути як загальносуспільна мета, так і партикулярна (в такому випадку товариство має служити лише його членам). В той же час при створенні фундації найважливішим є капітал.

Як фундації, так і товариства, підлягають обов'язковій реєстрації в реєстрі об'єднань, інших громадських і професійних організацій, фундацій та публічних закладів опіки Державного судового реєстру. З моменту реєстрації ці суб'єкти набувають юридичного статусу.

Створення та діяльність товариств в Польщі регулюється Законом від 7 квітня 1989 року Про товариства: „...Товариство є об'єднанням осіб, котрі прагнуть реалізувати певну спільну мету. Для утворення товариства необхідною є співпраця щонайменше 15 (або 3, в залежності від типу товариства) членів-засновників, котрі приймають рішення про створення товариства. У випадку якщо число членів товариства спаде до менш, ніж 15, таке товариство підлягає розпуску. Товариство спирається в своїй діяльності на громадську роботу членів, а також самостійно визначає свої цілі, програми діяльності, організаційну структуру і ухвалює внутрішні акти, що визначають його діяльність. Вищим органом товариства є загальні збори членів. Члени товариства, відповідно до способу, зазначеного в статуті, можуть змінювати цілі діяльності товариства, можуть прийняти рішення про його розпуск чи виході з товариства. Ціль товариства не обов'язково повинна бути суспільно важливою, тобто товариство може реалізовувати партикулярні інтереси вузької групи осіб (наприклад, товариство прихильників відпочинку в горах). В цьому плані положення польського законодавства суттєво відрізняються від вимог закону України “Про об'єднання громадян” від 16 червня 1992 року, в статті 3 якого вказано, що “громадською організацією є об'єднання громадян для задоволення та захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів”.

Відповідно до Закону «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28 грудня 1994 року головним критерієм для надання організації неприбуткового статусу є сфера її діяльності, а саме: неприбутковою визначається організація, яка є: «...благодійними фондами і благодійними організаціями, створеними у порядку, визначеному законом для проведення благодійної діяльності, у тому числі громадськими організаціями, створеними з метою провадження екологічної, оздоровчої, аматорської спортивної, культурної, освітньої та наукової діяльності, а також творчими спілками та політичними партіями, громадськими організаціями інвалідів та їх місцевими осередками, створеними згідно з Законом України «Про об'єднання громадян»...»).

Товариства в Польщі поділяються на звичайні товариства, зареєстровані товариства, об'єднання товариств та спортивні клуби, що функціонують у формі товариств. Звичайні товариства окреслюються як спрощена форма організацій. Вони не мають статусу юридичної особи і реалізують свої цілі, опираючись на положення про діяльність. Звичайне товариство можуть

створити щонайменше три особи, котрі приймають положення, визначають сфери діяльності, юридичну адресу та обирають свого представника, котрий буде репрезентувати організацію. Після цього письмово повідомляють про створення товариства в контролюючий орган – зазвичай це відділ справ громадян в органі місцевого самоврядування.

Зареєстроване товариство може отримувати дотації та гранти, брати участь у конкурсах на отримання фінансування, укладати умови про надання соціальних послуг, проводити господарську діяльність, створювати об'єднання, залучати юридичних осіб до своєї діяльності, створювати регіональні відділення, подавати заявки на отримання статусу організації суспільної користі.

Визначення організацій „третього сектору” в Україні

В українському законодавстві термінологія для визначення організацій «третього сектору» є досить різноманітною: об'єднання громадян, непідприємницькі організації, некомерційні організації, неприбуткові організації тощо.

Українське законодавство передбачає, що громадські організації можуть не мати фіксованого індивідуального членства, а у діяльності громадських організацій у випадках, передбачених їх статутами, можуть брати участь колективні члени. Натомість в Польщі фіксоване індивідуальне членство є обов'язковим, оскільки якщо кількість членів товариства становить менше, ніж 15 осіб, товариство автоматично припиняє свою діяльність. Колективного членства в товариствах не передбачено, однак юридичні особи можуть виступати «підтримуючим» членом товариства.

В Україні, зазвичай, вживаються як синоніми наступні поняття: “неурядова організація” (НУО), “громадська організація” (ГО), “неприбуткова організація” (НПО), «недержавна організація» (НДО), “організація “третього сектору”.

Вже протягом багатьох років в Україні спостерігаються достатньо помітні процеси зростання кількості організацій громадянського суспільства; поліпшення їх фінансового, технічного та кадрового забезпечення; підвищення їх фахового рівня в обраних сферах діяльності.

За даними Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, станом на початок 2008 р. кількість громадських організацій зареєстрованих Державним комітетом статистики України сягнула 54862. Згідно інформації Міністерства юстиції України, серед легалізованих об'єднань громадян статус всеукраїнських мають 2546 громадських організацій та 929 благодійних організацій. На місцях органами юстиції легалізовано понад 22 тис. місцевих об'єднань громадян та понад 4 тис. місцевих благодійних організацій. Однак, значна частина зареєстрованих НУО існує лише формально, або ж функціонує епізодично. За оцінками різних незалежних експертів, кількість активно діючих організацій в Україні може становити від 2 – 2,5 тис. до близько 4 - 5 тисяч. За критеріями дослідників Творчого Центру Каунтерпарт (ТЦК), активно діючими можна вважати лише ті НУО, які працюють не менше двох років, мають досвід виконання двох і більше проектів та є відомими в своєму регіоні.

Закон України “Про об'єднання громадян” від 16.06.1992 р. № 2460-XII дає юридичне визначення поняття “громадська організація”, відповідно до якого, громадські організації є однією із різновидностей (як і політичні партії) об'єднань громадян. Ст. 1 даного закону стверджує, що об'єднання громадян - це добровільне громадське формування, створене на основі єдності інтересів для спільної реалізації громадянами своїх прав і свобод. Відповідно, Ст. 3 визначає громадську організацію як “об'єднання громадян для задоволення та захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів”.

На яких засадах і формах ґрунтується співпраця між неурядовими організаціями та бізнесовими структурами Польщі?

Позитивні зміни, які відбулися у соціально-економічному житті Польщі за останні десятиліття, призвели до зростання зацікавленості комерційних структур до проблем місцевих громад, до розвитку й широкої промоції різних форм суспільної відповідальності польського бізнесу.

Суспільна відповідальність бізнесу – це концепція, відповідно до якої фірми добровільно здійснюють діяльність на користь суспільних інтересів і навколишнього середовища, а також контактують із зацікавленими сторонами.

«Зацікавлені сторони» - це групи або одиниці, які знаходяться під впливом підприємства чи самі можуть на нього впливати через його продукцію, стратегію і виробничі процеси, системи управління й процедури.

Бути відповідальною фірмою означає не тільки виконувати усі формальні вимоги, але й інвестувати в людські ресурси, охорону навколишнього середовища і підтримувати зв'язки із зацікавленими сторонами, тобто займати дієву позицію у суспільному житті. Відповідальний бізнес – це стратегічний і спрямований на перспективу підхід, який спирається на суспільний діалог і пошук рішень, корисних для всіх. Відповідальний бізнес це:

- стабільність прибутку при мудрій співпраці із зацікавленими сторонами;
- інструмент управління, який дозволяє використати діалог із зацікавленими сторонами для вдосконалення стратегії розвитку фірми;
- філософія ведення господарської діяльності, що базується на побудові тривалих і прозорих відносин із зацікавленими сторонами: працівниками, клієнтами, постачальниками, акціонерами, конкурентами, з місцевою громадою та НУО;
- виробництво і надання послуг, які не шкодять навколишньому середовищу;
- ведення бізнесу із врахуванням існуючих етичних і правових цінностей, поваги до працівників, спільноти й навколишнього середовища;
- ведення бізнесу повинно узгоджуватись із суспільними очікуваннями етичного, правового, фінансового та громадського характеру;
- формування і реалізація стратегії дієвої суспільної позиції, яка виходить далеко за межі юридичних зобов'язань, спрямована на досягнення добробуту усіх громадян на основі загальноприйнятих етичних норм;
- сприяння зрівноваженому розвитку шляхом співробітництва із громадою на місцевому та загальнодержавному рівнях з метою підвищення рівня якості життя усіх громадян;
- відчуття відповідальності за споживача, інвестора, суспільство, природне середовище, успіх економіки;
- використання прозорих практик ведення бізнесу на засадах поваги до працівників, громади й навколишнього середовища.

Сьогодні польські фірми досить активно почали втілювати в життя дану концепцію, оскільки це приносить користь як спільноті, так і самій фірмі - зміцнює довіру в очах громадськості, формує його позитивний імідж. Роль підприємців у підтримці суспільних заходів і розв'язанні проблем громади постійно зростає і реалізовується різними шляхами, зокрема, через співпрацю фірм з НУО.

Правове поле Польщі забезпечує широкі можливості для реалізації такої співпраці і передбачає ряд форм співробітництва на рівні «фірма – НУО»: починаючи від загальновіомої дар-

чої угоди, спонсорства і договору про співпрацю, бартер і використання послуг організації, pay-roll (добровільні відрахування від заробітної плати), корпоративний волонтеріат, і закінчуючи такою зовсім новою формою як відрахування 1% податку на прибуток фізичних осіб. Завдяки тому, що громадськість дізнається про підтримку НУО, надану фірмою, зміцниться її позитивний імідж як організації з дієвою позицією у суспільному житті. Зі свого боку НУО теж формує свій імідж як організація динамічна і варта того, щоб у неї інвестувати.

Інтегральним елементом дієвої суспільної позиції бізнесу є корпоративний волонтеріат (corporate volunteering) - волонтерська діяльність працівників фірми на користь НУО. Працівники-волонтери виконують різного роду роботи для тих, хто цього потребує, використовуючи свої уміння та здібності та одночасно розвиваючи свої таланти у інших сферах. Фірма підтримує таку діяльність працівників. Залежно від організаційної культури вона відряджає працівників на роботу як волонтерів у робочий час, фінансово підтримує їх діяльність, надає матеріальну допомогу та логістичну підтримку. Центр волонтеріату у Варшаві пропагує і розвиває подібні заходи у рамках програми «Волонтеріат бізнесу».

III. ОСНОВНІ УЧАСНИКИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА МІЖНАРОДНІ ФОНДИ

Які існують форми участі НУО в українсько-польському транскордонному співробітництві?

До основних форм участі НУО у співробітництві прикордонних регіонів України та Польщі належать:

- укладання й реалізація документів про співпрацю;
- розробка й виконання транскордонних проектів, програм і стратегій розвитку;
- участь у транскордонних структурах і організаціях, інституційна співпраця;
- формування й розвиток транскордонних партнерських мереж.

Які програми міжнародних фондів спрямовані та підтримку регіонального та транскордонного співробітництва та передбачають участь органів влади та самоврядування, інституцій регіонального та місцевого розвитку та інших зацікавлених сторін?

ПРОГРАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Програми сусідства. Програмний період 2004-2006.

Відповідно до Повідомлення Європейської Комісії до Європарламенту та Ради ЄС «Прокладаючи шляхи до нового інструменту сусідства», оприлюдненого 1 липня 2003 р. було розпочато реформування програм зовнішньої допомоги ЄС транскордонного спрямування. Першим кроком у цьому напрямі стало запровадження програм сусідства, що поєднували в собі інструменти використання структурних фондів ЄС (Інтеррег) і програм передвступної допомоги (Фаре) з одного боку, та програм зовнішньої допомоги (Тасіс, Кардс) з іншого боку.

Стратегією та Індикативною програмою з прикордонного співробітництва Тасіс, затвердженими Європейською Комісією 21 листопада 2003 р., було передбачено реалізацію десяти програм сусідства, серед яких на Україну розповсюджуються програми «Україна – Польща – Білорусь», «Україна – Угорщина – Словаччина», «Україна – Румунія», CADSES.

Основні характеристики програм сусідства 2004-2006

Програма сусідства	Механізм взаємодії	Індикативний бюджет на 2004-2006 фінансові роки ¹ (млн. євро)			Територіальне поширення для України (області)
		Тасіс	Інтеррег/Фаре	Націонал. внесок	
Україна – Польща – Білорусь	Тасіс/Інтеррег	8,0	37,82	12,6	Волинська, Закарпатська, Львівська
Україна – Угорщина – Словаччина	Тасіс/Інтеррег	4,0	23,8	7,9	Закарпатська
Україна – Румунія	Тасіс/Фаре	6,5	29,0	9,18	Івано-Франківська, Закарпатська, Одеська, Чернівецька
CADSES		5,0			Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Одеська, Чернівецька, Тернопільська

До 2007 року допомога Європейського Союзу країнам ЄПС (Європейської політики сусідства) надавалася в рамках різних програм, наприклад: TACIS, MEDA, PHARE та ін. Для реалізації Європейської політики сусідства з січня 2007 року Європейським Союзом запропоновано новий фінансовий інструмент ЄС для країн ЄПС простору, а саме: Інструмент європейського сусідства і партнерства (ІЕСП). ІЕСП включає не його національні, міжнаціональні / регіональні, транскордонні та тематичні елементи, та є цілком новим інструментом для надання допомоги Україні.

З огляду на зміст, розмір фінансування та процедури ІЕСП для державних органів різного рівня, громадських організацій, наукових інституцій та інших зацікавлених осіб з'являється багато нових перспектив, пов'язаних з можливістю брати участь у різних програмах ІЕСП (національних, регіональних, тематичних, транскордонних).

Саме громадянське суспільство має відігравати активну роль в імплементації Європейської політики сусідства та Планів дій, а також бути активним учасником програм фінансування, яке надається в рамках нового фінансового механізму, а саме: Інструменту європейського сусідства і партнерства. У Регламенті (ЄС) №1638/2006, що встановлює загальні положення щодо Інструменту європейського сусідства і партнерства, серед сфер співпраці, яким надається фінансова допомога ЄС, є сприяння розвитку громадянського суспільства і неурядових організацій. Громадські організації повинні бути не лише отримувачами допомоги в рамках нового інструменту фінансування ЄС, але й залучатися до процесу розробки, імплементації та моніторингу відповідних програм і проектів, що приймаються в рамках ІЕСП.

Програми в рамках ІЕСП

Національний пакет ІЕСП для України

Допомога, що надається, згідно з національними пакетами ІЕСП, зосереджується на стратегічних пріоритетах, де вона є найбільш ефективною на національному рівні. Деталі кожної програми, особливі для окремої країни, містяться у відповідних Стратегічних документах по країнах та Національних індикативних програмах.

Для України Стратегічний документ розроблений на період 2007-2013 років. У Стратегічному документі визначені стратегічні завдання співпраці ЄС з Україною, а саме:

- взаємовигідна співпраця, яка сприяє переходу України до зрілої демократії та ринкової економіки;
- імплементація Європейської політики сусідства та Плану дій Україна-ЄС;
- гарантування безпеки;
- завдання щодо політики розвитку (зниження рівня бідності, впровадження якісного управління, повага до основних прав і свобод людини).

Допомога, надана згідно з національним пакетом ІЕСП, зосередиться на трьох пріоритетних сферах:

Пріоритетна сфера 1: Підтримка демократичного розвитку та якісного управління

Підпріоритети:

1. Реформа державного управління та управління державними фінансами
2. Верховенство права та судова реформа
3. Права людини, розвиток громадянського суспільства та органи місцевої влади
4. Освіта, наука і міжлюдські контакти/обміни

Пріоритетна сфера 2: Підтримка регуляторної реформи і розширення адміністративних можливостей

Підпріоритети:

1. Сприяння взаємній торгівлі, покращення інвестиційного клімату і зміцнення соціальних реформ
2. Регуляторні аспекти окремих галузей

Пріоритетна сфера 3: Підтримка розвитку інфраструктури

Підпріоритети:

1. Енергетика (не атомна)
2. Транспорт
3. Навколишнє середовище
4. Управління кордонами та міграція, включаючи питання реадмісії

Згідно з Національною індикативною програмою на 2007-2010 роки, індикативне фінансування для України складає 494 млн.євро.

Для кожного з підпріоритетів Національна індикативна програма визначає довгостроковий вплив, особливі цілі, очікувані результати, показники виконання (на рівні довгострокового впливу та рівні особливих цілей). Наприклад, у сфері «Права людини, розвиток громадянського суспільства та органи місцевої влади» довгостроковий вплив полягає у сприянні зміцненню демократії, верховенства права, прав людини й основних свобод. Особливими цілями тут є:

- Забезпечення поваги до прав людини й основних свобод, в тому числі в економічній і соціальній сферах, відповідно до міжнародних і європейських стандартів;
- Посилення залучення громадян до процесу прийняття рішень і контролю, зокрема через організації громадянського суспільства;
- Забезпечення свободи слова та свободи ЗМІ;
- Сприяння співпраці та зміцнення співробітництва між урядовими й неурядовими установами, наприклад у сфері навколишнього середовища, освіти тощо;
- Посилення структур місцевого управління, згідно зі стандартами, які містяться у Європейській хартії місцевого самоврядування;
- Заохочення активного соціального діалогу між соціальними партнерами, а також громадянського діалогу між приватними, державними й громадськими учасниками.

Інструмент європейського сусідства і партнерства ІЄСП – Широка програма.

Широка програма ІЄСП містить діяльність, яка, з огляду на послідовність, прозорість та адміністративну ефективність, найкраще імplementована одночасно для усіх сусідніх держав. Приклади – стипендіальні програми, а також програми TEMPUS та TAIEX.

Тематичні програми.

Наступні тематичні програми стануть доступними, які передбачають пряму або опосередковану участь України:

- Програма „Міграція та надання притулку” (передбачає пряму участь України)
- Програма „Людський та соціальний розвиток – інвестування в людей”
- Програма „Навколишнє середовище та стале управління природними ресурсами, включаючи енергетику”).

Усі зазначені сфери є також об’єктами національних чи транскордонних пакетів ІЄСП, та додаткова діяльність буде залучена якщо це справді становитиме додаткову цінність.

Ініціатива з демократії та прав людини (EIDHR II)

Доступним надалі буде й окремий інструмент, який сприяє демократії та правам людини в усьому світі. Відповідно даного інструменту Україна користуватиметься допомогою у рамках оголошень із запрошенням подавати пропозиції, включаючи декілька держав і регіонів.

Інструмент зі стабільності

Основна мета інструменту зі стабільності – забезпечення ефективного, вчасного, гнучкого та масштабного реагування на кризові ситуації. Щодо України, це особливо стосується Придністровського конфлікту. Однаково важливими для України можуть бути питання впливу, завданого протипіхотними мінами чи іншими вибуховими пристроями цивільному населенню.

Інструмент із ядерної безпеки.

Допомога ЄС у сфері ядерної безпеки надаватиметься у рамках нового інструменту. Очікується, що підтримка сприятиме прожовженню покращення безпеки атомних електростанцій, державного органу регулювання, покращеному управлінню ядерними відходами та проектами відновлення Чорнобиля.

Регіональні та міжрегіональні програми

Програми ЄС з регіональної співпраці доповнюють надання допомоги на національному рівні, вирішуючи питання регіонального характеру і сприяючи співробітництву для вирішення питань спільного інтересу. Європейський Союз вважає співпрацю з партнерами з регіону, а також між самими партнерськими країнами, важливою політичною цілю. Регіональний підхід сприяє підвищенню довіри між партнерськими країнами, таким чином, слугуючи підвищенню безпеки, стабільності і процвітання.

Регіональні стратегічні документи й індикативні програми визначають пріоритети та розмір фінансування. Вони розроблені окремо для Східного регіону, Південного регіону, а також для міжрегіональної співпраці в рамках ІЄСП.

Пріоритетні сфери для регіональної співпраці зараз визначені у **Стратегічному документі для Східного регіону ІЄСП на 2007-2013 рр.**, прийнятому Європейською Комісією у березні 2007 року. На період 2007-2010 рр. було визначено фінансування в розмірі 223 млн.євро.

Регіональний стратегічний документ для Східного регіону ІЄСП охоплює 7 країн Східної Європи та Південного Кавказу, а саме: Україну, Білорусь, Молдову, Вірменію, Азербайджан, Грузію та Росію.

Головними регіональними стратегічними цілями ЄС є впровадження ЄПС та угоди щодо Чотирьох спільних просторів із Росією та сприяння співпраці у регіоні. Крім цих стратегічних цілей, ЄС має й особливі галузеві цілі в регіоні, а саме: сталий розвиток і охорона навколишнього середовища, забезпечення диверсифікації та безпеки постачання енергії до ЄС, розвиток транспортних зв'язків між розширеним ЄС і сусідніми країнами.

Згідно із **Східною Регіональною індикативною програмою ІЄСП на 2007-2010 роки** допомога буде надаватися для 5 стратегічних категорій:

- мережі, зокрема транспортні та енергетичні;
- навколишнє середовище і лісове господарство;

- управління кордонами та міграційна політика, боротьба з міжнародною злочинністю, митниця;
- міжлюдські контакти, інформування й підтримка;
- протипіхотні міни, вибухові залишки війни, стрілецька зброя та легка зброя.

Міжрегіональні програми були створені для підтримки Східного та Південного регіонів ІЕС

П. Метою міжрегіональної програми є зміцнення діалогу та співпраці між ЄС і її східними й південними сусідами.

Європейська Комісія виділила 260,8 млн.євро для міжрегіональної програми на 2007-2010рр., а це близько 65,2 млн.євро щороку.

Міжрегіональна програма спрямована на такі **пріоритети**:

- сприяння реформі;
- сприяння вищій освіті;
- сприяння міжрегіональному діалогу.

Програми транскордонного співробітництва

Транскордонна співпраця на зовнішніх кордонах ЄС є ключовим пріоритетом як для Європейської політики сусідства, так і для Стратегічного партнерства ЄС з Росією. Прийняття Інструменту європейського сусідства і партнерства (ІЕСП) значно збільшило обсяг транскордонного співробітництва і кількісно, і якісно. На цій основі, загальне фінансування, доступне для програм ТКС ІЕСП на 2007-2010 рр., складає 583,28 млн.євро, з яких 274,92 млн.євро — ІЕСП, а 308,36 млн. — Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР). На період 2011-2013 рр. передбачено ще 535,15 млн.євро (252,23 млн. — ІЕСП, 282,93 млн. — ЄФРР), що підлягає середньостроковому перегляду цієї стратегії та прийняття Індикативної програми на 2011-2013 рр.

Цілі діяльності з ТКС, стратегія реагування, основні питання, які мають бути вирішені, місце ТКС у контексті інших важливих програм і політик, індивідуальні програми ТКС, індикативні фінансові асигнування для кожної програми, очікувані результати, показники й можливі ризики визначаються **Стратегічним документом та Індикативною програмою транскордонного співробітництва**.

Допомога Співтовариства для транскордонного співробітництва ІЕСП впроваджується через **спільні операційні програми**.

Кожна спільна операційна програма повинна описувати цілі, пріоритети і заходи. Зокрема, кожна спільна операційна програма включає перелік прийнятних територіальних одиниць, можливі суміжні регіони, де можуть відбуватись проекти, що фінансуються цією програмою; встановлює права участі в програмах суміжних регіонів; пріоритети і заходи; склад Спільного моніторингового комітету та інші питання імплементації кожної конкретної програми.

Транскордонне співробітництво має на меті:

- сприяти економічному та соціальному розвитку в регіонах по обидва боки спільних кордонів;
- вирішити спільні проблеми у таких сферах, як навколишнє середовище, охорона здоров'я, запобігання та боротьба з організованою злочинністю;
- збільшити ефективність та безпеку кордонів;
- сприяти транскордонній «міжлюдській» співпраці на місцевому рівні.

Дві **основні категорії програм** будуть запроваджені, відповідно до ТКС ІЕСП - програми, що охоплюють спільні сухопутні кордони чи короткі морські перетини, і програми, які охоплюють морські басейни. Заучаючи учасників у географічних районах прикордонних регіонів, програми ТКС ІЕСП, зважаючи на свою локальність, будуть доповнювати діяльність відповідних на-

ціональних, регіональних і міжрегіональних програм співпраці, які фінансуються, згідно з ІЕСП. Узгодженість між ТКС і цими програмами та цілями, що визначають політику ЄПС (або Стратегічне партнерство ЄС-Росія), буде забезпечуватись як у процесі схвалення окремих програм, так і під час поточного моніторингу.

Протягом 2007-2010 років буде профінансовано дев'ять сухопутних прикордонних програм, три програми морських перетинів та три програми морських басейнів.

Програми сухопутних кордонів:

Коларктична програма — Фінляндія//Росія,

Карельська програма - Фінляндія//Росія,

Південно-східна Фінляндія//Росія, Естонія/Латвія/Росія, Латвія/Литва/Білорусь, Литва/Польща/Росія, Польща/Білорусь/Україна, Угорщина/Словаччина/Румунія/Україна, Румунія/Молдова/Україна.

Програми морських перетинів: Іспанія/Марокко, Атлантична програма ТКС, Італія/Туніс.

Програми морських басейнів: регіон Балтійського моря, Чорне море, Середземне море.

Україна є прийнятною для трьох програм сухопутних кордонів, а саме:

- Польща- Білорусь-Україна;
- Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна;
- Румунія-Молдова-Україна,

та багатостороння програма морських басейнів — програма Чорного моря.

Для кожної з програм розроблена спільна операційна програма (СОП). СОП визначає пріоритети і заходи програми, спільні структури, відповідальні за реалізацію програми, процедури подачі заявок та їх відбір, прийнятні території та ін.

Відповідно до програмного періоду 2007-2013 відома програма CADSES, що направлена на транснаціональну співпрацю трансформована та поділена на 2 програми, а саме: *Центральна Європа та Південно-Східна Європа*.

Програма „Центральна Європа”

Діяльність нової *програми „Центральна Європа”* поширена на 8 країн-членів Європейського Союзу, а саме: Чехія, окремі райони Німеччини, окремі райони Італії, Угорщина, Австрія, Польща, Словенія та Словаччина. Крім того, у програмі можуть брати участь окремі області України (**Закарпатська, Львівська, Чернівецька, Волинська, а також Івано-Франківська області**). Комітет управління та Технічний секретаріат програми „Центральна Європа” розташовані у Відні. У рамках Програми „Центральна Європа” 3 березня 2008 оголошений перший конкурс проектів. 22-23 липня 2008 року моніторинговий комітет програми прийняв рішення про фінансування в рамках першого конкурсу 30 транснаціональних проектів на загальну суму 70 млн ЄВРО.

Програма „Південно-Східна Європа”

Програмна територія Південно-Східної Європи охоплює 16 країн, а саме: Албанія, Австрія, Боснія та Герцеговина, Болгарія, Румунія, Хорватія, Македонія, Греція, Угорщина, Сербія, Монтенегро, Словаччина, Словенія та Молдова, окремі райони Італії та України (**Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська та Одеська області**). Відповідно орган управління та секретаріат програми „Південно-Східна Європа” функціонують в Будапешті. У рамках Програми «Південно-східна Європа» 5 травня 2008 було оголошено перший конкурс проектів. Крайній термін подання попередніх заявок 13 червня 2008 року. До 21 листопада 2008 відкрито другий етап конкурсу.

Які міжнародні програми підтримують розвиток українсько-польського транскордонного співробітництва на рівні НУО?**Європейський інструмент сусідства і партнерства. Програма транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2007-2013» (проект).**

Мета програми – збалансований соціально-економічний розвиток, шляхом транскордонної співпраці та інтеграції.

За програмою територія співпраці буде охоплювати Польщу (Бялостоцько-Сувальський, Остроленківсько-Седлецький, Бялопідляський, Хелмсько-Замостський, Кросненсько-Перемишльський субрегіони, Ломжинський, Люблінський та Жешувсько-Тарнобжезький прилеглі регіони), Україну (Волинська, Львівська, Закарпатська області та прилеглі райони Івано-Франківської, Тернопільської та Рівненської областей).

Підтримка проектів, що реалізуються на території прилеглих регіонів обмежена, тобто розмір фінансової допомоги, призначеної для них становитиме не більше 20% загального розміру асигнувань за програмою. Крім цього можлива підтримка лише не інвестиційних проектів.

Пріоритети і дії, запропоновані в проекті програмного документа, передбачають такі теми співпраці:

- підвищення конкурентоспроможності прикордонних регіонів – розвиток підприємництва, розвиток туризму і підвищення доступності регіону;
- підвищення якості життя – охорона довкілля у прикордонних регіонах, безпека і функціональність кордонів;
- мережева співпраця та ініціативи місцевих громад – формування потенціалу співпраці на місцевому та регіональному рівнях, підтримка транскордонних контактів між людьми;
- технічна допомога – забезпечення належної підготовки, управління, впровадження, моніторингу, аудиту, контролю та популяризації програми Органом та Комітетом управління, Спільним технічним секретаріатом, Комітетом оцінки, євро регіонами.

Потенційні одержувачі підтримки (крім 4 пріоритету): місцеві і регіональні органи влади, неурядові і неприбуткові організації, інші державні установи та організації, які діють у сферах охоплених пріоритетами програми, а також євро регіони.

Загальний бюджет програми: 186,2 млн. євро. Понад 60% цієї суми виділяє Європейський Фонд Регіонального Розвитку. Передбачуваний рівень фінансування проектів становить 90% допустимих витрат за проектом.

**Європейське територіальне співробітництво:
оперативна програма «Центральна Європа» на 2007-2013 роки.**

Основна мета програми – зміцнення територіальної єдності, пропагування внутрішньої інтеграції, та підвищення конкурентоспроможності територій, охоплених програмою (Австрія, Чехія, окремі райони Німеччини, Угорщина, окремі райони Італії, Польща, Словаччина, Словенія і Волинська, Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська та Чернівецька області України).

Пріоритети програми:

- підтримка інноваційності на території Центральної Європи – розвиток знань, розповсюдження і застосування інновацій;
- підвищення зовнішньої та внутрішньої доступності Центральної Європи – покращен-

ня мережі шляхів, розвиток транспортної логістики, інформаційно-комунікаційних технологій;

- відповідальне використання навколишнього середовища – управління природними ресурсами, зменшення ризику і впливу природних стихійних лих і діяльності людини, використання відновлюваних джерел енергії, підвищення енергетичної ефективності;
- підвищення конкурентоспроможності та привабливості міст і регіонів – розвиток поліцентричних структур поселення, територіальної співпраці, міський та регіональний розвиток із врахуванням суспільно-демографічних змін, капіталізація ресурсів культури і туризму.

Основні цільові групи програми: усі національні, регіональні і місцеві органи влади, органи самоврядування, установи, організації і товариства, які діють у сферах охоплених пріоритетами програми.

Норвезький фінансовий механізм і Фінансовий механізм Європейської економічної зони

Норвезький фінансовий механізм і Фінансовий механізм Європейської економічної зони - це фінансові інструменти, створені трьома країнами Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) – Норвегією, Ісландією та Ліхтенштейном, для надання фінансової допомоги менш можливим країнам ЄС на загальну суму 1,170 млрд. євро. Одним з пріоритетів цих механізмів є «Регіональна політика і транскордонна діяльність». У рамках цього пріоритету реалізуються не інвестиційні проекти у таких сферах:

- розробка і впровадження програм транскордонного співробітництва для покращення функціонування органів самоврядування, стимулювання суспільних ініціатив, ініціатив у галузі охорони здоров'я та розвитку підприємництва у регіонах;
- трансфер знань з більш розвинутих у менш розвинуті регіони;
- популяризація регіонального та місцевого розвитку Польщі;
- забезпечення розвитку систем спілкування та обміну інформацією;
- співпраця у галузі транскордонного екологічного туризму у регіонах, що розвиваються.

Програма Польської закордонної допомоги Міністерства закордонних справ Республіки Польща

Мета програми - підтримка економічного розвитку і добробуту країн, що розвиваються, наведених у переліку Комітету підтримки розвитку Організації економічної співпраці та розвитку (ОЕСР), а також підтримку процесів демократизації і побудови громадянського суспільства, права і законності, свободи засобів масової інформації, захисту прав людини і посилення структур ринкової економіки. Ці заходи повинні відповідати Цілям розвитку тисячоліття, прийнятим Генеральною Асамблеєю ООН у 2000 році. Стратегічні цілі Польської закордонної допомоги:

- боротьба з бідністю та реалізація інших Цілей розвитку тисячоліття в окремих країнах Азії, Африки та Латинської Америки, що розвиваються;
- підтримка процесів трансформування суспільного устрою, демократизації, побудови громадянського суспільства і ринкових реформ в окремих країнах Центральної та Східної Європи, Центральної Азії та Південного Кавказу.

Міністерство закордонних справ Польщі протягом кількох років оголошує конкурси на отримання грантів, учасниками якого є польські НУО та ін. суб'єкти, які не належать до сектора державних фінансів і не діють з метою отримання прибутку. Правила конкурсу визначають перелік пріоритетних країн-партнерів, у яких можуть реалізовуватися проекти. До них належать: Білорусь, Україна, Афганістан, Грузія, Молдова, Танзанія, Палестинська Автономія, а також інші країни-одержувачі з переліку допомоги – Африка, Азія, Близький Схід, зокрема, Південний Кавказ і Західні Балкани. На відкритому конкурсі обираються НУО, які реалізують конкретні проекти на користь країн, що розвиваються або перебувають на етапі перетворень. Діяльність цих організацій отримує додаткове фінансування від МЗС Польщі. Заявки на отримання дотації можуть подавати НУО, асоціації, фонди, недержавні вищі навчальні заклади. Розмір коштів, виділених на реалізацію Польської закордонної допомоги, становить 25 000 000 злотих. Заявник зобов'язаний забезпечити власний внесок на рівні не менше 5% від загальної вартості проекту.

Програма "Зміни в регіоні" – RITA (Region in Transition)

є спільним починанням Польсько-Американського Фонду Свободи та Фонду "Освіта для демократії" (Польща). Її мета – підтримка обміну польським досвідом із суспільствами колишнього східного блоку в галузі побудови демократичної держави, ринкової економіки, утвердження верховенства права та розвитку громадянського суспільства. Важливим завданням програми є участь у підготовці в Регіоні молодих лідерів інтелектуального, економічного та політичного життя країни, відкритих на цінності західного світу, готових і здатних діяти в ім'я демократії, ринкової економіки та громадянського суспільства. Програма RITA здійснюється передусім шляхом підтримки проектів польських громадських організацій та освітніх установ. Особлива увага приділяється галузям системної трансформації, в котрих обмін польським досвідом найефективніший з точки зору використання в країнах колишнього східного блоку (розвиток громадянського суспільства, реформування місцевого самоврядування, громадянська освіта, реформа освітньої системи, підтримка для незалежних ЗМІ). Співпраця польських та закордонних партнерів може здійснюватися у різноманітних формах: зустрічі, навчання, стажування, експертна допомога, спільні заходи. Програма RITA діє з 2001 р., в її рамках профінансовано 250 проектів (на 100 заявок) загальною сумою понад 9,5 млн. злотих (приблизно 3 млн. доларів); половину суми використано для підтримки спільних з Україною проектів. Передбачено два види конкурсів:

- "Місцеві ініціативи" – в цієї категорії підтримка надається місцевим ініціативам, запропонованим польськими організаціями та освітніми установами у співпраці з партнерами, передусім з сусідських країн Польщі (тобто, України, Білорусі та Калінінградської області Російської Федерації) Молдови. Особливо запрошуємо до участі в конкурсі організації, які не проводили міжнародного обміну.
- "Найкращий польський досвід" – це конкурс спрямований на передачу найефективнішого польського досвіду системної трансформації. До участі в цієї категорії запрошуються польські організації, що мають досвід у реалізації подібних проектів у Регіоні, або ті, які мають відповідні досягнення у Польщі.

Програма «Схід – Схід: партнерство без кордонів»

Програма впроваджується національними фондами Мережі Інституту Відкритого Суспільства (фондами Сороса) у Центральній та Східній Європі, Туреччині, Центральній Азії і Монголії, а також має інституційних партнерів у Словенії та Росії. Дирекція програми знаходиться у Фун-

дації Відкрите Суспільство в Лондоні. Програма підтримує ініціативи, що спонукають до розвитку й розширення відкритого суспільства, зокрема через спільну діяльність громадських організацій у двох і більше країнах, тобто "без кордонів". Кордонів не лише у географічному сенсі, але й соціально-економічну, політичному, мовному, культурному тощо. Основна мета програми – сприяти ініціативам, спрямованим на обмін ідеями, аналітикою, досвідом та знаннями, а також підтримувати практичну діяльність, що виникає внаслідок утворення міжнародних мереж з обміну інформацією та методологією. Програма Схід-Схід: партнерство без кордонів є водночас грантодавчою й операційною програмою та надає фінансову підтримку організаціям і представникам громадянського суспільства, які бажають залучити міжнародних партнерів з метою:

- створення/посилення ресурсної бази суспільства, компетентності, обізнаності тощо;
- обміну кращими практиками та уроками, аналізом успіхів та помилок у сфері соціальних перетворень;
- пошуку інноваційних рішень на спільні виклики і проблемам;
- стимулювання громадських об'єднань та створення/посилення міжнародних адвокаційних коаліцій.

Програма надає перевагу довгостроковим стратегічним ініціативам з чітко викладеними завданнями, які спрямовані на:

- презентацію різноманітних точок зору і альтернативних оцінок;
- підвищення доступу до інформації для широкого загалу;
- вирішення проблем найбільш потерпілих і вразливих верств населення;
- заохочення до громадської діяльності та залучення громадян до політичних процесів.

У рамках програми Схід-Схід з 2005 року діє Підпрограма з питань європейської інтеграції, яка виконується у співпраці з IBC - Брюссель. Основним пріоритетом Підпрограми є обмін досвідом, набутим країнами ЦСЄ у процесі входження до Європейського Союзу, з майбутніми членами і сусідами ЄС. Програма підтримує проекти, що стимулюють соціальні новації і громадське обговорення, посилюють вплив громадськості на законотворчий процес та процес прийняття рішень, спонукають до проведення неупередженого аналізу подій, висвітлюють як позитивний, так і негативний досвід тощо.

Польсько-українська фундація співпраці ПАУСІ

Фундація ПАУСІ заснована у 2005 року та є правонаступником Польсько-Американсько-Української Ініціативи про Співпрацю — ПАУСІ, унікальної тристоронньої програми. З 1999 року ПАУСІ спрямовувала свою діяльність на передачу Україні успішного досвіду Польщі в переході до ринкової економіки та побудови демократичного громадянського суспільства.

Метою нової Фундації ПАУСІ є сприяння подальшій інтеграції України в європейські та євроатлантичні структури через запровадження європейського та, зокрема, польського досвіду в Україні, а також інтенсивний транскордонний обмін знаннями та досвідом у ключових сферах, що впливають на розвиток людського капіталу та формування громадського суспільства.

Для досягнення поставленої мети ПАУСІ впроваджує власні програми, грантові програми, в тому числі програми тристоронньої співпраці, скеровані до неурядових організацій Німеччини, Польщі, України, Білорусії і Калінінградської області РФ, яка реалізується і фінансується спільно з Фундацією Роберта Боша. ПАУСІ приймає заявки виключно за оголошеними конкурсами.

Карпатський фонд

Карпатський фонд є транскордонною регіональною фундацією, яка надає гранти та технічну допомогу громадським організаціям та органам місцевого самоврядування, зокрема, у сфері міжрегіональної та транскордонної співпраці та економічного розвитку. Фонд підтримує створення партнерств між державними, приватними та неурядовими організаціями, включно співпраці у питаннях транскордонного та міжетнічного співробітництва.

Метою Карпатського фонду є формування добросусідських відносин, соціальної стабільності і сприяння економічному прогресу в Карпатському регіоні, до якого входять прикордонні території України, Угорщини, Румунії, Польщі, Словаччини.

Кращі практики євроінтеграції для сільських громад Карпатського регіону - Програма BRIDGE

У рамках програми BRIDGE Карпатський Фонд пропонує фінансову та технічну підтримку НУО та органам місцевого самоврядування, які мають намір подати проектні пропозиції у рамках Програм технічної допомоги Європейського Союзу, а також інших міжнародних донорів.

КАРПАТСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ФОНД

Із метою сприяння формуванню життєздатних громад в Карпатському регіоні, які здатні розвивати власний потенціал шляхом підтримки освітньої та суміжних сфер, Карпатська фундація, за ініціативи та підтримки пана Фредеріка Робі, оголосила нову програму «Карпатський освітній фонд».

У межах цієї програми Карпатська фундація надає фінансову допомогу закладам освіти терміном на п'ять років. Освітні установи повинні відповідати визначеним нижче критеріям та надати проектні пропозиції відповідно до завдань та пріоритетів програми.

КАРПАТСЬКИЙ СТИПЕНДІАЛЬНИЙ ФОНД ІМ. ФРЕДЕРІКА РОБІ

Фредерік Робі, американський філантроп, що пожертвував 100 000 USD на програми Карпатського фонду (CF). Кошти, за побажанням донора, використано для створення стипендіального фонду для 5 країн Карпатського Євросоюзу (Угорщина, Польща, Словаччина, Румунія, Україна). В середньому близько 4 000 USD виплачується щорічно у вигляді стипендій у кожній із країн регіону. В межах програми підтримуються студенти, що проживають в Карпатському євросоюзі, демонструють високі результати у навчанні та мають фінансові проблеми, що перешкоджають їх подальшому навчанню.

В Україні відібрано факультет суспільних наук Ужгородського національного університету.

ПРОГРАМА «РОЗВИТОК ГРОМАДИ ЧЕРЕЗ ОСВІТУ»

Із метою сприяння формуванню життєздатних громад в Карпатському регіоні, які здатні розвивати власний потенціал шляхом підтримки освітньої та суміжних сфер, Карпатська фундація, за ініціативи та підтримки пана Фредеріка Робі, оголосив нову програму «Розвиток громади через освіту». У межах цієї програми Карпатська фундація надає фінансову допомогу закладам освіти терміном на п'ять років. Освітні установи повинні відповідати визначеним критеріям та надати проектні пропозиції відповідно до завдань та пріоритетів програми.

ПРОГРАМА СОЦІАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

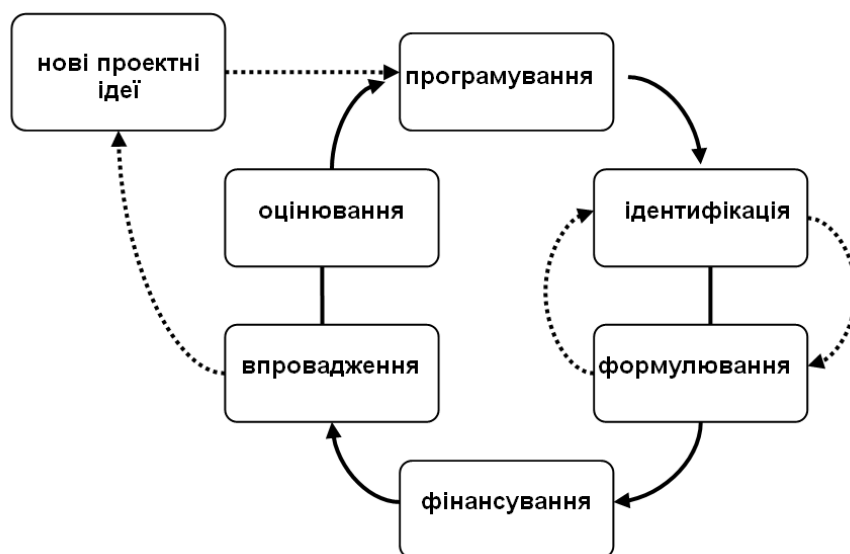
Мережа нідерландських благодійних фондів для Центральної та Східної Європи підтримує трансформаційні процеси у соціальній сфері шляхом надання грантів недержавним організаціям в межах географічного регіону, що охоплює Закарпатську, Львівську, Івано-Франківську і Чернівецьку області України. По за межами Карпатського Євросоюзу фінансуються проекти спрямовані на підтримку прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу. Програма підтримки при-

йомних сімей та дитячих будинків сімейного типу є невід'ємною складовою Програми соціальних перетворень, на неї розповсюджуються ті ж правила та умови подачі заявок. Програма адмініструється Карпатським фондом - Україна. Заявки подаються виключно до офісу фонду в м.Ужгороді.

Що таке проектний менеджмент і яке його місце у транскордонній діяльності НУО?

Розробка й виконання транскордонних проектів, програм і стратегій розвитку віднедавна стали одним із ключових напрямків діяльності багатьох НУО з прикордонних регіонів Польщі та України. При цьому вони на практиці використовують методологію проектного менеджменту і управління проектом (Project Cycle Management (PCM)). Це метод управління, який вже більше 20 років використовується багатьма міжнародними інституціями, які діють у сфері розвитку. З поч. 80-х рр його використовують і розвивають, між ін.: Світовий банк, підрозділи ООН, Агенція міжнародного розвитку (USAID) у США, Департамент міжнародного розвитку (DIFD) у Великобританії, а з 1992 р. ним користуються I і VIII Директорії (EuropeAid) Європейської Комісії у всіх програмах зовнішньої допомоги. Проектний менеджмент являє собою поєднання порівняно простих концепцій, завдань і технік: Концепція проектного циклу – PCM, аналіз зацікавлених сторін, засоби планування – логічна матриця проекту, ключові фактори якості, графік заходів, форми проектних документів. PCM полягає у створенні певних методологічних рамок, які визначають та описують існуючі проблеми, а далі створюють, планують, запроваджують, проводять моніторинг і оцінку заходів, покликаних вирішити ці проблеми. Дані рамки є вихідним пунктом для створення стислої концепції дій і тому служать досконалим засобом проектного менеджменту для різних організацій. PCM дозволяє чітко визначити цілі, завдання та ефекти проекту, одночасно звівши до мінімуму ризик невдачі. Ця методологія опирається на твердження, що проекти мають циклічний характер, а саме: вони є замкнутою цілісністю, що складається з періодично повторювальних фаз та етапів, для яких можна знайти спільні директиви. Планування і реалізація проекту відбувається відповідно до поняття, яке називають циклом проекту. Окремі фази циклу безперервно настають одна за одною. Управління проектом охоплює фази від створення рамкової програми до оцінювання проекту.

Загальну схему PCM можна подати у такому вигляді:

Крок 1 – ПРОГРАМУВАННЯ - визначення стратегії і цілей показників програми, а також інституції, відповідальної за реалізацію та фінансування програми. Етап програмування спирається на засадах Європейської Комісії та на пріоритетах окремих країн-членів ЄС Після узгодження положень

програми керівні інституції оголошують конкурс на підготовку проектів. Аналіз ситуації у сфері, якої стосується проект (аналіз ситуації на національному або секторальному рівні, аналіз обмежень, який ґрунтується на соціально-економічних показниках, національних даних чи даних донора.

Порядок дій:

- Аналіз політичної, суспільної та економічної ситуації.
- Опис ситуації у різних країнах та секторах.
- Опрацювання програмного документу, узгодження вихідних даних для програми.
- Оголошення конкурсу проектів.

Крок 2 – ІДЕНТИФІКАЦІЯ – передбачає виявлення проблем і діагностика початкової ситуації, визначення потреб, аналіз концепції, ідеї, аналіз проблем потенційних бенефіціантів, аналіз пропозицій щодо вирішення проблем, звернення до планових документів.

Порядок дій:

- Визначення головної сфери інтересів.
- Проведення аналізу зацікавлених сторін.
- Аналіз проблеми та аналіз цілей.
- Узгодження можливих пріоритетних пропозицій, які можуть бути враховані.
- Створення переліку існуючих проектів у даній сфері.

Крок 3 – ОПРАЦЮВАННЯ/ФОРМУЛЮВАННЯ - розробка на основі проектних ідей операційних проектних планів, детально планується перебіг усіх заходів, які повинні бути реалізовані у ході проекту; зацікавлені суб'єкти проводять оцінку виконання та сталості проекту; прийняття рішення щодо фінансування проекту і потенційних джерел фінансування.

Порядок дій:

- Перенесення цілей на логічну матрицю.
- Розвиток цілей і основних положень проекту.
- Підготовка показників і джерел їх перевірки.
- Врахування горизонтальних політик ЄС.
- Підготовка бюджету.
- Збір ефектів (результатів) з попередніх фаз.
- Підготовка операційного плану, який описує, яким чином буде реалізовано проект (методологія впровадження).

Крок 4 – ФІНАНСУВАННЯ - проект оцінюється і дається згода чи відмова на фінансування.

Крок 5 – РЕАЛІЗАЦІЯ/ВПРОВАДЖЕННЯ.

Порядок дій:

- Початок роботи і виконання проекту відповідно до закладених цілей.
- Проведення заходів.
- Створення продуктів проекту.
- Досягнення запланованих результатів.
- Моніторинг результатів.
- Діагностика ризиків/загроз.

Крок 6 – ОЦІНКА/ЕВАЛЮАЦІЯ.

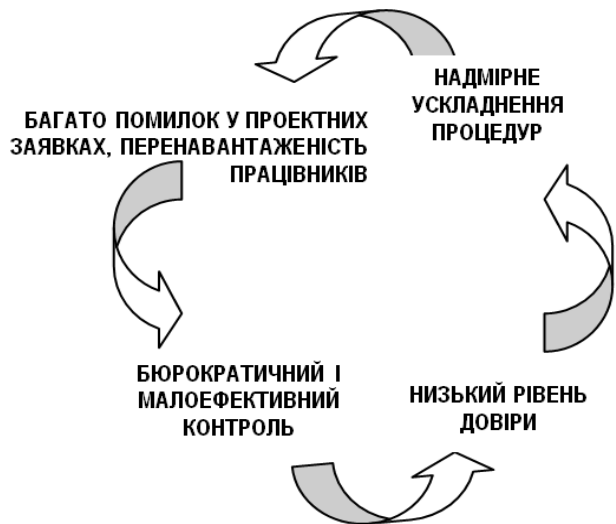
Порядок дій:

- Порівняння запланованих ефектів з досягнутими.
- Перелік розбіжностей – коригуючи дії.
- „Нове життя” проекту, оцінка того, що було досягнуто, як використати результати проекту для майбутніх заходів.
- Оцінка „ex-post” і проектні аудити.

Часові рамки проектного циклу бувають різні. Комунікацію між етапами полегшує стандартизація документів, які використовуються у ході проекту. На кожному етапі умовою хорошо-го управління є активна позиція відповідних зацікавлених сторін.

Які фактори впливають на успішність транскордонних проектів НУО?

1. **Особистість лідера і команда, готова з ним співпрацювати.** Наявність лідера, який бачить чітку стратегію діяльності й розвитку організації, - це один із основних факторів, що впливають на успішність транскордонних проектів НУО. Однак цей лідер має бути оточений групою фахівців, готових підтримати його проектну ідею і працювати разом з ним над її реалізацією. Одна особа-лідер, навіть найбільш обізнана і вправна не замінить цілої команди. Завжди потрібні працівники, які проявляють певну самостійність та ініціативу, час від часу піддають сумнівам його ідеї та рішення. Бо інакше діяльність організації стане рутинною, однобічною і малоефективною.
2. **Кваліфікація і обізнаність представників НУО.** Процедура підготовки проектів, отримання й реалізації грантових коштів є досить складною. Тому дуже необхідним є відповідний рівень кваліфікації представників НУО, які беруться за транскордонну проектну діяльність. Навіть якщо НУО звертаються за допомогою до експертів і консультантів, їм необхідно мати певний багаж знань, щоб могли реально оцінити надані їм послуги. Багатьом пасивним НУО не бракує інформації про міжнародні фонди і програми. Адже, потрібно хоча б щось знати, щоб усвідомити, чого ще не знаєш, а таким організаціям інформації бракує настільки, що вони на це просто не зважають.
3. **Оптимізм і активність.** Характерною рисою багатьох НУО є пасивність і зневіра у досягненні успіху. Дуже часто ця риса притаманна й працівникам місцевої адміністрації, органів територіального самоврядування і місцевій громаді. Люди просто не вірять, що проект може вдасться, а тоді навіть докладають якихось зусиль для його підготовки. Низький рівень оптимізму й активності, фактична стагнація є вагомим чинником, який пояснює слабе використання НУО коштів міжнародних фондів і програм.
4. **Довіра і партнерська співпраця.** Якщо розглядати проблеми, з якими стикаються НУО при реалізації транскордонних проектів, то дуже помітною буває відсутність чи низький рівень між партнерами: НУО – НУО, НУО – органи місцевої влади і самоврядування. Відсутність порозуміння між ними гальмує роботу над проектом і може мати негативні наслідки при його реалізації. Інший вимір недовіри – це недовіра грантодавця до НУО, представники яких часом розглядаються як потенційні шахраї, що прагнуть незаслужено отримати дотацію. Як наслідок, низький рівень довіри запускає механізм нескінченного кола помилок:

Пов'язана з недовірою складність проектних процедур і формулярів, вимога величезної кількості додатків і документів, правдивість яких засвідчена нотаріально, тягнуть за собою величезну кількість помилок, які допускають заявники при підготовці проектних пропозицій, з одного боку, а з іншого боку, - надмірно обтяжують працівників інституції, відповідальної за реалізацію програми і дотримання усіх процедур. У результаті контроль з боку цих інституцій набуває суто бюрократичного характеру і є малоефективним у виявленні справді грубих помилок. А це знову ж таки посилює недовіру.

Громадські організації та приклади кращих українсько-польських ініціатив за участю НУО Закарпатської та Львівської областей України.

Центр українсько-польського транскордонного співробітництва

Дмитро Мірошніков – голова правління

88018, м. Ужгород, вул. Швабська, 71а, 8

тел./факс: +380 312 673593, e-mail: upcenter@ukr.net, hptt: www.UPCenter.org

Партнери проекту:

- Фонд розвитку транскордонного співробітництва
- Міжнародна Асоціація Інституцій регіонального розвитку „МАІРР”
- Агенція регіонального розвитку та європейської інтеграції „АРРЄІ”
- Європейський центр інтеграції та співпраці „Дім Європи”

Починаючи з вересня 2006 року на території Закарпатської, Львівської областей (Україна) та Люблінського воєводства (Польща) в рамках програми Добросусідства Польща-Білорусь-Україна INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006 реалізовано проект „Центр українсько-польських ініціатив – створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій”. В процесі реалізації проекту, у квітні 2007 року було створено Ужгородську міську громадську організацію “Центр українсько-польського транскордонного співробітництва”, для забезпечення сприятливих умов розвитку українсько-польських контактів на регіональному та міжнародному рівні, а також підтримку інституційної стабільності та стійкості напружуваних двосторонньої співпраці. Основним завданням Центру є активізація українсько-польських відносин шляхом створення інституційної основи для забезпечення і підтримки партнерства.

Напрямки діяльності центру:

- Абонентське інформування через надання цільової інформації для представників органів влади та самоуправління, науковому сектору, представникам МСБ, громадським організаціям та ін.
- Тренерська діяльність спрямована на підготовку професійних кадрів необхідних для розвитку транскордонного співробітництва прикордонних територій Залучення альтернативних джерел фінансування з метою соціально-економічного розвитку прикордонних територій України.

Реалізовані проекти:

- Разом з Фондом розвитку транскордонного співробітництва (Ужгород), Центр залучено до реалізації проекту «Новий рівень добросусідських відносин – розвиток польсько-української стратегії транскордонної співпраці» (Програма Добросусідства INTERREG IIIA/TACIS 2004-2006). У ході реалізації проекту було розроблено спільну Польсько-українську стратегію транскордонного співробітництва на 2007-2015 роки.
- Проект інформаційно-методичної підтримки для ужгородських загальних шкіл «Крок за кроком у Європу» за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Головна мета проекту – підвищення ролі обізнаності шкіл та студентської молоді м.Ужгорода у питаннях Європейської інтеграції, популяризація та заохочення до поглиблення знань про Європу , а також підтримка євроклубівського руху.

Фонд розвитку транскордонного співробітництва

Іван Устич – президент організації

88000, м. Ужгород, вул. Університетська, 21/506

Тел/факс: +38 (0312) 64-26-62, e-mail: ustich@ciefco.uzhgorod.ua

Фонд створено науковими співробітниками Інституту світової економіки та міжнародних відносин Національної Академії Наук України у 2002 році. Організація спеціалізується на науково-прикладних дослідженнях проблем розвитку міжнародного співробітництва на європейських прикордонних територіях, розробці концепцій залучення іноземного капіталу в Україну, виконанні маркетингових, експертних та консультаційних послуг, організаційному забезпеченні міжнародних наукових зв'язків, включаючи проведення симпозіумів, конференцій, семінарів, міжнародних шкіл та мовних курсів.

Реалізовані проекти:

- „Центр українсько-польських ініціатив – створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій”. Проект реалізовувався у співпраці з партнерськими організаціями – Міжнародною асоціацією інституцій регіонального розвитку „МАІРР” (м.Ужгород, Україна), Агенцією регіонального розвитку та європейської інтеграції «APPEI» (м. Львів, Україна) та Європейським центром інтеграції та співпраці „Дім Європи” (м. Люблін, Польща). Реалізація проекту стала можливою завдяки фінансовій підтримці Європейської Комісії у рамках Програми Добросусідства „Польща – Білорусь – Україна” ІНТЕРРЕГ ІІІ ТАСІС ТКС 2004-2006. Проект передбачає створення умов для розвитку стійкого, ефективного та взаємовигідного партнерства між органами самоврядування, громадськими організаціями та бізнесовими структурами у прикордонних регіонах України (Закарпатська і Львівська області) та Польщі (Люблінське воєводство).
- «Новий рівень добросусідських відносин – розвиток польсько-української стратегії транскордонної співпраці» (Програма Добросусідства ІНТЕРРЕГ ІІІА/ТАСІС 2004-2006). У ході реалізації проекту представники п'яти регіонів розробили спільну українсько-польську транскордонну стратегію, яка визначила майбутні вектори співпраці та деталізувала інвестиційні пріоритети і завдання регіонів, а у майбутньому стане основою для розробки нових механізмів, у тому числі й фінансових, які підтримуватимуть співробітництво між прикордонними територіями України та Польщі, між Україною та Польщею, а також між Україною та ЄС.

Міжнародна асоціація інституцій регіонального розвитку «МАІРР»

Олег Димитрієв - виконавчий директор

88000, м. Ужгород, вул. Швабська, 71а, офіс 7

Тел/факс: +38 (0312) 67-30-81; e-mail: iardi@ukr.net

Асоціація створена у вересні 2003 р. у рамках проекту «Карпати 2003-2011» з ініціативи інституцій регіонального розвитку і органів влади прикордонних регіонів Словаччини (Кошицький і Пряшівських країв), Угорщини (Саболч-Сатмар-Берегська область) і України (Закарпатська область) і вже у 2004 р. рекомендована словацько-українською міжурядовою комісією для співпраці у сфері підготовки та реалізації міжнародних проектів та програм.

Діяльність МАІРР спрямована на сприяння здійсненню євроінтеграційних процесів, формування єдиного господарського комплексу на прикордонних територіях, налагодження і поглиблення прямих контактів з організаціями, об'єднаннями, органами влади, окремими регіонами України, країнами-членами і кандидатами в члени ЄС, керівними структурами ЄС, іншими міжнародними донорськими організаціями, сприяння синхронізації програми і процедур реалізації технічної допомоги ЄС.

Реалізовані проекти:

- „Центр українсько-польських ініціатив – створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій” за фінансовою підтримкою Європейської Комісії у рамках Програми Добросусідства „Польща – Білорусь – Україна” INTERREG III TACIS ТКС 2004-2006. Проект реалізований у співпраці з партнерськими організаціями – Фонд розвитку транскордонного співробітництва (м.Ужгород, Україна), Агенцією регіонального розвитку та європейської інтеграції «APPEI» (м. Львів, Україна) та Європейським центром інтеграції та співпраці „Дім Європи” (м. Люблін, Польща). В рамках проекту створено Центр українсько-польського транскордонного співробітництва.
- Проект «Впровадження інноваційних методик формування і розвитку людських ресурсів в прикордонних регіонах».Проект здійснюється за фінансової підтримки Програми Добросусідства Польща - Білорусь-Україна INTERREG IIIA/Tacis ТКС. Метою проекту є забезпечення гармонізованого розвитку прикордонних територій за допомогою створення необхідних умов для стійкої і ефективної співпраці за допомогою впровадження освітніх програм в закладах прикордонних територій і формування нового покоління молоді, підготовленого і адаптованого до нових умов економічного і геополітичного розвитку. Виконавцями проекту, що здійснюється в напрямку розвитку освітньої галузі, є: аплікант Гімназія м. Ужгорода (Україна, Закарпатська область), а також партнери проекту Агентство регіонального розвитку і європейської інтеграції (м. Львів), Міжнародна асоціація «МАІРР» (м. Ужгород), Європейський Центр Трансграничних Ініціатив (м. Люблін), Гімназія №9 ім. Майора Запори (м. Люблін).
- Проект «Завітай та подивись: підтримка промоції та маркетингу агротуризму та екологічного землеробства на Українських Східних Карпатах», який фінансується в рамках програми «Polska Romos» Міністерства закордонних справ Республіки Польща. Виконавцями проекту є громадські організації Міжнародна асоціація інституцій регіонального розвитку „МАІРР” (м. Ужгород) та Товариство „В-4” (м. Жешув). Проект передбачає: підвищення рівня сільського туризму нашої краю, проведення промоційної кампанії.
- Проект „Промоція та розвиток агротуризму й екологічного землеробства на території Українських Східних Карпат і Молдовії”. Реалізаторами проекту, що впроваджувався за фінансової підтримки програми «Polska Romos» Міністерства закордонних справ Республіки Польща, з польської сторони стали Товариство „В-4” (м. Жешув), з української сторони – Міжнародна асоціація інституцій регіонального розвитку „МАІРР” (м. Ужгород), з молдавської - „Centrul Moldo-Polonez de Sustinere a Antreprenoriatului” (м. Балті). У рамках проекту, для представників з України було проведено ряд теоретичних занять, присвячених темам „Побудова та розвиток партнерства між гміною та регіоном у розвитку агротуризму”, „Агротуризм та екологічне землеробство як елемент регіонального та місцевого розвитку”, „Маркетинг і промоція агротуризму та екологічного землеробства”, „Місцева культурна спадщина – елемент промоції регіону”.

Агенція регіонального розвитку та європейської інтеграції (АРРЕІ)

Виконавчий директор – Любов Мочарська

79008, м.Львів, пл.Галицька, 7

т.: (322) 42-41-41, e-mail: www.ardei.lviv.ua

Незалежна неурядова неприбуткова організація заснована у 2002 році

Місія: провадити комплексну координацію діяльності у сфері регіонального розвитку та європейської інтеграції на обласному, районному та місцевому рівнях Львівщини.

Мета: сприяння соціально-економічному розвитку Львівщини.

АРРЕІ скеровує свою діяльність на підтримку транскордонної співпраці та на використання інших можливостей у зв'язку із розширенням ЄС. Зокрема АРРЕІ: ініціює і підтримує ефективну мережеву співпрацю між урядовими та неурядовими організаціями Львівщини, які працюють у сфері регіонального розвитку; генерує, впроваджує і координує програми на Львівщині, спрямовані на підтримку регіонального розвитку і транскордонної співпраці; стимулює і підтримує нові дієві партнерства між підприємствами та інституціями Львівщини і сусідніх прикордонних регіонів Польщі; збирає і розповсюджує інформацію про найкращий досвід ЄС у розробці і реалізації стратегій соціально-економічної політики, регіонального розвитку та охорони довкілля; сприяє інституційному розвитку організацій у сфері транскордонної співпраці з державами ЄС шляхом проведення навчань та обміну досвідом. У співпраці з українськими та європейськими партнерськими організаціями на сьогодні АРРЕІ реалізувала 14 проектів за фінансової підтримки Європейської Комісії, Агентства з міжнародного розвитку Великої Британії (DFID), Міністерства закордонних справ Королівства Данії та Проекту з розвитку ООН.

Окремі проекти АРРЕІ: «Центр українсько-польських ініціатив» - створення стійкої платформи для розвитку прикордонних територій (TACIS); Сталий розвиток Турківської прикордонної зони (TACIS); «Місцеві ініціативи – на вирішення проблем з енергозбереження» (Фонд Євразія); «Знайомство шляхом пізнання» (TACIS); «Для хмарин нема кордонів» (TACIS); «Українсько-польська стратегія транскордонної співпраці: нова якість добросусідських стосунків» (TACIS); Стальововольське Сан-Франциско (TACIS).

Основним іноземним партнером у транскордонній співпраці виступає Республіка Польща. Агенція тісно співпрацює з польськими органами влади та громадськими організаціями, серед яких Міністерство регіонального розвитку Республіки Польща, Уряд Маршалка Люблінського воєводства, Уряд Маршалка Підкарпатського воєводства, Міська рада міста Стальова Воля, «Дім Європи» м.Люблін, Європейський центр транскордонних ініціатив в м.Любліні, Сільськогосподарсько-промислове регіональне товариство «Долина Стругу» м.Блажова, Карпатський інститут регіонального розвитку м.Кросно, «Єврорегіон «Буг» м.Хелм, Карпатський Єврорегіон м.Жешів.

Асоціація розвитку малого і середнього бізнесу та інновацій «Ужгород – XXI вік»

Віктор Феєр – президент

м. Ужгород, вул. 8 Березня, 46

тел./факс: +380 312 616 475 e-mail: mail@smbusiness.uzhgorod.ua

Асоціація є місцевою неприбутковою громадською організацією, що працює у сфері розвитку підприємництва з 1999 року. Вона є самостійним об'єднанням громадян і колективних членів, створеним на основі єдності інтересів для спільного задоволення та захисту своїх законних соціальних, громадських і економічних інтересів. Місія Асоціації – сприяння розвитку та захист інтересів суб'єктів підприємництва, активна участь у програмах місцевого і регіонального розвитку Закарпатської області, впровадження інновацій і передових технологій у сферах виробництва і послуг. Виконані проекти:

- «Мости співпраці Польща–Україна. Найкращі практики транскордонного співробітництва», ERDF 2006. Головний партнер – Пжеворська Агенція Розвитку (Польща).
- „Створення передумов для розвитку туристичної інфраструктури прикордонних територій на базі замкових комплексів”, проект TACIS CBC № 2008/ 150-733-2, співфінансований Європейською Комісією в рамках програми добросусідства Польща–Білорусь–Україна, 2008–2009. Партнер у Польщі – Замок-музей у Ланцуті, м.Ланцут. Головна мета Проекту – розробка на базі польського досвіду концепції взаємовигідного співробітництва органів влади, організацій замкової інфраструктури та бізнесу і створення передумов для розвитку замків Закарпаття як провідних об'єктів туристичної галузі регіону. Заходи проекту: організація тематичних семінарів щодо використання і розвитку замкових комплексів Закарпаття; проведення програми стажування для фахівців музейної справи і туристичної галузі; розробка і публікація концепції взаємовигідного співробітництва органів влади, організацій замкової інфраструктури та бізнесу.
- “Розвиток транскордонного ділового співробітництва в прикордонних регіонах”, проект TACIS CBC № 2008/150-733-3, співфінансований Європейською Комісією в рамках програми добросусідства Польща–Білорусь–Україна, 2008–2009. Головний партнер в Україні – ЗРВ АМУ, партнер в Польщі – Жешувська Агенція регіонального розвитку.
- Заходи проекту: створення бази даних суб'єктів МСБ прикордонних регіонів Польщі та України; створення партнерської мережі між інституціями, діяльність яких спрямована на розвиток і підтримку малого та середнього бізнесу в прикордонних регіонах Польщі та України; розробка та проведення навчальної програми для представників МСБ, громадських організацій та місцевих органів влади що включатиме інтерактивні тренінги та індивідуальні консультації; організація відвідань підприємцями Закарпаття міжнародних заходів у Польщі (туристичний ярмарок, виставка та день добросусідства на україно-польському кордоні); публікація каталогу інвестиційних пропозицій від підприємців Закарпатської області та поширення його в Польщі.

Карпатське агентство прав людини «Вестед»

Менджул Марія - керівник організації

м. Ужгород, вул. 8 Березня, 46/125

Т//факс: 8-(0312)-61-96-61, e-mail: ws@tes.org.ua

Громадська організація, створена 1998 року. Стратегічною метою діяльності є розширення можливостей системи захисту прав людини в Україні, сприяння зміцненню системи притулку, роботи з біженцями та шукачами притулку, транскордонної співпраці та координації діяльності інституцій з питань регіонального розвитку та захисту прав людини щодо ефективного впровадження спільних програм та проєктів регіонального, державного та міжнародного значення.

Проєкти:

- «Школа місцевого самоврядування» - програма навчання і стажування для 32 депутатів різних рівнів з усіх регіонів України за фінансової підтримки «Ініціативи співпраці: Польща-Америка-Україна» (квітень 1999-жовтень 2000);
- „Утвердження громадянського суспільства через забезпечення доступу до правосуддя мало-забезпеченим верствам населення та новим організаціям” та проєкту „Бюро інформування громадян” - Підтримано діяльність БІГ у м. Ужгород та у селах Ужгородського району. Більше ніж 670 людей та 35 НДО отримали правові консультації за фінансової підтримки Фонду ім. С. Баторія (Польща) (січень-грудень 2006).
- „Утвердження громадянського суспільства через забезпечення доступу до правосуддя мало-забезпеченим верствам населення та новим організаціям” та проєкту „Бюро інформування громадян” - надано правову допомогу понад 1100 особам, видано серію буклетів та два методичних посібники, направлені на активізацію громадян до самостійного вирішення місцевих проблем та розвиток місцевої демократії за фінансової підтримки Фонду ім. С. Баторія (Польща) (січень 2007-грудень 2008).
- „Бюро інформування громадян у сільській громаді” – проєкт протидії корупції шляхом промоції польської антикорупційної моделі «6 принципів доброго управління» і впровадження завдань принципу прозорості у Баранинській сільській громаді та підтримки 3 антикорупційних громадських приймалень за фінансової підтримки Проєкт «Гідна Україна», Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Корпорація Виклики Тисячоліття (MCC) та Менеджмент Системс Інтернешнл (MSI) за участі Регіонального Центру Фундації Розвитку Місцевої Демократії у м. Люблін (Польща) (жовтень 2007-лютий 2009).
- «Впровадження кращих практик публічного управління у місцевих громадах України» - проєкт протидії корупції шляхом промоції польської антикорупційної моделі «6 принципів доброго управління» та впровадження окремих завдань моделі у виконкомі м. Перечин за фінансової підтримки МЗС Республіки Польща за участі Регіонального Центру Фундації Розвитку Місцевої Демократії у м. Люблін (Польща) (серпень-грудень 2008).

ГО "Агентство регіонального розвитку та інновацій "Центр Міжгір'я".

Адреса: Закарпатська область,
смт. Міжгір'я, вул. Незалежності, 24.

ГО "Агентство регіонального розвитку та інновацій "Центр Міжгір'я" була створена в рамках реалізації проекту за підтримки Карпатського Фонду - Приз за кращий інноваційний досвід діяльності органів місцевого самоврядування сіл і малих міст Карпатського Єврорегіону. Організація була зареєстрована 12 вересня 2003 року, втім незважаючи на короткий термін існування громадської організації – Агентство у співпраці з громадою смт. Міжгір'я, насамперед, громадами сіл смт. Міжгір'я, село Запереділля та село Стригальня, протягом 2003-2004 потужно працювало у проведенні громадських акцій та заходів у реалізації плану дій - "Місцевий розвиток вівчарства через відродження духовних святинь верховинців" в контексті реалізації головних заходів проекту: Кращий інноваційний досвід збереження народних традицій та розбудови мережі громад-вівчарів гірських районів Закарпаття.

"Центр громадських ініціатив"

89200, м. Перечин, пл. Народна, 21, офіс 1
тел/факс: (03145) 2-22-53, 2-17-26,
e-mail: CFCCI@ukr.net, <http://www.ci-center.org>

Перечинський районний Благодійний Фонд "Центр громадських ініціатив", створений ще у 1996 році, але офіційно зареєстрований у березні 1997 року.

Місією організації є сприяння становленню соціальних умов, які б забезпечили безперервність процесів активності людини, утвердження ідеалів громадянського суспільства та, сприяння ефективно-му вирішенню різноманітних проблем освітнього, соціального, культурного, наукового характеру. Фонд працює у трьох основних напрямках: робота по розвитку неурядових організацій Закарпаття; робота по сприянню розвитку місцевого локального самоврядування; робота з обдарованою молоддю "Ми - майбутнє твоє, Україно!"

Протягом 2006-2008 років Центр громадських ініціатив був партнером Центру Промоцій Підляш-ся (м. Білосток, Підляське воєводство, Республіка Польща) у виконанні проектів направлених на розвиток громад, їх привабливості та конкурентоспроможності. Крім того, є досвід виконання спільних про-ектів з урядом гміни Лежайськ, міста Лежайськ та м. Глогов Малопольський (Підкарпатське воєводство, Польща).

Сокальська Агенція регіонального розвитку

Костюк Анна – виконавчий директор

8000, Львівська обл., м.Сокаль, пл.Січових Стрільців, 18

т.: (03257) 2 87 74 web: www.agencija.sokal.lviv.ua e-mail: sarr@bis.net.ua

Створена у 2005 році в рамках проекту розвитку Львівщини за фінансової підтримки DFID. Мета діяльності – вирішення проблем соціально-економічного розвитку Сокальського району, сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, регіональне транскордонне співробітництво, використання світового досвіду, надання економічних, правових, освітніх послуг на користь громади. Надає допомогу консультативного плану в створенні і розвитку регіональної інфраструктури, підтримки бізнесу в Сокальському районі. Сприяє розвитку зв'язків з міжнародними та національними організаціями в галузі розробки проектів, планів відродження та розвитку економіки регіону.

Проектна діяльність:

- Реалізація проекту «Створення Центру європейської інформації «EUROPE DIRECT», в м.Сокаль. Центр надає інформацію жителям та підприємцям Сокальщини про можливості співпраці між українськими та польськими підприємствами, організаціями; інформацію про транскордонні проекти та правила участі у них, польсько-українську транскордонну співпрацю, правові акти ЄС, загальні правила і функції митного права.
- Реалізація частини завдань проекту: «Розточчя – транскордонна територія розвитку», який фінансовано Міністерством Закордонних справ. Проект адресований українським підприємцям, керівникам малих та середніх підприємств. Мета проекту: підготувати представників малого та середнього бізнесу прикордонних територій для співпраці з країнами ЄС, пропагування та розвиток транскордонної співпраці;
- Прикордонне бізнес-співробітництво – організація ділових, бізнесових, туристичних зустрічей. Підписано Угоду про співпрацю з Білгорайською та Томашівською Агенціями регіонального розвитку. Проведено українсько-польські зустрічі «Бізнес-партнерство заради розвитку», учасниками яких були представники місцевої влади, ЗМІ, підприємці.
- Пропагування здорового способу життя, налагодження контактів між спортивними клубами Грубешівського повіту та Сокальського району. Проведено дружні футбольні турніри «Old Boys» між громадами м.Грубешів (Польща) та м.Сокаль.
- Популяризація культурно-історичної спадщини пограниччя. Сприяння розвитку та співпраці місцевих та польських громад через проведення міжнародних зустрічей.

Європейський діалог

Каспрук Ігор – керівник організації

м.Львів, пр.Чорновола, 4/1 т./факс: (0322) 97-18-57,

e-mail: dialog@dialog.lviv.ua

Громадська організація створена у 1998 році. Мета: підтримка ініціатив, які направлені на зближення людей, суспільств і держав Європи, зміцнення толерантності і кращого розуміння процесів європейської інтеграції, пошук місця України в нових реаліях об'єднаної Європи.

Проекти:

- «Школа місцевого самоврядування» - програма навчання і стажування для 32 депутатів різних рівнів з усіх регіонів України за фінансової підтримки «Ініціативи співпраці: Польща-Америка-Україна» (квітень 1999-жовтень 2000);
- «Містки Міжмор'я» - створення мережі молодих діячів, залучених до побудови і розвитку громадянського суспільства в Україні, Польщі, Білорусі та Росії за фінансової підтримки «RITA – зміни в регіоні» (травень-грудень 2001);
- «Школа місцевого самоврядування – 2003» - польсько-українська програма навчання і тематичних стажування для 48 депутатів різних рівнів з усіх регіонів України за фінансування Польсько-Американсько-Української Ініціативи про Співпрацю (березень-жовтень 2003);
- «Понад кордони: моделі міжнародного співробітництва для громадських організацій» - зустріч для обміну досвідом у сфері міжнародної співпраці представників з Польщі, України та Росії за фінансування Міжнародного Фонду «Відродження» (листопад 2003 – січень 2004);
- «Моніторинг візової політики Польщі» - партнерський проект, ініційований Фондом ім.Стефана Баторія та спрямований на моніторинг дотримання прав людини після введення Польщею візового режиму для Росії, Білорусі та України (жовтень 2003 – жовтень 2004);
- «Польсько-українська програма підтримки суспільного розвитку та виховання молодіжних лідерів «Бескидські струмки» - заходи, що служать громадській активізації молоді та пізнанню культури сусідньої країни в ім'я толерантності та ламання стереотипів – навчальні семінари, спільна праця над власними проектами, грантовий конкурс, робота з учнями під час реалізації власних проектів за фінансування Фонду ім.Стефана Баторія, Міжнародний Фонд «Відродження», Канадський Фонд Співробітництва (грудень 2003–червень 2004).

Центр освітньої політики

Процак Олег – керівник організації

м.Львів, пл.Ринок, 8 т./факс: (0322) 720647, 722861, e-mail: oprocak@iatp.org.ua

Львівська міська громадська організація заснована у 2000 році. Перші два роки Центр функціонував як окремий структурний підрозділ громадської організації «Інститут політичних технологій», а з квітня 2003 року був легалізований, як окрема юридична особа із статусом неприбуткової громадської організації. Мета, напрямки діяльності: сприяти розвитку в Україні системи освіти, яка створює рівні можливості та умови для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, виховує покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися впродовж життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти. За період існування експерти Центру реалізували ряд освітніх проектів, метою яких було досягнення цілей та завдань, визначених стратегією розвитку освіти міста, а також брали активну участь у програмах та проектах загальнонаціонального масштабу. Серед них проект «Підвищення якості роботи шкіл в Україні»: польсько-український освітній проект за підтримки Програми RITA (січень-серпень 2004). У школах шести областей України було запроваджено дві методики, які успішно діють у країнах ЄС та сусідній Польщі. Для директорів понад 200 шкіл було проведено семінари, на яких польські та українські тренери представили дані методики та пояснили, як саме варто запроваджувати їх в українських школах.

Регіональний благодійний фонд «Резонанс»

Грабовська Олена – керівник організації

м.Львів, вул.Декарта, 2/2 т./факс: (032) 2335712,

e-mail: resonancef@gmail.com

Фонд заснований у 2003 році. Мета діяльності: захист прав людини, пропаганда цінностей демократичного суспільства, шляхів і методів їх становлення в Україні. Напрями діяльності: сприяння громадянам у захисті їх інтересів при вирішенні правових питань в органах державної влади та інших організаціях, судах; благодійна, правова, аналітична, видавнича та просвітницька діяльність, спрямована на захист суспільних інтересів; створення мозкових центрів для аналізу та вдосконалення законопроектів Верховної Ради та документів органів місцевого самоврядування; надання благодійних інформаційних, консультативних, організаційно-технічних та інших послуг; проведення та організації конкурсів, конференцій, проектів та семінарів з тематики діяльності Фонду, в тому числі міжнародних; участь у формуванні та реалізації регіональних, загальнодержавних та міжнародних програм, серед них:

- участь у проекті міжнародного обміну досвідом працівників освіти України, Росії та Польщі – регіональний партнер. Проект реалізовано громадською організацією «Освітнє товариство прав людини», м.Ломжа, Польща, в рамках програми RITA Польсько-Американської Фундації Свободи;
- 2005 рік регіональний партнер Суспільно-просвітницького Товариства допомоги потерпілим та неповносправним «Едукатор» з м.Ломжа (Польща) в реалізації проекту «Активні вчителі, активні школи, активне громадянське суспільство» - проект став початком формування мережі співробітництва та обміну досвідом серед активних вчителів, а позитивний польський досвід отримав своє продовження в Україні.

Інститут політичних технологій

Комарницький Михайло – директор

м.Львів, пл.Ринок, 8 т.: (0322) 72-28-61, 97-55-68

e-mail: oprocak@iatp.org.ua

Львівська міська громадська організація заснована у 1998 році. Мета: сприяння розбудові України як демократичної правової держави з ринковою економікою та відкритим громадянським суспільством, підтримка та зміцнення місцевого самоврядування, вивчення, узагальнення та поширення досвіду з розвитку ініціативи та самодіяльності територіальних громад, акумулювання фінансових коштів та матеріальних засобів для підтримки та сприяння розвитку місцевого самоврядування.

Організація реалізовувала проект «Разом до Європи» - польсько-українська співпраця між молоддю та органами місцевого самоврядування - поширення ідей Європейської спільноти та стандартів ЄС у різних сферах суспільного життя через налагодження партнерських стосунків між польською та українською молоддю та органами місцевого самоврядування (2003);

Західноукраїнський ресурсний центр (ЗУРЦ)

Полуйко Василь – президент

м.Львів, вул.Лисенка, 21, 1-й поверх т.: (0322) 97-66-24

e-mail: office@zurc.org

Створений наприкінці 1994 року. Місія: сприяти розвитку громадянського суспільства через підтримку громадських ініціатив. Завдання: розвивати та зміцнювати місцеві громади через сприяння місцевим громадським ініціативам, орієнтованих на результат; розвивати співробітництво між органами влади, бізнесом та організаціями громадянського суспільства; розвивати потенціал місцевих та регіональних НДО через надання їм високоякісних освітніх, консультаційних та інформаційних послуг. Центр брав участь у реалізації проекту «Громадське партнерство у плануванні та управлінні середовищем на місцевому рівні» (Програма закордонної допомоги Міністерства Закордонних Справ РП). ЗУРЦ є партнером, основним виконавцем є Кашубський народний університет: - допомога місцевим активістам та самоврядуванню (Західний регіон України та Поморське воєводство Польщі) у побудові громадського партнерства у процесі планування сталого розвитку своїх громад (2006).

Євроклуб

Тимків Ярополк – президент організації,
Максимук Андрій – віце-президент
м.Львів, вул.П.Панча, 20/60
т.: (067) 6723545
e-mail: euroclub@europe.org.ua

Львівська міська молодіжна організація зареєстрована у 2003 році. Основні цілі організації: сприяння процесам європейської інтеграції в Україні та промоції демократичних та загальнолюдських цінностей, спрямованих на виховання молоді, як громадян Об'єднаної Європи; сприяння розвитку культурних, наукових, ділових та гуманітарних зв'язків України з країнами ЄС; поширення серед української молоді інформації про ЄС; допомога навчальним закладам в отриманні та поширенні інформації про ЄС; поширення у країнах-членах ЄС інформації про Україну, її історію, культуру, проблеми та досягнення. Проекти організації:

- міжнародна студентська наукова конференція «Політична культура у внутрішній та зовнішній політиці» (Катовіце, Польща, 23-27 листопада 2004 року) – у партнерстві з Центром молодих дипломатів Сілезійського університету;
- навчальний виїзд студентів факультету політології та міжнародних відносин Лодзького університету «Політична культура України в контексті президентських виборів» (Львів, 2004) – у партнерстві з Науковим студентським гуртком факультету політології та міжнародних відносин Лодзького університету «Expressis Verbis»;
- міжнародна студентська наукова конференція «Шлях України» (Катовіце, Польща 20-30 жовтня 2003 року) - у партнерстві з Центром молодих дипломатів Сілезійського університету;
- програма розвитку українських проєвропейських організацій (Україна-Польща, листопад 2002 - квітень 2003 року) – у партнерстві з організацією «Молодіжний парламент» з Перемишля, Польща.

Корисні посилання

<http://www.upcenter.org>

<http://www.ardei.lviv.ua>

<http://www.domeuropy.lubelskie.pl>

<http://www.ngo.pl>

<http://www.edudemo.org.pl/rita>

<http://www.wolontariat.biz.ua>

<http://www.administracja.ngo.pl>

<http://www.prawo.ngo.pl>

<http://www.pozytek.ngo.pl>

<http://www.bip.gov.pl>

<http://www.mrr.gov.pl>

<http://www.parp.gov.pl>

<http://www.2p.pl/nn/samorzad/raportyl>

<http://www.si.podkarpackie.pl>

<http://www.lubelskie.pl>

<http://www.euroregionbug.pl/>

<http://www.batory.org.pl>

<http://www.zagranica.gov.pl>

<http://www.msz.gov.pl>

<http://www.polskapomoc.gov.pl>

<http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl>

<http://www.interreg.gov.pl>

**Веб-сайт Відділу міжнародної технічної допомоги Європейської Комісії
(Europe Aid Cooperation Office)**

<http://ec.europa.eu/europeaid/>

Веб-сторінка, окрім новин та оголошень, містить форму пошуку відкритих конкурсів на проекти. Інформацію можна шукати по країні, програмі, регіоні і посиланню.

Інструмент європейського сусідства і партнерства — нові можливості для України

Також можна використати «швидкий пошук», де міститься інформація з останніми можливостями.

Веб-сайт Міністерства економіки України

<http://www.me.gov.ua/>

Інформацію можна знайти в розділі Співробітництво між Україною та ЄС. ІЕСП — основи надання допомоги в рамках нового фінансового інструменту ЄС

Національне координаційне бюро

<http://www.ncu.kiev.ua/index/a77/b9/ua/dceu>

Сайт Національного координаційного бюро, що працює в межах Міністерства економіки України, містить інформацію про технічну допомогу, що надається Україні Європейським Союзом та базу даних проектів.

Зовнішня допомога розвитку для України

<http://www.oda-coordination.org.ua/ua/>

Сайт ініціативи Координації офіційної допомоги розвитку для України містить документи донорів, інформацію про ініціативи та ін.

Веб-сайт Європейської Комісії про Європейську політику сусідства

http://ec.europa.eu/world/enp/index_en.htm

Веб-сайт, окрім останніх новин та інформації про Європейську політику сусідства, містить основні документи, що стосуються Інструменту європейського сусідства і партнерства, включаючи програмні документи по країнах (стратегічні документи та національні індикативні програми).

Веб-сайт Делегації Європейської Комісії в Україні

http://www.delukr.ec.europa.eu/home_uk.html

Містить інформацію, що стосується двосторонніх відносин між Україною та Європейським Союзом в рубриці «Україна-ЄС». Розділ «Конкурси та гранти» містить оголошення із запрошеннями на подання проектів та вимоги щодо подання заявок та їх змісту. Проте, така інформація доступна лише англійською мовою.

Портал з фінансування ЄС

www.2007-2013.eu

Веб-сайт містить інформацію про фінансування Європейського Союзу в 2007-2013 роках, включаючи інформацію про Інструмент європейського сусідства і партнерства.

EU Funding for Environment, A Handbook for 2007-2013 programming period

<http://assets.panda.org/downloads/eufundingforenvironmentweb.pdf>

Посібник з фінансування Європейського Союзу з екологічних питань на 2007-2013 рр., підготовлений Всесвітнім фондом природи (WWF).

Seizing opportunities to support nature conservation and local development in the Carpathian Mountains

http://assets.panda.org/downloads/carpathianshandbook_funding_wwf_final.pdf

Посібник з фінансування в Карпатському регіоні, підготовлений Всесвітнім фондом природи — Дунайсько-Карпатською програмою (WWF-DCP). Містить інформацію про окремі інструменти фінансування, включаючи для держав не-членів ЄС, зокрема про Інструмент європейського сусідства і партнерства.

Програмування допомоги ЄС для країн ІЄСП

<http://www.enpi-programming.eu/wcm/index.php>

Веб-сторінка, створена для громадських організацій для інформування і обговорення питань процесу програмування допомоги, що надається в рамках Інструменту європейського сусідства і партнерства. Громадські організації запрошують розмішувати свою інформацію щодо ІЄСП на цьому сайті.

Технічна допомога і обмін інформацією (TAIEX)

<http://taiex.ec.europa.eu>

Сайт містить інформацію про технічну допомогу й обмін інформацією — інструмент Генерального директора у розширення Європейської Комісії.

Програма транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна

<http://www.interreg.gov.pl/20072013/instrument+sasiedztwa/pl-bl-uk>

Основні пріоритети, розмір фінансування, документи (останній проект Програми, в тому числі і українською мовою) та контакт на інформація.

Програма транскордонного співробітництва Молдова-Румунія-Україна

<http://www.ro-ua-md.net/index.php?page=home&language=2>

Веб-сторінка містить основні документи, перелік прийнятних учасників, проекти, контактну інформацію та ін. щодо Програми транскордонного співробітництва Молдова-Румунія-Україна

Програма Чорного моря

<http://www.blacksea-cbc.net/index.php?page-home>

Веб-сторінка містить останні новини, програму, проекти, оголошення, контактну інформацію та ін. щодо Програми Чорного моря.

ПРОЕКТ
«Центр українсько-польських ініціатив» -
- створення стійкої платформи для розвитку
прикордонних територій.
Програма Добросусідства Польща–Білорусь-Україна
INTERREG IIIA/TACIS CBC

Даний проект здійснюється за фінансової підтримки
Європейського Союзу

PROJEKT
CENTRUM INICJATYW UKRAIŃSKO-POLSKICH:
STWORZENIE TRWAŁEJ PLATFORMY
DLA ROZWOJU TERENÓW PRZYGRANICZNYCH
Program Sąsiedztwa Unii Europejskiej Polska–Białoruś–Ukraina
Interreg IIIA / TACIS CBC 2004-2006

INFORMATOR

**dla przedstawicieli władz lokalnych,
samorządów i organizacji społecznych**

***INICJATYWY UKRAIŃSKO-POLSKIE:
stworzenie trwałej platformy
dla rozwoju terenów przygranicznych***

Informator opracowany w ramach realizacji projektu „Centrum inicjatyw ukraińsko-polskich – stworzenie stałej platformy dla rozwoju terenów przygranicznych” współfinansowanego przez Komisję Europejską (Program sąsiedztwa Polska – Białoruś – Ukraina INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006). Podstawowym celem opracowania i wydania informatora jest maksymalne zmniejszenie wpływu istniejących barier informacyjnych, które obok reżimu wizowego i przeszkód w przekraczaniu granicy istotnie wstrzymują rozwój wzajemnie korzystnej współpracy transgranicznej między Ukrainą a Polską.

Informator przedstawia podstawy pojęciowe, organizacyjne i normatywno-prawne oraz osobliwości funkcjonowania i udziału w ukraińsko-polskiej współpracy transgranicznej władz lokalnych, samorządów i «sektora trzeciego» na współczesnym etapie ich rozwoju. Między innymi, publikacja rozpatruje osobliwości regionalizacji terenów krajów sąsiednich, systemy organów ustawodawczych i wykonawczych samorządów terytorialnych w Polsce i na Ukrainie oraz międzynarodowe, dwustronne i narodowe dokumenty dotyczące udziału we współpracy transgranicznej. Ponadto informator zawiera charakterystykę podstawowych form prawnych, podstaw ustawodawczych, źródeł finansowania działalności polskich i ukraińskich organizacji pozarządowych oraz polską praktykę nawiązywania współpracy organizacji pozarządowych z samorządami i światem biznesu. Publikacja za pomocą licznych przykładów dwustronnych inicjatyw ilustruje szerokie możliwości i potencjał kontaktów ukraińsko-polskich na poziomie regionalnym przy udziale władz lokalnych, samorządów i NGO.

Niniejszy informator został wydany dzięki wsparciu finansowemu Unii Europejskiej w ramach Programu Sąsiedztwa Polska – Białoruś – Ukraina. Odpowiedzialność za treść publikacji ponoszą wyłącznie autorzy, niniejszy informator nie jest odzwierciedleniem pozycji Unii Europejskiej.

Informator nie pretenduje do pełności zawartych w nim zasobów informacyjnych. Ze względu na stałą dynamikę rozwoju regionalnego i działalności fundacji międzynarodowych dane przedstawione w zbiorze należy rozpatrywać jako posiadające charakter wyłącznie informacyjny.

Zespół projektu dziękuje wszystkim partnerom i przedstawicielom biznesu, którzy wzięli aktywny udział w realizacji projektu i wyraża nadzieję, że rozpoczęte inicjatywy i utworzona w ramach projektu partnerska sieć wsparcia doradczego współpracy Ukrainy i Polski pozytywnie wpłyną na rozwój stosunków między państwami-sąsiadami.

Grupa ekspertów:

Iwan Ustycz – *Prezes Fundacji Rozwoju Współpracy Transgranicznej*

Natalia Nosa – *Prezes Międzynarodowego Stowarzyszenia Instytucji Rozwoju Regionalnego IARDI*

Ewa Kisz – *dr. nauk hab., starszy pracownik naukowy Instytutu Gospodarki Światowej i Stosunków Międzynarodowych Narodowej Akademii Nauk Ukrainy*

Wadym Pyłypenko – *koordynator projektu „Centrum Inicjatyw Ukraińsko-Polskich – stworzenie trwałej platformy dla rozwoju terenów przygranicznych”*

Recenzenci:

Dynys H., *dr. nauk prawnych, kierownik Katedry Prawa Międzynarodowego i Stosunków Międzynarodowych Zakarpackiego Państwowego Uniwersytetu, doradca Komitetu Rady Europy do spraw współpracy transgranicznej krajów Europy Środkowej i Wschodniej (1998-2001 r.).*

Peredrij O., *dr. nauk ekonomicznych, kierownik oddziału Instytutu Gospodarki Światowej i Stosunków Międzynarodowych NAN Ukrainy.*

SPIIS TREŚCI

WSTĘP	60
I. ORGANY WŁADZY I SAMORZĄDY WŁADZE LOKALNE I SAMORZĄDY JAKO PODMIOTY WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ:	
podstawy organizacyjne i normatywno-prawne	61
<i>Co to jest współpraca transgraniczna i kto jest podmiotem współpracy transgranicznej?</i>	61
<i>Jakie międzynarodowe akty normatywno-prawne regulują kwestię współpracy transgranicznej?</i>	62
<i>Jakie narodowe akty normatywno-prawne regulują kwestię współpracy transgranicznej na poziomie władz lokalnych i samorządów w Rzeczypospolitej Polskiej?</i>	72
<i>Co to jest region przygraniczny?</i>	72
<i>Jakie są osobliwości ustroju terytorialnego Polski i Ukrainy? Jakie tereny należą do ukraińsko-polskiego regionu transgranicznego?</i>	73
<i>Jaki jest system organów władzy i samorządów na Ukrainie?</i>	73
<i>Jaki jest system organów władzy i samorządów terytorialnych w Polsce?</i>	75
<i>Co to jest terytorialny system statystyczny N.U.T.S.?</i>	79
II. ORGANIZACJE SPOŁECZNE W POLSCE I NA UKRAINIE:	
aspekty pojęciowe, normatywno-prawne oraz społeczno-gospodarcze	80
<i>Formy samoorganizacji społeczeństwa obywatelskiego w Polsce</i>	80
<i>Definicja organizacji „trzeciego sektora” na Ukrainie</i>	81
<i>Na jakich podstawach i formach opiera się współpraca między organizacjami pozarządowymi i biznesem w Polsce?</i>	82
III. GŁÓWNI UCZESTNICY WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ I FUNDUSZE MIĘDZYNARODOWE	
<i>Jakie są formy udziału NGO w ukraińsko-polskiej współpracy transgranicznej?</i>	84
<i>Jakie programy funduszy międzynarodowych przewidują wsparcie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej, a także udział organów władzy, samorządów, instytucji rozwoju regionalnego i lokalnego oraz innych osób zainteresowanych?</i>	84
<i>Co to jest zarządzanie projektem i jakie jest jego miejsce w działalności transgranicznej NGO?</i>	95
<i>Jakie czynniki wpływają na skuteczność projektów transgranicznych NGO?</i>	97
<i>Organizacje społeczne i przykłady najlepszych inicjatyw ukraińsko-polskich z udziałem NGO z zakarpackiego i lwowskiego obwodów Ukrainy.</i>	98
Pomocne linki	109

WSTĘP

W rozwoju współczesnej ukraińsko-polskiej współpracy międzyregionalnej/transgranicznej coraz większą rolę odgrywają samorządy regionalne i społeczności terytorialne przygranicznych jednostek podziału administracyjno-terytorialnego Ukrainy i Polski. Celem strategicznym współczesnej ukraińsko-polskiej współpracy transgranicznej jest ukierunkowanie na wzmocnienie krajów w całości poprzez zharmonizowany kompleksowy rozwój regionów i rozszerzenie ich udziału w międzynarodowych procesach integracyjnych.

Informator dla przedstawicieli samorządów i organizacji społecznych został opracowany na podstawie celu, zadań, grup docelowych i planu działań projektu „Centrum Inicjatyw Ukraińsko-Polskich – stworzenie trwałej platformy dla rozwoju terenów przygranicznych”. Projekt jest realizowany przez Fundusz Rozwoju Współpracy Transgranicznej i Specjalnych Stref Ekonomicznych (Użhorod, Ukraina) we współpracy z organizacjami partnerskimi – Międzynarodowym Stowarzyszeniem Instytucji Rozwoju Regionalnego IARDI (Użhorod, Ukraina), Agencją Rozwoju Regionalnego i Integracji Europejskiej ARDEI (Lwów, Ukraina) oraz Europejskim Centrum Integracji i Współpracy Samorządowej „Dom Europy” (Lublin, Polska). Realizacja projektu stała się możliwa dzięki wsparciu finansowemu Komisji Europejskiej w ramach Programu Sąsiedztwa Polska – Białoruś – Ukraina INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006.

Projekt przewiduje stworzenie warunków dla rozwoju stałego, skutecznego i wzajemnie korzystnego partnerstwa samorządów, organizacji społecznych i biznesu w regionach przygranicznych Ukrainy (obwody zakarpacki i lwowski) i Polski (województwo lubelskie). Z kolei zapewni to zharmonizowany rozwój po obu stronach granicy na podstawie podwyższenia konkurencyjności i atrakcyjności inwestycyjnej tych terenów, poprawę poziomu życia mieszkańców oraz rozwój zasobów ludzkich. Osiągnięcie określonego celu projektu przewidywało realizację następujących zadań:

1) utworzenie instytucjonalnej platformy nawiązania i rozwoju partnerstwa ukraińsko-polskiego – Centrum ukraińsko-polskiej współpracy transgranicznej w Użhorodzie oraz ukraińsko-polskiej sieci transgranicznej «Użhorod – Lwów – Lublin»;

2) realizację kompleksowego programu informacji, szkolenia i doradztwa dla przedstawicieli samorządów, organizacji społecznych i podmiotów małego i średniego biznesu na Ukrainie i w Polsce.

W kontekście przedstawionego wyżej do informatora włączono:

- przegląd teoretycznych i normatywno-prawnych podstaw działalności organów władzy, samorządów i organizacji pozarządowych Polski i Ukrainy, między innymi w dziedzinie partnerstwa międzysektorowego i współpracy transgranicznej;

- opis najlepszej praktyki i ukraińskiego doświadczenia w zakresie nawiązywania współpracy międzyregionalnej oraz najbardziej skutecznych ukraińsko-polskich projektów i inicjatyw na poziomie organów władzy, samorządów i organizacji pozarządowych.

W czasie opracowywania informatora wykorzystano ukraińskie i polskie pierwsze źródła, akty normatywno-prawne, publikacje Wspólnego Sekretariatu Technicznego Programu Sąsiedztwa Polska – Białoruś – Ukraina INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006 oraz materiały opracowane i udostępnione przez grupę ekspertów i organizacje partnerskie: ARDEI we Lwowie i Centrum «Dom Europy» w Lublinie.

Informator będzie źródłem użytecznych i interesujących informacji przede wszystkim dla przedstawicieli jednostek państwowych, samorządowych i biznesowych oraz instytucji społeczeństwa obywatelskiego. Publikacja została także przygotowana jako narzędzie, które pomoże praktykom współpracy transgranicznej podwyższyć skuteczność swojej pracy i podnieść kontakty międzyregionalne na nowy poziom jakości. Jednocześnie autorzy mają nadzieję, że czytelnikami wydania będą nie tylko aktywni przedstawiciele samorządów i NGO, lecz także naukowcy, dziennikarze, politycy, studenci, zwykli ludzie – wszyscy zainteresowani zagadnieniami ukraińsko-polskiej współpracy. Dlatego struktura informatora ma postać pytań i odpowiedzi. Ma to na celu zapewnienie łatwości czytania i rozumienia materiałów informatora oraz umożliwienie szybkiego znalezienia niezbędnych informacji i wykorzystania zdobytej wiedzy w praktyce.

Iwan Ustycz

Prezes Funduszu Rozwoju Współpracy Transgranicznej

I. ORGANY WŁADZY I SAMORZĄDY

WŁADZE LOKALNE I SAMORZĄDY JAKO PODMIOTY WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ:

podstawy organizacyjne i normatywno-prawne

Co to jest współpraca transgraniczna i kto jest podmiotem współpracy transgranicznej?

Termin "współpraca transgraniczna" oznacza każde wspólnie podjęte działanie mające na celu umocnienie i dalszy rozwój sąsiedzkich kontaktów między społecznościami i władzami terytorialnymi dwóch lub większej liczby Umawiających się Stron, jak również zawarcie porozumień i przyjęcie uzgodnień koniecznych do realizacji takich zamierzeń (artykuł 2 Europejskiej konwencji ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami regionalnymi z dnia 21 maja 1980 r.).

Zgodnie z definicją podstawowymi podmiotami współpracy transgranicznej są wspólnoty lub władze terytorialne realizujące zadania lokalne i regionalne oraz uważane za takie przez prawo wewnętrzne każdego państwa.

Międzynarodowe akty normatywno-prawne wyraźnie ustalają prawo wspólnot i władz terytorialnych do zawierania w określonych warunkach umów o współpracę transgraniczną, uznają ważność dla prawa narodowego aktów i decyzji uchwalonych w ramach umów o współpracę transgraniczną oraz zdolność do czynności prawnych (status "osoby prawnej") wszelkiego organu, który zostanie powołany na podstawie tej umowy.

W wyniku ratyfikacji Konwencji Madryckiej z dnia 21 maja 1980 r. przez Radę Najwyższą Ukrainy w roku 1993 jej postanowienia (przepisy prawa międzynarodowego dotyczące współpracy transgranicznej, zawarte w Konwencji) stały się częścią prawa narodowego Ukrainy i posiadają priorytet nad prawem wewnętrznym zgodnie z artykułem 27 Konwencji Wiedeńskiej o prawie traktatów z 1969 roku. Tak więc Konwencja Ramowa wraz z dwoma protokołami dodatkowymi stanowi powszechne podstawy prawne współpracy międzyregionalnej i transgranicznej pomiędzy regionami krajów europejskich, w tym Ukrainy.

Zasady współpracy transgranicznej

Stowarzyszenie Europejskich Regionów Przygranicznych AEPR na podstawie doświadczenia europejskiego określiło następujące zasady skutecznego rozwoju współpracy transgranicznej:

- partnerstwo;
- pomoc;
- posiadanie wspólnego programu lub koncepcji rozwoju transgranicznego;
- wspólne struktury na poziomie regionalnym i lokalnym oraz niezależne zasoby finansowania.

Wymienione zasady są powszechnie uznane na terenie Unii Europejskiej.

Tak więc współpraca transgraniczna nie oznacza, że sąsiednie regiony przygraniczne najpierw rozwijają swoje indywidualne programy, priorytety lub projekty niezależnie od siebie na poziomie narodowym i dopiero potem kontaktują się ze swoimi partnerami po drugiej stronie granicy w celu zaangażowania ich do współpracy. Za mało po prostu koordynować plany narodowe lub dodać kilka propozycji i nazwać to programem lub projektem transgranicznym. Konieczne jest kompleksowe i systemowe podejście oraz współdziałanie sąsiednich regionów przygranicznych od samego początku inicjowania wspólnych projektów transgranicznych.

Zgodnie z definicjami struktur ogólouropejskich obowiązującymi w zakresie współpracy przygranicznej należy wyróżniać następujące typy:

- współpracę transgraniczną
- współpracę międzyregionalną
- współpracę transnarodową (międzypaństwową)

Wymienione trzy typy współpracy – według metodyki Stowarzyszenia Europejskich Regionów Przygranicznych AEER – różnią się między sobą pod względem następujących cech:

Typy współpracy przygranicznej

Współpraca transgraniczna	Współpraca międzyregionalna	Współpraca transnarodowa (międzypaństwowa)
- bezpośrednia współpraca sąsiednich regionów przygranicznych, władz regionalnych i lokalnych wzdłuż granicy we wszelkich dziedzinach życia, obejmująca wszystkie zainteresowane podmioty; - bardziej organizowana dzięki trwałej tradycji współpracy (regionalna-lokalna); - międzybranżowa w ramach Stowarzyszenia Europejskich Regionów Przygranicznych AEER	- współpraca pomiędzy władzami regionalnymi i lokalnymi przeważnie w poszczególnych sektorach (nie we wszystkich dziedzinach życia) z udziałem tylko niektórych podmiotów; - nie wystarczająco zorganizowana z powodu krótkiej tradycji współpracy; - międzybranżowa w ramach Zgromadzenia Regionów Europejskich AER	- współpraca pomiędzy państwami (czasem przy udziale regionów) dotycząca określonego przedmiotu, na przykład, rozwoju regionalnego, związana z dużymi wzajemnie powiązanymi projektami transgranicznymi; - nie rozwinięta struktura organizacyjna; - współpraca międzybranżowa występuje rzadko, lecz są pewne osiągnięcia w ramach organizacji międzynarodowych (na przykład, Rady Europy)

Jakie międzynarodowe akty normatywno-prawne regulują kwestię współpracy transgranicznej?

- Europejska konwencja ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami regionalnymi 1980 r. (Ukraina dołączyła dnia 14 października 1993 r., nabrała mocy dnia 22 grudnia 1993 r.)
- Karta Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Europy 1994 r.
- Europejska Karta Samorządu Lokalnego 1985 r. (podpisana przez Ukrainę dnia 6 listopada 1996 r., ratyfikowana dnia 15 lipca 1997 r.)
- Protokół dodatkowy do Europejskiej konwencji ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami regionalnymi 1995 r. (podpisany przez Ukrainę dnia 1 lipca 2003 r., ratyfikowany dnia 24 czerwca 2004 r.)
- Protokół dodatkowy 2 do Europejskiej konwencji ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami regionalnymi 1998 r. (podpisany przez Ukrainę dnia 3 listopada 1998 r., ratyfikowany dnia 24 czerwca 2004 r.)
- Koncepcja współpracy międzyregionalnej i przygranicznej krajów członkowskich Wspólnoty Niepodległych Państw 2004r.

Jakie międzynarodowe akty normatywno-prawne regulują kwestię współpracy transgranicznej na poziomie władz lokalnych i samorządów na Ukrainie?

- Ustawa Ukrainy nr 280 z dnia 24 czerwca 1997 r. o samorządach lokalnych na Ukrainie
- Ustawa Ukrainy nr 586 z dnia 09 kwietnia 1999 r. o lokalnych administracjach państwowych
- Ustawa Ukrainy nr 1861 z dnia 24 czerwca 2004 r. o współpracy transgranicznej

- Ustawa Ukrainy nr 2850 z dnia 8 września 2005 r. o stymulowaniu rozwoju regionów
- Uchwała Gabinetu Ministrów Ukrainy nr 587 z dnia 29 kwietnia 2002 r. w sprawie niektórych zagadnień rozwoju współpracy transgranicznej i euroregionów
- Uchwała Gabinetu Ministrów Ukrainy nr 339 z dnia 11 maja 2005 r. w sprawie zatwierdzenia Trybu przeprowadzenia konkursu projektów (programów) współpracy transgranicznej, które mogą zostać włączone do państwowego programu rozwoju współpracy transgranicznej
- Rozporządzenie Gabinetu Ministrów Ukrainy nr 149 z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie zaaprobowania Koncepcji Państwowego programu rozwoju współpracy transgranicznej na lata 2007 - 2010
- Uchwała Gabinetu Ministrów Ukrainy nr 1001 z dnia 21 lipca 2006 r. w sprawie zatwierdzenia Państwowej strategii rozwoju regionalnego na okres do roku 2015
- Uchwała Gabinetu Ministrów Ukrainy nr 1819 z dnia 27 grudnia 2006 r. w sprawie zatwierdzenia Państwowego programu rozwoju współpracy transgranicznej na lata 2007-2010
- Rozporządzenie Ministerstwa Gospodarki nr 158 z dnia 3 czerwca 2005 r. w sprawie zatwierdzenia Trybu przygotowania projektów (programów) współpracy transgranicznej, wzorów karty rejestracji wyników wstępnego rozpatrzenia projektu (programu) współpracy transgranicznej oraz karty wyników oceny projektu (programu) współpracy transgranicznej
- Rozporządzenie Ministerstwa Gospodarki nr 65 z dnia 5 marca 2007 r. w sprawie powołania międzyresortowej grupy roboczej w celu opracowania rekomendacji dotyczących sporządzenia wykazu projektów współpracy transgranicznej

Współpraca transgraniczna jest realizowana zgodnie z zobowiązaniami Ukrainy z tytułu umów międzynarodowych, prawa ukraińskiego oraz innych aktów normatywno-prawnych

**Europejska konwencja ramowa o współpracy transgranicznej
między wspólnotami i władzami regionalnymi**
(ratyfikowana dnia 14 lipca 1993 r.)

Protokół dodatkowy
(ratyfikowany dnia 24 lipca 2004 r.)

Protokół dodatkowy nr 2
(ratyfikowany dnia 24 lipca 2004 r.)

Europejska Karta Samorządu Lokalnego
(ratyfikowana dnia 15 lipca 1997 r.)

Ustawa Ukrainy o współpracy transgranicznej
(nr 1861-IV z dnia 24 czerwca 2004 r.)

Program rozwoju euroregionów
(Uchwała GMU nr 587 z dnia 29 kwietnia 2002 r.)

Państwowy program rozwoju współpracy
transgranicznej na lata 2007-2010
(Uchwała GMU nr 1819 z dnia 27 grudnia 2006 r.)

W roku 1980 kraje członkowskie Rady Europy sporządziły Europejską konwencję ramową o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami regionalnymi. W roku 1995 Konwencja została uzupełniona Protokołem dodatkowym określającym tryb stosowania Konwencji. W roku 1998 został przyjęty Protokół nr 2 regulujący współpracę między regionami nie posiadającymi wspólnej granicy.

Dnia 14 lipca 1993 r. Ukraina dołączyła do Europejskiej konwencji ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami regionalnymi, w roku 2004 r. – do Protokołów do Konwencji.

Wyciąg

EUROPEJSKA KONWENCJA RAMOWA o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami regionalnymi

Artykuł 1

Każda z Umawiających się Stron zobowiązuje się ułatwiać i wspierać współpracę transgraniczną wspólnot i władz terytorialnych podlegających jej właściwości ze wspólnotami i władzami terytorialnymi podlegającymi właściwości innej Umawiającej się Strony. Będzie ona czyniła starania na rzecz zawarcia porozumień i przyjęcia uzgodnień niezbędnych w tym celu, z poszanowaniem odrębnych postanowień konstytucyjnych każdej ze Stron.

Artykuł 2

1. Za współpracę transgraniczną uważa się w myśl niniejszej konwencji każde wspólnie podjęte działanie mające na celu umocnienie i dalszy rozwój sąsiedzkich kontaktów między wspólnotami i władzami terytorialnymi dwóch lub większej liczby Umawiających się Stron, jak również zawarcie porozumień i przyjęcie uzgodnień koniecznych do realizacji takich zamierzeń. Współpraca transgraniczna ograniczona jest ramami właściwości wspólnot i władz terytorialnych, w sposób określony przez prawo wewnętrzne. Niniejsza konwencja nie narusza zakresu i rodzaju tej właściwości.

2. W myśl niniejszej konwencji wyrażenie «wspólnoty i władze terytorialne» odnosi się do jednostek, urzędów i organów realizujących zadania lokalne i regionalne oraz uważanych za takie przez prawo wewnętrzne każdego państwa. Każda z Umawiających się Stron może jednak w momencie podpisywania niniejszej konwencji lub w formie późniejszego powiadomienia Sekretarza Generalnego Rady Europy określić jednostki, urzędy i organy, jak również przedmiot i formy działania, co do których zamierza ograniczyć zakres stosowania niniejszej konwencji bądź które zamierza wyłączyć z zakresu jej stosowania.

Ogólne podstawy prawne udziału wspólnot lub władz terytorialnych we współpracy transgranicznej ustala **Europejska Karta Samorządu Lokalnego**, ratyfikowana przez Ukrainę w roku 1997.

W Europejskiej Karcie Samorządu Lokalnego zaznacza się, że:

«regiony przygraniczne, bardziej niż wszystkie inne wymagają skoordynowania polityki między państwami.

Celem tej polityki jest otwarcie granic i zwiększenie konsultacji transgranicznych, współpraca i wspólne wykorzystanie możliwości infrastruktury obsługującej.

Państwa muszą ułatwiać bezpośrednie kontakty między regionami i terenami zainteresowanymi – według Europejskiej konwencji ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami regionalnymi – promocją coraz bardziej ścisłych kontaktów między miejscowościami zainteresowanymi. Na obszarze przygranicznym każdy projekt, który może spowodować negatywne skutki dla środowiska krajów sąsiednich, może zostać zrealizowany po wstępnych konsultacjach między tymi krajami».

Dnia 24 czerwca 2004 r. została przyjęta **Ustawa Ukrainy o współpracy transgranicznej**, która określa cel i zasady polityki państwa w zakresie współpracy transgranicznej, uprawnienia podmiotów współpracy transgranicznej Ukrainy, zasady i formy państwowego wsparcia współpracy transgranicznej i jej finansowania.

Zgodnie z Ustawą ogólną koordynację współpracy transgranicznej i kontrolę nad przestrzeganiem prawa w zakresie współpracy transgranicznej sprawuje organ władzy wykonawczej właściwy do spraw polityki gospodarczej – Ministerstwo Gospodarki Ukrainy.

W ciągu kolejnych lat podejmowano środki w celu realizacji postanowień Ustawy, w tym w zakresie opracowania podstaw normatywno-prawnych.

W celu określenia projektów współpracy transgranicznej, które odpowiadają ogólnokrajowym priorytetom rozwoju oraz priorytetom rozwoju współpracy transgranicznej w regionach dnia 11 maja 2005 r. Rząd zatwierdził Tryb przeprowadzenia konkursu tych projektów.

Dnia 15 marca 2006 r. Rząd zaaprobował Koncepcję Państwowego rozwoju współpracy transgranicznej na lata 2007 - 2010, która określała warianty rozwiązania problemów rozwoju współpracy transgranicznej, w tym rozpatrywała możliwości:

- stymulowania rozwoju współpracy transgranicznej w sposób udzielenia wsparcia projektom realizowanym w ramach istniejących euroregionów;
- stworzenie kompleksowego systemu rozwoju współpracy transgranicznej, na podstawie którego udzielano by wsparcia projektom na terenie całego kraju.

Określono podstawowe przyczyny powolnego rozwoju współpracy transgranicznej, w tym:

- niewystarczający poziom samodzielności lokalnych organów władzy wykonawczej i samorządów lokalnych w zakresie podejmowania decyzji dotyczących realizacji przedsięwzięć wspólnie z podmiotami współpracy transgranicznej z krajów obcych;
- brak kompleksowego podejścia do organizacji współpracy transgranicznej, w tym wykwalifikowanej kadry zdolnej do zapewnienia opracowania niezbędnych projektów współpracy transgranicznej oraz do nawiązania kontaktów z przedstawicielami wspólnot terytorialnych z krajów obcych, biorąc pod uwagę odpowiedni poziom zawodowy i znajomość języków obcych;
- niemożliwość współfinansowania projektów współpracy transgranicznej w dziedzinie nauki, oświaty, kultury, łączności, ochrony zdrowia i turystyki;
- niski poziom zaangażowania przedsiębiorstw i instytucji niepaństwowych oraz organizacji społecznych w realizację przedsięwzięć w ramach współpracy transgranicznej;
- powolne tempo rozbudowy infrastruktury przygranicznej i uproszczenia procedury kontroli celnej, stanowiące przeszkodę dla szybkiego tranzytu towarów i przemieszczania się ludzi.

W celu przezwyciężenia wymienionych trudności **dnia 27 grudnia 2006 r. Gabinet Ministrów zatwierdził Państwowy program rozwoju współpracy transgranicznej na lata 2007-2010**, którego podstawowym zadaniem jest aktywizacja międzynarodowej działalności gospodarczej regionów, rozwój małej i średniej przedsiębiorczości, opieki społecznej oraz ochrona środowiska naturalnego.

Priorytetowe kierunki współpracy transgranicznej to:

- modernizacja i rozwój istniejącej transgranicznej sieci transportowej w celu podwyższenia zdolności przepustowej;

- budowa przejść granicznych na Granicy Państwowej;
- rozbudowa infrastruktury produkcyjnej i społecznej;
- rozwój infrastruktury biznesu i turystyki;
- wdrożenie wspólnego systemu ochrony środowiska;
- popieranie przedsięwzięć transgranicznych w dziedzinie kultury, oświaty i szkolnictwa;
- wzmocnienie współpracy instytucjonalnej;
- współpraca w zakresie wymiany informacji;
- rozwój współpracy między wspólnotami lokalnymi.

Program określa działania zorientowane na rozwój współpracy transgranicznej w latach 2007-2010 oraz projekty, które uzyskają państwowe wsparcie finansowe w roku 2008. Działania Programu przewidują kontynuację pracy w zakresie opracowania podstaw normatywno-prawnych, stworzenia odpowiedniej infrastruktury, opracowanie wspólnie z sąsiednimi krajami projektów transgranicznych rozwoju terenów, stworzenia sieci informacyjnej itd.

W 2008 roku Program przeznacza 6,62 mln hrywni z budżetu państwa na wspieranie realizacji wybranych w konkursie 16 projektów współpracy transgranicznej w obwodach wołyńskim, winnickim, zakarpackim, iwanofrankowskim, lwowskim, czerniowieckim, czernihowskim i charkowskim.

Na Ukrainie współpraca transgraniczna jest realizowana w ramach umów zawartych między ukraińskimi wspólnotami terytorialnymi, ich organami reprezentacyjnymi i władzami lokalnymi a wspólnotami terytorialnymi i odpowiednimi władzami innych krajów.

Obwody ukraińskie zawierają umowy o współpracę z władzami regionalnymi krajów sąsiednich oraz innych krajów świata. Prowadzą współpracę z organizacjami i stowarzyszeniami międzyregionalnymi. Między innymi w ramach Zgromadzenia Regionów Europejskich, Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Europy, Stowarzyszenia Europejskich Regionów Przygranicznych, Rady kierowników obwodów przygranicznych Ukrainy. Członek delegacji Ukrainy w Kongresie Lokalnych i Regionalnych Władz Rady Europy – prezydent Sławutycz W. Udowyczenko w maju 2006 r. został wybrany na wiceprezesa Kongresu z Izby Rad Lokalnych.

Na granicy ukraińskiej działa 7 euroregionów: Bug, Karpacki, Dolny Dunaj, Górny Prut, Dniepr, Słobożanszczyna, Jarosławna, w których skład wchodzi obwody: wołyński, zakarpacki, iwanofrankowski, lwowski, odeski, sumski, czerniowiecki, czernihowski oraz charkowski.

Euroregiony Bug, Dolny Dunaj, Dniepr i Karpacki są członkami Stowarzyszenia Europejskich Regionów Przygranicznych, które ma istotny wpływ na rozwój stosunków wzajemnych między terenami przygranicznymi Europy. Miasta Kijów i Lwów są członkami czynnymi Stowarzyszenia miast europejskich zrzeszającego ponad 120 dużych miast z 30 krajów Europy.

Podjęmowane są środki w celu aktywizacji współdziałania z Europejską siecią ośrodków szkoleniowych wspólnot terytorialnych, wspierającą współpracę między ośrodkami szkoleniowymi lokalnych i regionalnych organów zarządzania.

W celu koordynacji wspólnych działań Ukrainy i krajów sąsiednich powołuje się odpowiednie komisje dwustronne, między innymi jest prowadzona współpraca w ramach Ukraińsko-Słowackiej Komisji Międzyrządowej do spraw współpracy transgranicznej, Ukraińsko-Polskiej Rady Koordynacyjnej do spraw współpracy międzyregionalnej, Ukraińsko-Węgierskiej Komisji Międzyrządowej do spraw współpracy transgranicznej i przygranicznej.

Programy operacyjne współpracy terytorialnej UE

Nazwa	Cel	Tematyka
Programy współpracy transgranicznej	Rozszerzenie wspólnych inicjatyw wspólnot zamieszkujących regiony przygraniczne krajów członkowskich oraz krajów sąsiednich	Wspólna transgraniczna działalność w dziedzinie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, turystyki, handlu transgranicznego, ochrony środowiska naturalnego oraz popularyzacji wspólnej działalności kulturowej, wspieranie rozwoju terenów miejskich i wiejskich, ulepszenie dostępu do sieci transportowych, informacyjnych i komunikacyjnych, zaopatrzenia w wodę i energię elektryczną, utylizacji odpadów, popularyzacja rozwoju i wspólnego wykorzystania infrastruktury w dziedzinie ochrony zdrowia, kultury, oświaty, wspieranie współpracy administracji i współdziałania społeczności terytorialnych na rynku pracy, rozwój zasobów ludzkich
Programy współpracy transnarodowej	Wspieranie stałego rozwoju terenów	Współpraca w dziedzinie gospodarki wodnej w zakresie ochrony środowiska i zarządzania ściekami, ulepszenie dostępu do transgranicznych odgałęzień europejskich sieci transportowych oraz popularyzacja technologii informacyjnych i komunikacyjnych, zapobieganie klęskom żywiołowym; współpraca naukowa i technologiczna, w tym kontakty między uczelniami, instytutami badawczymi i przedsiębiorcami
Programy współpracy międzyregionalnej	Podwyższenie skuteczności polityki regionalnej	Współpraca i wymiana doświadczeń władz w zakresie identyfikacji, przekazania i rozpowszechniania «najlepszej praktyki», organizacja szkoleń, popularyzacja innowacji, ochrona środowiska naturalnego i zapobieganie zagrożeniom

Podstawowe formy współpracy transgranicznej

Euroregion jest to podstawowa forma organizacyjna współpracy europejskich jednostek administracyjno-terytorialnych prowadzonej na podstawie umów dwustronnych i wielostronnych o współpracę transgraniczną.

Współpraca w ramach euroregionów jest prowadzona w celu połączenia wysiłków w dziedzinie gospodarki, rozbudowy infrastruktury społecznej, informacyjnej i produkcyjnej, budownictwa i modernizacji infrastruktury granicznej, rozwoju sieci transportowej, współpracy naukowej i kulturowej oraz ochrony środowiska naturalnego.

Na granicy Ukrainy działa siedem euroregionów: Bug, Karpacki, Dolny Dunaj, Górny Prut, Dniepr, Słobożanszczyzna oraz Jarosławna. Omówimy dwa euroregiony, w których działają regiony Ukrainy i Polski.

Związek Międzyregionalny Euroregion Karpacki

Związek Euroregion Karpacki został założony dnia 14 lutego 1993 r. Podstawowymi aktami prawnymi regulującymi działalność Euroregionu są Umowa i Statut.

W skład Euroregionu Karpackiego wchodzi przygraniczne jednostki administracyjno-terytorialne oraz poszczególne miejscowości Polski, Słowacji, Węgier, Ukrainy i Rumunii, w tym:

- 4 obwody na terenie **Ukrainy**: lwowski, zakarpacki, iwanofrankowski, czerniowiecki (56660 km²);

- 5 okręgów na terenie **Węgier**: Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Szabolcs-Szatmár-Bereg, oraz miasta Miskolc, Debreczyn, Eger, Nyíregyháza (28639 km²);
- 4 regionalne jednostki na terenie **Polski**: Krosno, Przemyśl, Rzeszów, Tarnów (14540 km²);
- rejony na terenie **Słowacji**: Bardiów, Humenné, Koszyce, I-IV okolice, Medzilaborce, Michalovce, Preszów, Sabinov, Snina, Sobrance, Stropkov, Svidník, Trebišov, Vranov (10466 km²);
- od 1997 r. – jednostki administracyjne na terenie **Rumunii**: Satu Mare, Maramureș, Bihor, Sălaj, Botoșani (27000 km²).

Ludność

Obwody	Liczba ludności, tys. osób	Powierzchnia, tys. km ²	Gęstość zaludnienia, osób/km ²	Udział ludności miejskiej
Zakarpacki	1252	12,8	97,8	41
Iwanofrankowski	1424	13,9	102,4	42
Lwowski	2748	21,8	126,0	59
Czerniowiecki	938	8,1	115,8	42
Razem	6362	51,6	110,5	46

Władze. Organem najwyższym Związku Międzyregionalnego jest Rada, która podejmuje decyzje w najważniejszych sprawach ogólnych, powołuje komisje robocze, zatwierdza propozycje przedstawione przez komisje. Strony delegują do Rady 10 osób, które tworzą Delegację strony narodowej, na czele z przewodniczącym.

Stale działającym organem Rady jest **Prezydium**, w skład którego wchodzi Przewodniczący Delegacji stron narodowych.

Organem wykonawczym i administracyjnym Związku jest Sekretariat **Międzynarodowy**, który składa się ze Stałych przedstawicieli stron, organizuje posiedzenia Rady oraz koordynuje jej codzienną działalność. W każdym z krajów członkowskich Stowarzyszenia stworzono Stałe przedstawicielstwa narodowe.

W ramach Euroregionu Karpackiego zostały powołane Komisje robocze, odpowiedzialne za praktyczną realizację planów strategicznych, do spraw:

- rozwoju regionalnego (koordynator – strona węgierska);
- turystyki (koordynator – strona polska);
- ochrony środowiska (koordynator – strona węgierska);
- handlu (koordynator – strona rumuńska);
- zapobiegania klęskom żywiołowym (koordynator – strona słowacka);
- infrastruktury społecznej (koordynator – strona ukraińska);
- oraz komisja rewizyjna (koordynator – strona węgierska).

Euroregion Karpacki jest członkiem Stowarzyszenia Europejskich Regionów Przygranicznych.

Działalność Euroregionu Karpackiego jest ukierunkowana na:

- wspomaganie współpracy w dziedzinie gospodarki, opieki społecznej, nauki, ekologii, oświaty i kultury oraz w dziedzinie sportu;
- realizację projektów transgranicznych;
- współpracę z narodowymi instytucjami i organizacjami.

W ramach Euroregionu Karpackiego zawarto ponad 50 umów dwustronnych o współpracę w dziedzinie gospodarki, kultury, nauki i oświaty, były i są realizowane następujące projekty podstawowe:

- projekt „INTERREGIO” zorientowany na rozwój infrastruktury regionów, rozwiązanie wspólnych problemów gospodarczych, kulturowych, ekologicznych, społecznych, oświatowych itd. Uczestnicy: obwód zakarpcki (Ukraina), powiat Satu Mare (Rumunia), okręg Szabolcs-Szatmár-Bereg (Węgry). W ramach projektu stworzono Agencję rozwoju regionów (Użhorod, Ukraina);
- projekt „Żywa Cisa” przewidujący, między innymi, współpracę z Euroregionem Moza-Ren. Uczestnicy: obwód zakarpcki (Ukraina), powiaty Baia Mare, Satu Mare, Oradea, Sălaj (Rumunia), kraje koszycki i preszowski (Słowacja), okręgi Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar, Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves oraz Jász-Nagykun-Szolnok (Węgry);
- projekt „Stowarzyszenie muzeów i galerii obrazów Euroregionu Karpackiego”, który przewiduje zwiększenie uwagi władz i społeczeństwa do ochrony zabytków historii i kultury, przyciągnięcie zasobów dla rozwoju muzeów, wykonanie robót w zakresie konserwacji zabytków oraz rozwój turystyki. Uczestnicy: obwody zakarpcki i iwanofrankowski (Ukraina), okręg Szabolcs-Szatmár-Bereg (Węgry), kraj koszycki (Słowacja), województwo podkarpackie (Polska);
- projekt „Zielone Karpaty” przewidujący współpracę w dziedzinie turystyki i rekreacji. Uczestnicy: wszystkie regiony będące członkami Euroregionu Karpackiego;

- projekt „Polsko-ukraińska agencja rozwoju komunalnego” przewidujący stworzenie stałego mechanizmu wspierania współpracy polsko-ukraińskiej w dziedzinie gospodarki komunalnej i samorządu w sposób wprowadzenia systemu wymiany informacji, kontaktów między firmami itd. Uczestnicy: Starostwo Powiatowe w Leżajsku, Euroregion Karpacki, Fundacja Młoda Demokracja, Centrum Szkolenia Samorządów i Administracji (Polska), Centrum Reform Muncypalnych (Ukraina);
- projekt „Centrum wspierania inicjatyw gospodarczych i współpracy transgranicznej” („Dolina Strugu”) przewidujący stworzenie centrum udzielania pomocy lokalnym firmom i przedsiębiorcom prywatnym w sprawie poszukiwania partnerów i uzyskania informacji o możliwościach inwestycyjnych regionów. Uczestnicy: województwo podkarpackie, miasto Białowa (Polska), obwód lwowski, miasto Lwów (Ukraina);
- projekt „Miss Euroregionu Karpackiego”. Uczestnicy: wszystkie regiony będące członkami Euroregionu Karpackiego;
- projekt „Miasta Euroregionu Karpackiego – razem dla rozwoju turystyki” wspierający współpracę między miastami Euroregionu w dziedzinie turystyki lokalnej. W ramach projektu zorganizowano targi turystyczne, jest tworzona Eurokarpacka sieć miast i Biuro współpracy turystycznej miast Euroregionu Karpackiego w Jarosławiu. Uczestnicy: Przedstawicielstwo Ukrainy w Euroregionie Karpackim, Rada Miasta Użhorod oraz Przedstawicielstwo Polski w Euroregionie Karpackim.

Związek Transgraniczny Euroregion Bug

Dokumenty założycielskie: Porozumienie o utworzeniu Związku Transgranicznego Euroregion Bug (podpisane dnia 29 września 1995 r.) wraz z Aneksami z dnia 15 maja 1998 r. i Aneksami z dnia 22 września 1999 r.

Założyciele: obwód wołyński, województwa chełmskie, lubelskie, tarnobrzskie i zamojskie Rzeczypospolitej Polskiej. W maju 1998 r. do Euroregionu dołączyły województwo białkopodlaskie Polski i obwód brzeski Republiki Białoruś. W wyniku reformy administracyjnej od 1 stycznia 1999 r. stronę polską w Euroregionie reprezentuje województwo lubelskie.

Dnia 12 maja 2000 r. członkami stowarzyszonymi Euroregionu Bug zostały rejony żółkiewski i sokalski obwodu lwowskiego Ukrainy.

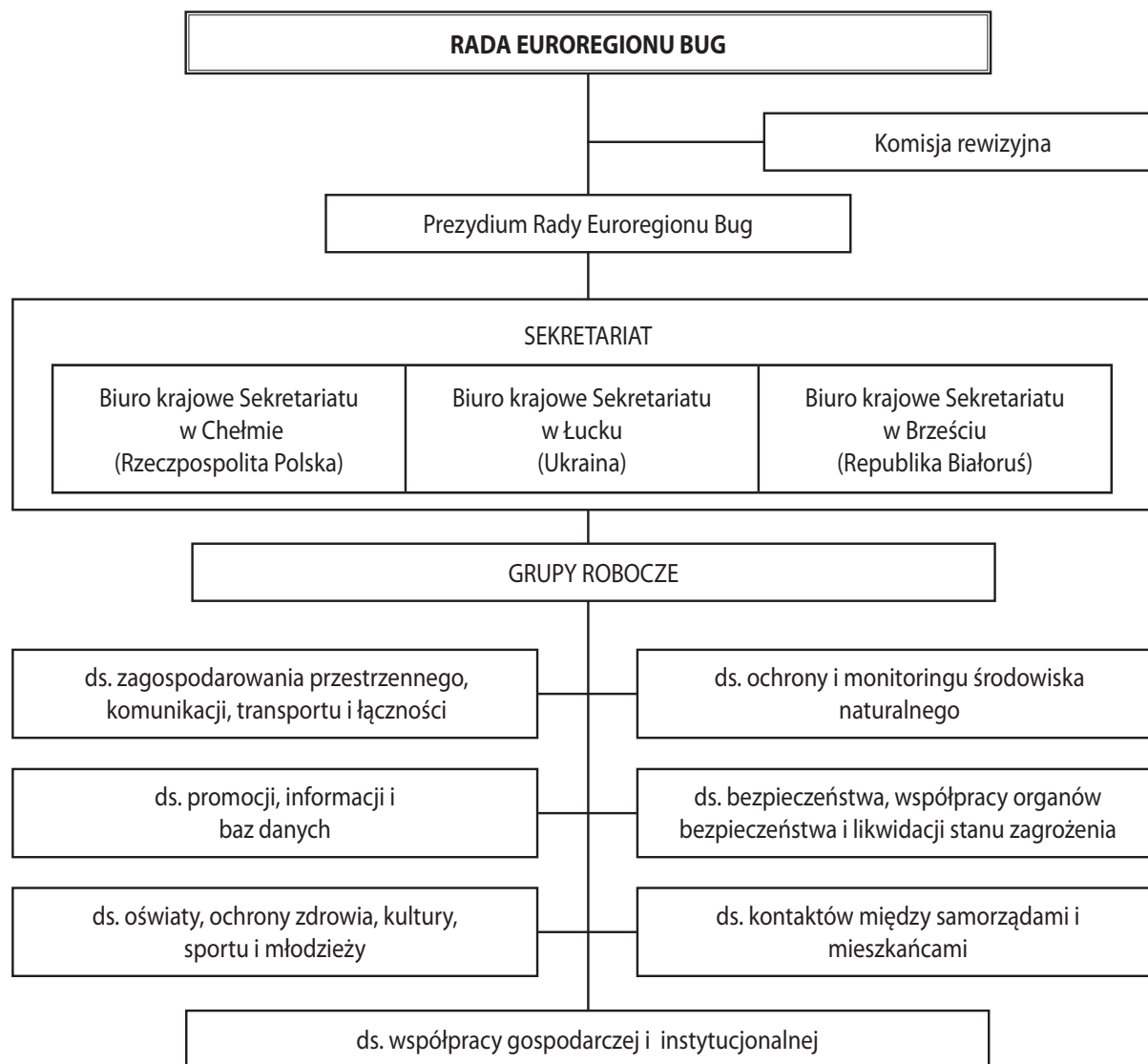
Powierzchnia: 82 tys. km². Ludność: 5,3 mln osób

Podstawowym celem działalności jest aktywizacja rozwoju stosunków społeczno-gospodarczych, naukowo-technicznych, ekologicznych, kulturowych i innych między uczestnikami Euroregionu.

Priorytety strategii rozwoju Euroregionu Bug:

- rozbudowa granic i infrastruktury granicznej;
- modernizacja istniejących i budowa nowych dróg samochodowych, budowa obiektów towarzyszących infrastrukturze transportowej;
- realizacja przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska terenów przygranicznych;
- prowadzenie działalności skierowanej na cele społeczne i zabezpieczenie praw i interesów najbardziej wrażliwych warstw społeczeństwa (osób samotnych w starszym wieku, inwalidów i rodzin wymagających pomocy);
- stworzenie bazy danych w celu rozpowszechniania rozmaitych informacji o regionie;
- tworzenie korzystnego środowiska biznesowego w sposób rozszerzenia sieci instytucji wyspecjalizowanych.

Władzami Euroregionu Bug są: Rada Euroregionu Bug, Prezydium Rady Euroregionu Bug, Sekretariat Euroregionu Bug, Komisja rewizyjna. Rada jest najwyższym organem Euroregionu, w skład Rady wchodzi po 10 przedstawicieli każdej strony. Organem wykonawczym i administracyjnym Euroregionu jest Sekretariat, powoływany przez Radę w składzie równym liczbowo dla każdej ze Stron.

Euroregion Bug od 1996 r. jest członkiem Stowarzyszenia Europejskich Regionów Przygranicznych, w r. 2003 został nagrodzony przez Stowarzyszenie nagrodą „Żagiel Papenburga” za osiągnięcia w rozwoju współpracy transgranicznej.

W ramach Euroregionu Bug zrealizowano szereg projektów i programów ukierunkowanych na rozbudowę granicy i infrastruktury granicznej, ochronę środowiska naturalnego oraz rozwój samorządów lokalnych.

Prowadzono współpracę między przedstawicielami dziedziny oświaty, nauki, kultury, turystyki, zdrowia, ochrony prawnej, statystyki, ochrony środowiska naturalnego, rozwoju systemu samorządu lokalnego.

Najważniejsze projekty: budowa drugiego przejścia mostowego nad Zachodnim Bugiem na terenie międzynarodowego przejścia drogowego Jahodyn-Dorohusk, otwarcie pierwszej części mię-

dzynarodowego drogowego przejścia granicznego Jahodyn, wprowadzenie wspólnej odprawy celnej i kontroli granicznej na przejściu granicznym Uściług – Zosin, założenie w Łucku banku Pekao z 100% polskim kapitałem, funkcjonowanie w Lublinie Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów, realizacja kompleksu przedsięwzięć w zakresie ochrony przyrody w dorzeczu rzeki przygranicznej Zachodni Bug.

W ramach projektu „Polsko-Ukraińska Agencja Transgraniczna – w stronę przyszłości” została opracowana Wspólna polsko-ukraińska strategia współpracy transgranicznej województw lubelskiego i podkarpackiego oraz obwodów wołyńskiego i lwowskiego na lata 2002-2015, określająca priorytetowe dziedziny inwestycji finansowych w celu wspierania współpracy transgranicznej w regionie, w tym międzynarodowej pomocy technicznej.

Obwód wołyński brał udział w realizacji szeregu mikroprojektów realizowanych przez województwo lubelskie Polski w ramach programu UE PHARE, między innymi: „Pomost – Lubelszczyzna miejscem współpracy samorządów Wschodu i Zachodu”, „Zwiększenie absorpcji funduszy europejskich w regionach przygranicznych Polski i Ukrainy”, „Na wspólnej drodze. Podwyższenie standardów współpracy transgranicznej samorządów Lublina i Łucka”, „Transgraniczna strategia przeciwpowodziowa w dolinie rzeki Bug”, „Rozwój współpracy instytucjonalnej w dziedzinie wspierania przedsiębiorczości i innowacji w regionach przygranicznych Polski, Ukrainy i Białorusi” itd.

Jakie narodowe akty normatywno-prawne regulują kwestię współpracy transgranicznej na poziomie władz lokalnych i samorządów w Rzeczypospolitej Polskiej?

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa.
- Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o zasadach przystępowania jednostek samorządu terytorialnego do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych.
- Akty normatywno-prawne i dokumenty organów ustawodawczych i wykonawczych polskich samorządów terytorialnych.
- Priorytety polityki zagranicznej RP.
- Inne akty normatywno-prawne RP związane z polityką zagraniczną.

Co to jest region przygraniczny?

Region przygraniczny to:

- jednostka administracyjno-terytorialna należąca do następnego po państwowym poziomie, położona bezpośrednio wzdłuż granicy państwa
- region potencjalny o charakterystycznej geografii, ekologii, grupach etnicznych i możliwościach gospodarczych, podzielony pod względem suwerenności rządów sprawujących władzę po obu stronach granicy (Wskazówki metodyczne dotyczące współpracy transgranicznej dla władz lokalnych i regionalnych Europy)

Ponadto istnieje geograficzno-przestrzenna definicja regionu lub strefy przygranicznej jako terenu o promieniu 10 do 50 km od granicy (odległość określa obowiązujące prawo narodowe).

Jakie są osobliwości ustroju terytorialnego Polski i Ukrainy? Jakie tereny należą do ukraińsko-polskiego regionu transgranicznego?

Polska jest krajem członkowskim Unii Europejskiej i podpada pod klasyfikację regionów UE - Nomenklaturę Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS, 1988), przewidującą 5 poziomów - trzy regionalne (NUTS I-III) i dwa lokalne (NUTS IV-V) – jednostek statystyki regionalnej UE. Nowy podział terytorialny Polski po reformie administracyjnej (od 1 stycznia 1999 r.) wygląda następująco: 16 województw (NUTS II) z 880 miastami, 45 podregionów (NUTS III), 380 powiatów (NUTS IV), 2489 gmin ((NUTS V) i 56 772 wsie.

Polska część terenów przygranicznych obejmuje: 139 miast, z których 13 na prawach powiatu (Białystok, Łomża, Ostrołęka, Siedlce, Suwałki, Biała Podlaska, Zamość, Lublin, Krosno, Przemyśl, Rzeszów i Tarnobrzeg), 582 gminy i 13 154 wsie.

Ukraina jest podzielona na :
24 obwody, 490 rejonów, 453 miasta, 174 miasta o znaczeniu republikańskim, 887 osiedli typu miejskiego, 28 612 wsi i Autonomiczną Republikę Krymu. Obecnie na Ukrainie trwają prace nad przygotowaniem reformy administracyjnej.

Ukraińską część terenów przygranicznych reprezentują: 49 rejonów, 64 miasta, 17 miast o znaczeniu republikańskim, 6 rejonów miejskich (obwód lwowski), 3 583 osiedla typu miejskiego oraz wsie. Duże miasta – Lwów, Łuck, Kowel, Użhorod.

Jaki jest system organów władzy i samorządów na Ukrainie?

Charakterystykę ogólną władz publicznych i samorządów lokalnych na Ukrainie można przedstawić w postaci następującego schematu:

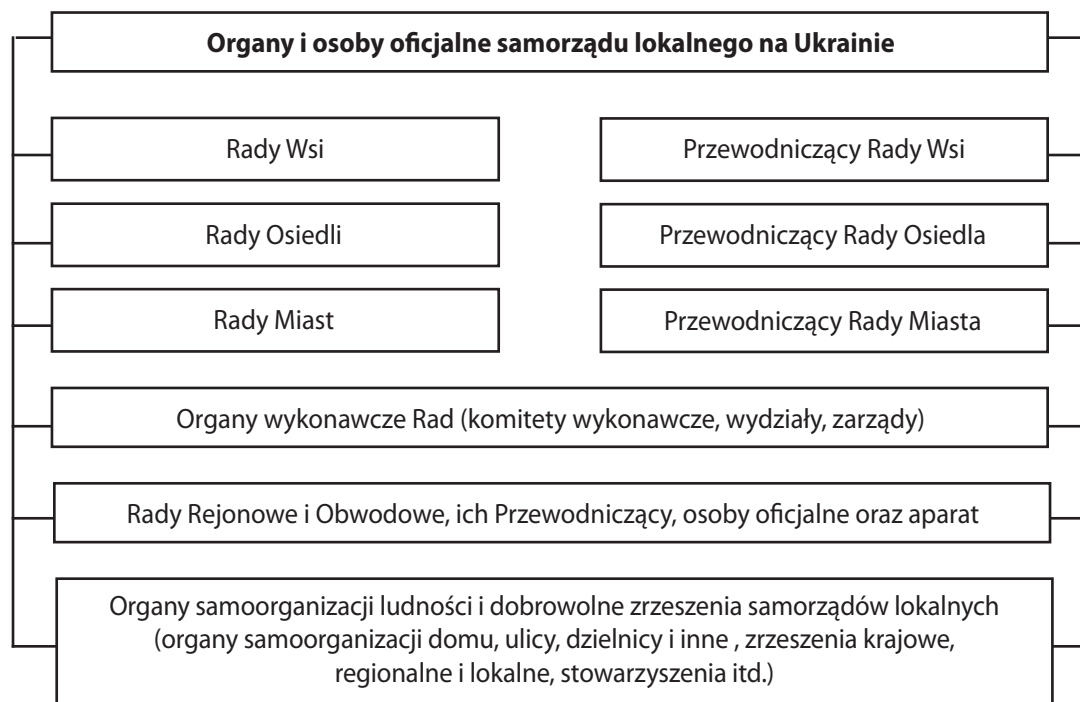

Zgodnie z art. 5 Konstytucji Ukrainy naród sprawuje władzę bezpośrednio przez organy administracji publicznej i samorządy lokalne. Z niniejszego postanowienia Konstytucji bezpośrednio wynika, że samorządy lokalne nie wchodzą w skład jednolitego mechanizmu państwowego, dlatego samorząd lokalny można rozpatrywać jako osobną formę sprawowania przez naród przysługującej mu władzy.

Zgodnie z art. 5 Konstytucji Ukrainy samorząd lokalny jest realizowany przez wspólnotę terytorialną w trybie ustalonym przez prawo zarówno bezpośrednio, jak i przez organy samorządu lokalnego: rady miast, osiedli i wsi oraz ich organy wykonawcze, to znaczy przez pewien mechanizm strukturalno-organizacyjny nazywany systemem samorządu lokalnego. System samorządu lokalnego pod względem strukturalno-organizacyjnym stanowi ogół organów samorządu lokalnego, organów samoorganizacji ludności oraz innych form organizacyjnych, za pomocą których odpowiednia wspólnota terytorialna lub jej części składowe wykonują zadania i pełnią funkcje samorządu lokalnego oraz rozwiązują kwestie o znaczeniu lokalnym.

Ustawa Ukrainy o samorządzie lokalnym (art. 5) do elementów systemu samorządu lokalnego zalicza wspólnotę terytorialną; radę wsi, osiedla, miasta; rady dzielnicowe w miastach, powoływane w miastach podzielonych na dzielnice, na podstawie wspólnoty terytorialnej miasta lub rady miasta; rady rejonowe i obwodowe reprezentujące wspólne interesy wspólnot terytorialnych wsi, osiedli i miast; organy samoorganizacji ludności.

W strukturze systemu samorządu lokalnego można wyodrębnić dla elementy podstawowe - wspólnotę terytorialną i organy samorządu lokalnego. Schemat poniżej pokazuje skład organów samorządu lokalnego na Ukrainie:

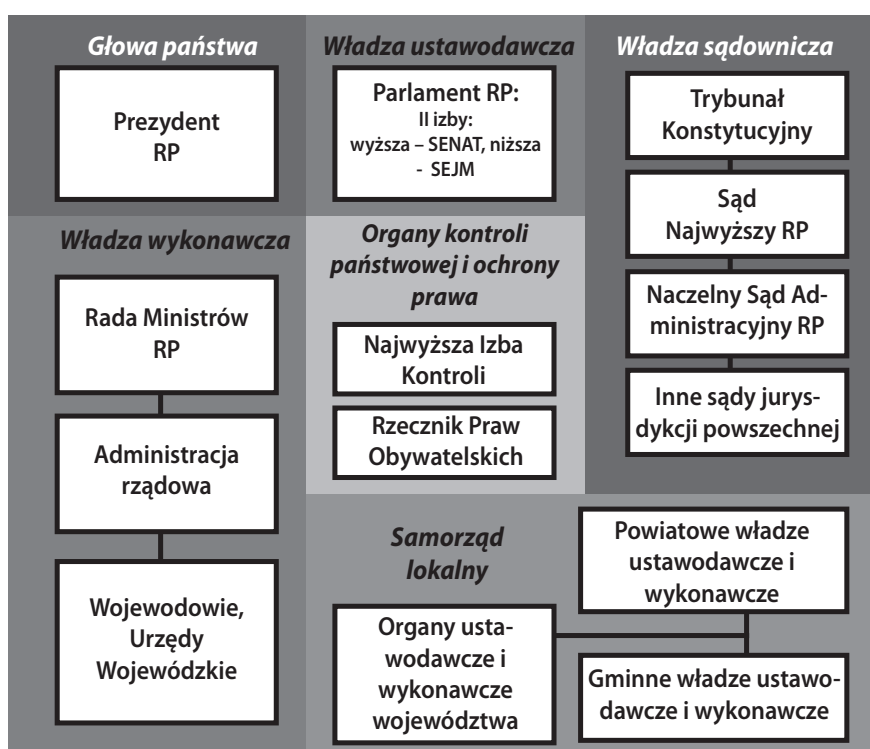

Wspólnoty terytorialne wsi, osiedla, miasta bezpośrednio lub przez powołane przez siebie organy samorządu lokalnego zarządzają majątkiem należącym do własności komunalnej; zatwierdzają programy rozwoju społeczno-gospodarczego i kulturowego oraz kontrolują wykonanie tych programów; ustalają lokalne podatki i opłaty zgodnie z prawem; zapewniają przeprowadzenie lokalnych referendum i realizację wyników tych referendum; zakładają, przekształcają i likwidują przedsiębiorstwa, jednostki i instytucje komunalne oraz sprawują kontrolę nad ich działalnością; rozwiązują inne kwestie o znaczeniu lokalnym należące zgodnie z prawem do ich kompetencji. Rady rejonowe i obwodowe zatwierdzają programy rozwoju społeczno-gospodarczego i kulturowego odpowiednich obwodów i rejonów oraz kontrolują wykonanie tych programów; zatwierdzają budżety rejonowe i obwodowe, które kształtują się ze środków budżetu państwa w celu odpowiedniego podziału między wspólnoty terytorialne lub w celu realizacji wspólnych projektów, oraz środków uzyskanych z bu-

dżetów lokalnych na podstawie umów w celu realizacji wspólnych programów społeczno-gospodarczych i kulturowych, a także kontrolują wykonanie tych budżetów; rozwiązują kwestie należące zgodnie z prawem do ich kompetencji. Prawo może udzielać organom samorządu lokalnego poszczególnych uprawnień organów władzy wykonawczej. Państwo finansuje realizację wymienionych uprawnień w pełnym zakresie ze środków budżetu państwa lub w sposób przekazania do budżetu państwowego poszczególnych podatków krajowych oraz przekazuje samorządom lokalnym odpowiednie obiekty własności państwowej. W sprawach realizacji uprawnień samorządy lokalne podlegają kontroli odpowiednich organów władzy wykonawczej.

Jaki jest system organów władzy i samorządów terytorialnych w Polsce?

Charakterystykę ogólną władz publicznych i samorządów lokalnych w Polsce można przedstawić w postaci następującego schematu:

Współczesny system samorządu terytorialnego RP został stworzony w toku reformy administracyjnej rozpoczętej w 1997 r., której celem było dostosowanie struktury terytorialnej Polski do norm ogólnoeuropejskich w okresie przedakcesyjnym. Reforma wprowadziła trzystopniowy system jednostek terytorialnych (gmina-powiat-województwo) zamiast dwustopniowego (gmina-województwo). Zadanie reformy polegało także na decentralizacji władzy i przekazaniu samorządom lokalnym większej części uprawnień. Reforma nabrała mocy z dniem 1 stycznia 1999 r.

Zagadnieniom funkcjonowania samorządu terytorialnego jest poświęcony Rozdział VII Konstytucji RP, zawierający artykuły 163 (określenie zadań samorządu terytorialnego), 164 (gmina jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego), 165 (jednostki samorządu terytorialnego jako osoby prawne), 166 (podział kompetencji między administracją rządową a samorządem terytorialnym), 167 (dochody jednostek samorządu terytorialnego), 168 (prawo ustalania wysokości podatków i opłat lokalnych przez jednostki samorządu terytorialnego), 169 (organy wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego), 170 (referendum lokalne), 171 (tryb sprawowania nadzoru nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego), 172 (prawo jednostek samorządu terytorialnego do zrzeszania się i

przystępowania do współpracy międzynarodowej). Podstawowe akty prawne regulujące działalność jednostek samorządu terytorialnego RP to Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa.

Tryb przeprowadzenia wyborów organów samorządu terytorialnego ustala Ustawa z dnia 16 lipca 1998 r. Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz Ustawa z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta. Ostatnie wybory organów samorządu terytorialnego przeprowadzono dnia 12 i 25 listopada 2006 r.

Nadzór nad działalnością samorządu terytorialnego z punktu widzenia legalności w imieniu administracji rządowej sprawuje wojewoda, powoływany przez Premiera RP. Działalność wojewodów podlega nadzorowi Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji RP. Funkcje administracji rządowej na poziomie lokalnym pełnią podporządkowane wojewodom Urzędy Wojewódzkie. W przypadku naruszenia przez organy samorządu terytorialnego obowiązującego prawa oraz w innych przewidzianych przez prawo przypadkach wojewoda jest uprawniony do rozwiązania tego organu i ogłoszenia wyborów. W tej sytuacji wojewoda wyznacza komisarza, który czasowo przejmuje rządy.

Samorząd na poziomie gminy

W myśl art. 164 Konstytucji RP podstawową jednostką administracyjno-terytorialną jest gmina. Gmina może być wiejską (która na swoim terytorium nie zawiera miasta), miejsko-wiejską (w skład której wchodzi miasto oraz kilka wsi) lub miejską (gmina, która zawiera się w administracyjnych granicach miasta, inaczej gmina o statusie miasta). W myśl art. 7 Ustawy z dnia 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym kompetencje gminy obejmują sprawy gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i gospodarki wodnej; gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego; wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadków komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz; lokalnego transportu zbiorowego; ochrony zdrowia; pomocy społecznej i jej infrastruktury; gminnego budownictwa mieszkaniowego; edukacji; kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków historii i kultury; targowisk i hal targowych; zieleni gminnej; cmentarzy gminnych; porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego;

Samorząd na poziomie powiatu

Powiat jest jednostką samorządu terytorialnego II stopnia i podziału administracyjnego, stanowiącą część województwa i składającą się z kilku sąsiednich gmin. W myśl art. 4 Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym powiat wykonuje zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie: edukacji (szkoły ponadgimnazjalne); ochrony zdrowia (szpitale powiatowe); transportu na terenie powiatu (współfinansowanie komunikacji samochodowej); opieki nad drogami powiatowymi; geodezji, kartografii i katastru; gospodarki nieruchomościami; utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych; kultury oraz ochrony zabytków; kultury fizycznej i turystyki; ochrony środowiska; gospodarki wodnej; rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego; porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli; ochrony przeciwpożarowej; ochrony praw konsumenta; przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy; pomocy społecznej; wspierania osób niepełnosprawnych; polityki prorodzinnej; wydania pozwoleń na zatrudnienie obcokrajowców; rejestracji pojazdów i wydania praw jazdy; usunięcia skutków klęsk żywiołowych i organizacji pomocy na poziomie powiatowym; obronności; promocji powiatu; współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Ust. 6 art. 4 wymienionej Ustawy przewiduje, że zadania powiatu nie mogą naruszać zakresu działania gmin. Jednocześnie w myśl ust. 5 art. 4 powiat

utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych; polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej; wspierania i upowszechniania idei samorządowej; promocji gminy; współpracy z organizacjami pozarządowymi; **współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw**. Mieszkańcy gminy podejmują decyzje poprzez głosowanie (w wyborach lub referendum) lub za pośrednictwem **rady gminy**, wybieranej w wyborach bezpośrednich co 4 lata. Władzę wykonawczą w gminie sprawuje wójt (gminy wiejskie), **burmistrz** (gminy miejsko-wiejskie) lub **prezydent** (duże gminy miejskie), wybierany w wyborach bezpośrednich. Miasta na prawach powiatu są jednocześnie gminami – w takim przypadku granice powiatu w pełni pokrywają się z granicami gminy. Obecnie z 2478 gmin w Polsce 1589 to gminy wiejskie, 582 – gminy wiejsko-miejskie oraz 307 – gminy miejskie. Gmina może tworzyć w swoim składzie mniejsze jednostki terytorialne o własnych organach samorządowych, na przykład, **sołectwo** z wybranym przez mieszkańców wsi **sołtysem** na czele.

na wnioszek gminy może przekazać jej swoje uprawnienia na warunkach ustalonych w odrębnym porozumieniu.

Art. 5 z kolei przewiduje, że powiat może zawierać z organami administracji rządowej i jednostkami samorządu województwa porozumienia w sprawie wykonywania określonych zadań publicznych.

Władzę uchwałodawczą i kontrolną w powiecie sprawuje **rada powiatu** wybierana w wyborach bezpośrednich co 4 lata. Organem wykonawczym powiatu jest **starostwo**. Na czele starostwa stoi **starosta powiatu** wybierany przez radę powiatu. Największe miasta Polski, w tym stolica państwa Warszawa, są powiatami grodzkimi. W powiecie miejskim kompetencje wykonują rada miasta i prezydent miasta (w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców) lub burmistrz (w miastach poniżej 100 tys. mieszkańców). W przypadku tych jednostek **prezydent** lub **burmistrz** wykonuje funkcje starosty. Jednocześnie w przeciwieństwie do starostów burmistrz i prezydent są wybierani w wyborach bezpośrednich co 4 lata. W powiatach grodzkich organem wykonawczym, podporządkowanym prezydentowi lub burmistrzowi jest **urząd miasta**, nazywany często magistratem lub ratuszem.

Samorząd na poziomie województwa

Województwo jest jednostką podziału administracyjnego wyższego stopnia i składa się z powiatów.

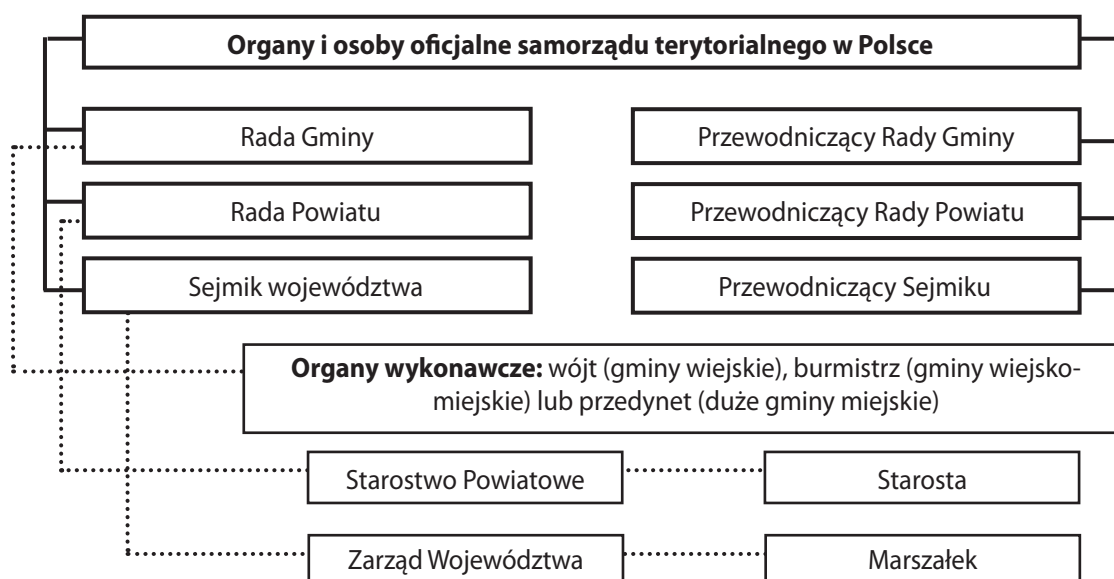
W myśl art. 14 Ustawy z dnia 5 czerwca o samorządzie województwa wykonuje on zadania w zakresie: edukacji publicznej (w tym szkolnictwa wyższego); ochrony zdrowia; kultury i ochrony zabytków; pomocy społecznej; polityki prorodzinnej; modernizacji terenów wiejskich; zagospodarowania przestrzennego; ochrony środowiska; gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej; transportu zbiorowego i dróg publicznych; kultury fizycznej i turystyki; ochrony praw konsumentów; bezpieczeństwa publicznego; obronności; przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Art. 4 Ustawy ustala, że zakres działania województwa nie narusza samodzielności powiatu i gminy, a organy samorządu województwa nie stanowią wobec powiatu i gminy organów kontroli lub nadzoru.

Organem stanowiącym i kontrolnym samorządu województwa jest **sejmik województwa**, wybierany w wyborach bezpośrednich co 4 lata.

Organem wykonawczym sejmiku jest **zarząd województwa**. Na czele stoi **marszałek województwa**, wybierany przez sejmik. Marszałek sprawuje władzę za pomocą podporządkowanego mu urzędu marszałkowskiego.

System organów stanowiących i wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego Polski można przedstawić w postaci schematu:

Jakie porozumienia regulują kwestie ukraińsko-polskiej współpracy transgranicznej na poziomie władz lokalnych i samorządów zakarpackiego i lwowskiego obwodów Ukrainy oraz lubelskiego i podkarpackiego województw Polski?

- Umowa o współpracę między Zakarpacką Administracją Obwodową a Województwem Podkarpackim;
- Umowa o współpracę partnerską między Miastem Czop a Miastem Sokołów Małopolski;
- Umowa o współpracę transgraniczną między Państwową Administracją Rejonową i Radą Rejonową w Wielkim Bereznym, obwód zakarpacki a Powiatem Leskim, województwo podkarpackie;
- Umowa między Państwową Administracją Rejonową w Wynohradowie a Gminą Sanok;
- Umowa między Radą Rejonową w Miżhirii, obwód zakarpacki, a Miastem Włodawa;
- Umowa między Rejonem Miżhiria a Miastem Korzenice;
- Umowa między Wsią Wetyka Dobroń, rejon użhorodzki a Gminą Korczyna, województwo podkarpackie;
- Umowa między Radą Miasta Użhorod a samorządami Miast Michalovce, Koszyce (Słowacja), Nyíregyháza, Békéscsaba (Węgry), Jarosław (Polska), Česká Lípa (Republika Czeska);
- Umowa między Miastem Wołowec a Gminą Niebylec z dnia 06 listopada 2007 roku;
- Umowa między Radą Wsi Zahattia, rejon irszawski a Gminą Kock, województwo podkarpackie z dnia 20 września 2008 roku;
- Deklaracja rozwoju dwustronnej współpracy między Województwem Podkarpackim a Obwodem Lwowskim z dnia 16.03.1999 roku;
- Umowa między Obwodem Lwowskim a Urzędem Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego, zawarta w Sieniawie dnia 30.03.2000 roku;
- Protokół wykonawczy na 2000 rok do Umowy między Obwodem Lwowskim a Urzędem Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego;
- Protokół wykonawczy na lata 2001-2002 do Umowy między Państwową Administracją Obwodową we Lwowie a Wojewodą Podkarpackim z dnia 26.05.2000 roku;

- List intencyjny dotyczący rozwoju współpracy dwustronnej z Marszałkiem Województwa Lubelskiego z dnia 26.04.2001 roku;
- List intencyjny dotyczący rozwoju współpracy dwustronnej z Wojewodą Lubelskim z dnia 26.04.2001 roku;
- Umowa o współpracę regionalną z Urzędem Marszałkowskim Województwa Śląskiego z dnia 05.10.2001 r.;
- Deklaracja regionów-partnerów Województwa Małopolskiego uchwalona w czasie spotkania przedstawicieli regionów zaprzyjaźnionych z dnia 17.08.2002 roku;
- Umowa o współpracę między Zarządem Oświaty i Nauki Państwowej Administracji Obwodowej we Lwowie a Kuratorium Oświaty Województwa Podkarpackiego z dnia 10.05.2002 roku;
- Protokół wykonawczy na lata 2003-2004 do Umowy między Obwodem Lwowskim a Wojewodą Podkarpackim o współpracę międzyregionalną z dnia 03.10.2003 roku;
- Wspólna deklaracja współpracy między Państwową Administracją Obwodową we Lwowie a Województwem Małopolskim z dnia 22.04.2004 r.;
- Umowa między Państwową Administracją Obwodową we Lwowie a Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubelskiego o współpracę handlowo-gospodarczą, naukowo-techniczną i kulturową z dnia 16.06.2004 roku.

Co to jest terytorialny system statystyczny N.U.T.S.?

Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (w skrócie N.U.T.S. – The Nomenclature of Territorial Units for Statistics) została wprowadzona przez Eurostat (agencję statystyczną UE) ponad 30 lat temu w celu wdrożenia jednej ujednoliconej klasyfikacji jednostek terytorialnych w systemie sprawozdawczości statystycznej UE. NUTS zawiera informacje zapewniające:

- zbieranie, obróbkę i harmonizację regionalnych danych statystycznych Wspólnoty;
- analizę społeczno-gospodarczą regionów;
- ujednolicenie polityki regionalnej krajów członkowskich.

Jednostki administracyjne określa się w ramach istniejących jednostek terytorialnych Polski. Jednostka administracyjna – jest to terytorium geograficzne znajdujące się pod jurysdykcją tej lub innej administracji, na którym podejmuje się odpowiednie decyzje administracyjne i realizuje się kierunki polityki zgodnie z obowiązującym prawem i ramami instytucjonalnymi krajów członkowskich UE. Polska wprowadziła klasyfikację NUTS jeszcze przed wejściem do UE.

Obecnie podział kraju wygląda następująco:

• NUTS I – makroregiony (6)	• NUTS III – subregiony (45)
• NUTS II – województwa (16)	• NUTS IV – powiaty i miasta na prawach powiatów (379)
	• NUTS V – gminy (2478)

Najważniejsze zadania polityki rozwoju regionalnego UE są realizowane na poziomie NUTS II, ponieważ właśnie na tym poziomie są wykonywane najważniejsze zadania regionalne i odbywa się podział funduszy strukturalnych.

II. ORGANIZACJE SPOŁECZNE

ORGANIZACJE SPOŁECZNE W POLSCE I NA UKRAINIE: aspekty pojęciowe, normatywno-prawne oraz społeczno-gospodarcze

Formy samoorganizacji społeczeństwa obywatelskiego w Polsce

W Polsce istnieją dwie podstawowe formy samoorganizacji społeczeństwa obywatelskiego, stanowiące jednocześnie rodzaje organizacji pozarządowych – stowarzyszenia i fundacje.

Mimo tego, że stowarzyszenia i fundacje mogą posiadać podobne cele, występują między nimi istotne różnice w zakresie form tworzenia, funkcjonowania oraz działalności finansowej.

Podstawowa różnica między stowarzyszeniami i fundacjami polega na tym, że stowarzyszenie jest formą zrzeszenia osób w celu wspólnego osiągnięcia określonego celu. Cel może być zarówno ogólnospołeczny, jak i partykularny (w tym przypadku stowarzyszenie ma służyć tylko swoim członkom). Z kolei przy tworzeniu fundacji najważniejszy jest kapitał.

Zarówno fundacje, jak i stowarzyszenia podlegają obowiązkowi rejestracji w Rejestrze Stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej KRS. Z chwilą rejestracji wymienione podmioty uzyskują osobowość prawną.

Tworzenie i działalność stowarzyszeń w Polsce reguluje Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 roku – Prawo o stowarzyszeniach. Stowarzyszenie jest zrzeszeniem osób zamierzających osiągnąć wspólny cel. Założyć stowarzyszenie mogą co najmniej 15 (lub 3 w zależności od rodzaju stowarzyszenia) członków-założycieli, którzy podejmują odpowiednią decyzję. Jeśli liczba członków stowarzyszenia zmniejszy się do mniej, niż 15, stowarzyszenie podlega rozwiązaniu. W swojej działalności stowarzyszenie opiera się na pracy społecznej członków, samodzielnie określa cele, programy działalności, strukturę organizacyjną oraz podejmuje wewnętrzne uchwały regulujące działalność. Organem najwyższym stowarzyszenia jest Walne Zgromadzenie. Członkowie stowarzyszenia w sposób przewidziany w statucie mogą zmieniać cele działalności stowarzyszenia oraz podjąć decyzję w sprawie likwidacji lub wystąpienia ze stowarzyszenia. Cel stowarzyszenia nie necessarily musi posiadać wagę społeczną, to znaczy stowarzyszenie może realizować interesy partykularne wąskiej grupy osób (na przykład, stowarzyszenie miłośników górskiego wypoczynku). Pod tym względem przepisy prawa polskiego istotnie różnią się od wymagań Ustawy Ukrainy z dnia 16 czerwca 1992 roku o zrzeszeniach obywateli, której artykuł 3 mówi, że „organizacja społeczna – jest to zrzeszenie obywateli w celu zaspokojenia i ochrony legalnych wspólnych interesów społecznych, gospodarczych, twórczych, wiekowych, narodowo-kulturowych, sportowych i innych”.

Zgodnie z Ustawą z dnia 28 grudnia 1994 roku o opodatkowaniu dochodu przedsiębiorstw podstawowym kryterium udzielenia statusu organizacji niedochodowej jest dziedzina jej działalności, mianowicie za organizację niedochodową uznaje się „...fundacje i organizacje dobroczynne, założone w trybie przewidzianym przez prawo, w celu prowadzenia działalności dobroczynnej, w tym organizacje społeczne założone w celu prowadzenia działalności ekologicznej, rekreacyjnej, amatorskiej sportowej, kulturowej, edukacyjnej i naukowej, oraz związki twórcze i partie polityczne, organizacje społeczne inwalidów i ich ośrodki regionalne utworzone zgodnie z Ustawą Ukrainy o zrzeszeniach obywateli”.

Stowarzyszenia w Polsce dzielą się na stowarzyszenia zwykłe, rejestrowe, związki stowarzyszeń oraz kluby sportowe funkcjonujące w formie stowarzyszeń. Stowarzyszenia zwykłe określa się jako uproszczoną formę organizacji. Nie posiadają osobowości prawnej i realizują swoje cele opie-

rając się na regulaminie działalności. Stowarzyszenie zwykle może zostać założone przez trzy osoby, które uchwalają regulamin, określają dziedziny działalności i siedzibę oraz wybierają przedstawiciela, który będzie reprezentował organizację. Następnie zgłaszają fakt założenia stowarzyszenia na piśmie organowi nadzorującemu, którym z reguły jest wydział spraw obywatelskich lokalnego samorządu.

Stowarzyszenie rejestrowe może przyjmować dotacje i granty, uczestniczyć w konkursach w celu uzyskania finansowania, zawierać umowy o świadczenie usług społecznych, prowadzić działalność gospodarczą, tworzyć zrzeszenia, angażować do swojej działalności osoby prawne, tworzyć oddziały regionalne oraz składać wnioski o udzielenie statusu organizacji pożytku publicznego.

Definicja organizacji „trzeciego sektora” na Ukrainie

W prawie ukraińskim wykorzystuje się rozmaite terminy określające organizacje „trzeciego sektora”: zrzeszenie obywateli, organizacje nieprzedsiębiorcze, organizacje niekomercyjne, organizacje niedochodowe i inne.

Prawo ukraińskie ustala, że organizacje społeczne mogą nie przewidywać stałego członkostwa indywidualnego, a w przypadkach określonych przez statut organizacji społecznych w ich działalności mogą brać udział członkowi zbiorowi. Natomiast w Polsce stałe indywidualne członkostwo jest obowiązkowe, ponieważ jeśli liczba członków stowarzyszenia jest mniejsza, niż 15, stowarzyszenie automatycznie zaprzestaje swoją działalność. Członkostwo zbiorowe w stowarzyszeniu nie jest przewidziane, jednak osoby prawne mogą występować jako członek wspierający stowarzyszenia.

Na Ukrainie z reguły jako synonimów używa się następujących pojęć: „organizacja pozarządowa”, „organizacja społeczna”, „organizacja niedochodowa”, „organizacja niepaństwowa”, „organizacja „trzeciego sektora”.

Od wielu lat na Ukrainie dają się zauważyć widoczne procesy zwiększania się liczby organizacji społeczeństwa obywatelskiego, ulepszenie zaplecza finansowego, technicznego i kadrowego oraz podnoszenia poziomu zawodowego tych organizacji w wybranych dziedzinach działalności.

Według danych Powszechnego Państwowego Rejestru Przedsiębiorstw i Organizacji Ukrainy na początek roku 2008 liczba organizacji społecznych zarejestrowanych przez Państwowy Komitet Statystyczny Ukrainy wyniosła 54862. Zgodnie z informacją Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy wśród zarejestrowanych zrzeszeń obywateli status krajowy posiada 2546 organizacji społecznych i 929 organizacji dobroczynnych. Regionalne Zarządy Sprawiedliwości zarejestrowały ponad 22 tys. lokalnych zrzeszeń obywateli oraz ponad 4 tys. lokalnych organizacji dobroczynnych. Jednak znaczna część zarejestrowanych organizacji pozarządowych istnieje tylko formalnie lub funkcjonuje sporadycznie. Według ocen różnych ekspertów liczba aktywnie działających na Ukrainie organizacji może wynosić 2 – 2,5 tys. do około 4 – 5 tys. Zgodnie z kryteriami badaczy Twórczego Centrum Counterpart za aktywnie działające należy uznać tylko organizacje pozarządowe działające od ponad dwóch lat, które posiadają doświadczenie w zakresie realizacji dwóch i więcej projektów i są znane w swoim regionie.

Ustawa Ukrainy nr 2460-XII z dnia 16.06.1992 r. o zrzeszeniach obywateli zawiera prawną definicję pojęcia „organizacja społeczna”, zgodnie z którą organizacje społeczne są jednym z rodzajów (podobnie jak partie polityczne) zrzeszeń obywateli. Art. 1 wymienionej Ustawy ustala, że zrzeszenie obywateli – jest to dobrowolna formacja społeczna, założona na podstawie jedności interesów w celu wspólnej realizacji przez obywateli swoich praw i wolności. Art. 3 określa organizację społeczną jako „zrzeszenie obywateli w celu zaspokojenia i ochrony legalnych wspólnych interesów społecznych, gospodarczych, twórczych, wiekowych, narodowo-kulturowych, sportowych i innych”.

Na jakich podstawach i formach opiera się współpraca między organizacjami pozarządowymi i biznesem w Polsce?

Pozytywne zmiany, które zaszły w społeczno-gospodarczym życiu Polski w ostatnich dziesięcioleciach spowodowały wzrost zainteresowania przedsiębiorstw handlowych problemami wspólnot lokalnych oraz do rozwoju i szerokiej promocji różnych form odpowiedzialności społecznej polskiego biznesu.

Społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR) to koncepcja, według której firmy dobrowolnie prowadzą działalność uwzględniającą interesy społeczne i ochronę środowiska, a także relacje z interesariuszami. "Interesariusze" to grupy lub jednostki, które mogą wpływać lub są pod wpływem działania przedsiębiorstwa za pośrednictwem jego produktów, strategii i procesów wytwórczych, systemów zarządzania i procedur.

Bycie odpowiedzialną firmą nie oznacza tylko spełniania wszystkich wymogów formalnych, ale zwiększone inwestycje w zasoby ludzkie, ochronę środowiska i relacje z interesariuszami, czyli dobrowolne zaangażowanie. Odpowiedzialny biznes to podejście strategiczne i długofalowe, oparte na zasadach dialogu społecznego i poszukiwaniu rozwiązań korzystnych dla wszystkich. Odpowiedzialny biznes to:

- osiąganie trwałego zysku przy jednoczesnym mądrym kształtowaniu relacji ze wszystkimi interesariuszami;
- narzędzie zarządzania, które pozwala wykorzystać dialog z interesariuszami w celu doskonalenia strategii rozwoju firmy;
- filozofia prowadzenia działalności gospodarczej w oparciu o budowanie trwałych, przejrzystych relacji ze wszystkimi zainteresowanymi stronami: z pracownikami, z klientami, z dostawcami, z akcjonariuszami, z konkurencją, ze społecznością lokalną i organizacjami pozarządowymi;
- dostarczanie usług i produktów w sposób nie degradujący środowiska przyrodniczego;
- prowadzenie biznesu w taki sposób, aby uwzględniać wartości etyczne, prawo, szacunek dla pracowników, społeczeństwa i środowiska przyrodniczego;
- prowadzenie biznesu w zgodzie z oczekiwaniami społecznymi, które mają charakter etyczny, prawny, finansowy i obywatelski,
- budowanie i wdrażanie strategii zaangażowania społecznego, przekraczającego zobowiązania prawne, dla dobra wszystkich obywateli, zgodnie ze społecznie przyjętymi normami etycznymi,
- wnoszenie wkładu do zrównoważonego rozwoju poprzez współpracę ze społecznością lokalną i narodową, aby podnosić jakość życia wszystkich obywateli,
- poczucie odpowiedzialności za konsumenta, inwestora, społeczeństwo, środowisko przyrodnicze, za sukces gospodarki,
- stosowanie przejrzystych praktyk biznesowych opartych na szacunku dla pracowników, i społeczności

Obecnie polskie firmy dość aktywnie wcielają w życie tę koncepcję, ponieważ przynosi to korzyść zarówno społeczności, jak i firmie – wzmacnia zaufanie społeczeństwa i kształtuje pozytywny wizerunek. Rola przedsiębiorców we wspieraniu przedsięwzięć społecznych i rozwiązywaniu problemów społeczności stale wzrasta i realizuje się w różne sposoby, w tym poprzez współpracę z NGO.

Prawo polskie przewiduje szerokie możliwości dla realizacji tej współpracy i przewiduje szereg form współdziałania na poziomie „firma – NGO”: poczynając od powszechnie znanej umowy darowizny, sponsorowania, umowy o współpracę, barteru, wykorzystania usług organizacji, pay-roll (dobro-

wolnych odpisów z pensji), wolontariatu pracowniczy do całkiem nowej formy odpisu 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. Dzięki temu, że społeczeństwo dowie się o pomocy nadanej NGO przez firmę zmieni się wizerunek firmy jako organizacji o aktywnej pozycji w życiu społecznym. Z kolei NGO także kształtuje swój wizerunek jako jednostka dynamiczna i warta inwestycji.

Elementem integralnym społecznego zaangażowania biznesu jest wolontariat pracowniczy (corporate volunteering) - działalność wolontarystyczną pracowników firmy na rzecz NGO. Pracownicy - wolontariusze świadczą różnego rodzaju prace na rzecz potrzebujących, wykorzystując przy tym swe umiejętności i zdolności, a jednocześnie rozwijając swe talenty w innych dziedzinach. Firma wspiera pracownika w tych działaniach. W zależności od kultury organizacyjnej deleguje pracownika do pracy jako wolontariusza w czasie pracy, wspiera jego działania finansowo, przekazuje pomoc rzeczową, wsparcie logistyczne. Centrum Wolontariatu w Warszawie propaguje i rozwija wolontariat pracowniczy w ramach programu „Wolontariat biznesu”.

III. UCZESTNICY WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ I FUNDUSZE MIĘDZYNARODOWE

Jakie są formy udziału NGO w ukraińsko-polskiej współpracy transgranicznej?

Podstawowe formy udziału NGO we współpracy regionów przygranicznych Ukrainy i Polski to:

- zawieranie i realizacja dokumentów o współpracę;
- przygotowanie i realizacja projektów i programów transgranicznych oraz strategii rozwoju;
- udział w transgranicznych strukturach i organizacjach, współpraca instytucjonalna;
- tworzenie i rozwój transgranicznych sieci partnerskich.

Jakie programy funduszy międzynarodowych przewidują wsparcie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej, a także udział organów władzy, samorządów, instytucji rozwoju regionalnego i lokalnego oraz innych osób zainteresowanych?

PROGRAMY UNII EUROPEJSKIEJ

Programy Sąsiedztwa. Okres programowy 2004-2006.

Zgodnie z Komunikatem Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego i Rady UE "Paving the way for a New Neighbourhood Instrument" z dnia 1 lipca 2003 r. rozpoczęto reformę programów pomocy zewnętrznej UE o ukierunkowaniu transgranicznym. Pierwszym krokiem na tej drodze było wprowadzenie Programów Sąsiedztwa, łączących w sobie instrumenty wykorzystania funduszy strukturalnych UE (Interreg) i programów wsparcia przedakcesyjnego (Phare) po jednej stronie a programy pomocy zewnętrznej (Takis, Cards) po drugiej.

Strategia i Program indykacyjny współpracy przygranicznej Takis zatwierdzony przez Komisję Europejską w dniu 21 listopada 2003 r. przewidywały realizację dziesięciu programów sąsiedztwa. Ukraina została objęta programami «Polska – Białoruś – Ukraina», «Ukraina – Węgry – Słowacja», «Ukraina – Rumunia», CADSES.

Podstawowe charakterystyki Programów Sąsiedztwa 2004-2006

Program Sąsiedztwa	Mechanizm współdziałania	Budżet indykacyjny na lata finansowe 2004-2006 ¹ (mln euro)			Obszar wsparcia na Ukrainie (obwody)
		Takis	Interreg/Phare	Wkład krajowy	
Polska – Białoruś - Ukraina	Takis/Interreg	8,0	37,82	12,6	wołyński, zakarpacki, lwowski
Ukraina – Węgry – Słowacja	Takis/Interreg	4,0	23,8	7,9	zakarpacki
Ukraina – Rumunia	Takis/Phare	6,5	29,0	9,18	iwanofrankowski, zakarpacki, odeski, czerniowiecki
CADSES		5,0			wołyński, zakarpacki, iwanofrankowski, lwowski, odeski, czerniowiecki, tarnopolski

Przed 2007 rokiem pomoc Unii Europejskiej krajom Europejskiej Polityki Sąsiedztwa (EPS) była udzielana w ramach różnych programów, między innymi TACIS, MEDA, PHARE i in. Dla celów realizacji Europejskiej Polityki Sąsiedztwa w styczniu 2007 roku Unia Europejska zaproponowała nowy instrument finansowy dla krajów objętych EPS – Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa (EISP). EISP obejmuje elementy narodowe, międzynarodowe / regionalne, transgraniczne i tematyczne i jest całkiem nowym instrumentem udzielania pomocy Ukrainie.

Ze względu na treść, zakres finansowania i procedury EISP przed władzami publicznymi różnego poziomu, organizacjami społecznymi, instytucjami naukowymi i innymi zainteresowanymi osobami otwiera się dużo nowych perspektyw związanych z możliwością udziału w różnych programach EISP (narodowych, regionalnych, tematycznych, transgranicznych).

Właśnie społeczeństwo obywatelskie ma odgrywać aktywną rolę w implementacji Europejskiej Polityki Sąsiedztwa i Planów działań oraz być aktywnym uczestnikiem programów finansowania udzielanego w ramach nowego Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. Rozporządzenie (WE) nr 1638/2006 określające przepisy ogólne w sprawie ustanowienia Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa do obszarów współpracy, którym udziela się pomocy finansowej UE, zalicza między innymi wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i organizacji pozarządowych. Organizacje społeczne muszą być nie tylko beneficjentami pomocy w ramach nowego instrumentu finansowania UE, lecz także angażować się w proces opracowania, implementacji i monitorowania odpowiednich programów i projektów uchwalonych w ramach EISP.

Pakiet narodowy EISP dla Ukrainy

Pomoc udzielana w ramach pakietów narodowych EISP skupia się na priorytetach strategicznych, dla których będzie ona najbardziej skuteczna na poziomie narodowym. Szczegóły programów, w tym dla poszczególnych krajów, są zawarte w odpowiednich Dokumentach Strategicznych oraz Narodowych Programach Indykatorynych.

Dla Ukrainy ***Dokument Strategiczny*** został opracowany na okres 2007-2013. Dokument Strategiczny określa ***zadania strategiczne*** współpracy UE i Ukrainy:

- wzajemnie korzystna współpraca sprzyjająca przejściu Ukrainy do dojrzałej demokracji i gospodarki rynkowej;
- implementacja Europejskiej Polityki Sąsiedztwa i Planu działań Ukraina-UE;
- gwarancja bezpieczeństwa;
- zadania w zakresie polityki rozwoju (redukcja ubóstwa, wprowadzenie skutecznego zarządzania, poszanowanie podstawowych praw i wolności człowieka).

Pomoc w ramach Pakietu narodowego EISP będzie udzielana dla trzech obszarów priorytetowych:

Obszar priorytetowy 1: Wspieranie rozwoju demokratycznego i skutecznego zarządzania

Podpriorytety:

1. Reforma zarządzania państwowego i zarządzania finansami publicznymi
2. Rządy prawa i reforma sądownictwa
3. Prawa człowieka, rozwój społeczeństwa obywatelskiego i władze lokalne
4. Oświata, nauka, kontakty/wymiana między ludźmi

Obszar priorytetowy 2: Wspieranie reformy regulacyjnej i rozszerzenie możliwości administracyjnych

Podpriorytety:

1. Wspieranie handlu, poprawienie klimatu inwestycyjnego i wzmocnienie reform społecznych
2. Aspekty regulacyjne w poszczególnych dziedzinach

Obszar priorytetowy 3: Wspieranie rozwoju infrastruktury

Podpriorytety:

1. Energetyka (nie jądrowa)
2. Transport
3. Środowisko
4. Zarządzanie granicami i migracja, w tym readmisja

Zgodnie z Narodowym Programem Indykatorywnym na lata 2007-2010 wysokość finansowania indykatorywnego dla Ukrainy wynosi 494 mln euro.

Dla każdego z podpriorytetów Narodowy Program Indykatorywny określa wpływ długofalowy, cele szczegółowe, oczekiwane wyniki, wskaźniki realizacji (na poziomach wpływu długofalowego oraz celów szczegółowych). Na przykład w obszarze „Prawa człowieka, rozwój społeczeństwa obywatelskiego i władze lokalne” wpływ długofalowy polega na wspieraniu umocnienia demokracji, rządów prawa, praw i podstawowych wolności człowieka. Cele szczegółowe:

- Zapewnienie poszanowania praw człowieka i wolności podstawowych, w tym w dziedzinie gospodarczej i społecznej, zgodnie z normami międzynarodowymi i europejskimi;
- Aktywizacja angażowania obywateli w proces podejmowania decyzji i kontroli, między innymi poprzez organizacje społeczeństwa obywatelskiego;
- Zapewnienie wolności słowa i wolności ŚMP;
- Wspieranie współpracy i współdziałania między jednostkami państwowymi i pozarządowymi, między innymi w dziedzinie ochrony środowiska, oświaty i in.;
- Wzmocnienie struktur samorządu lokalnego zgodnie z przepisami zawartymi w Europejskiej Karcie Samorządu Lokalnego;
- Pobudzanie aktywnego dialogu społecznego między partnerami społecznymi oraz dialogu obywatelskiego między uczestnikami prywatnymi, państwowymi a społecznymi.

Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa EISP – szeroki program

Szeroki program EISP przewiduje działalność, która ze względu na konsekwencję, przejrzystość i skuteczność administracyjną może być skutecznie prowadzona jednocześnie we wszystkich krajach sąsiednich. Na przykład, programy stypendialne oraz programy TEMPUS i TAIEX.

Programy tematyczne

Zostanie zapewniony dostęp do następujących programów przewidujących bezpośredni lub pośredni udział Ukrainy:

- Program „Migracja i udzielenie azylu” (przewiduje bezpośredni udział Ukrainy)
- Program „Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego – inwestowanie w ludzi”
- Program „Środowisko naturalne i stałe zarządzanie zasobami naturalnymi, w tym energetyką”.
- Przedstawione dziedziny są także obiektami pakietów narodowych lub transgranicznych EISP, działalność dodatkowa będzie możliwa, jeśli będzie mieć wartość dodaną.

Europejska Inicjatywa na rzecz Demokracji i Praw Człowieka (EIDHR)

Nadal będzie dostępny osobny instrument, który wspiera demokrację i prawa człowieka na całym świecie. W ramach niniejszego instrumentu Ukraina będzie korzystać z pomocy, składając wnioski i propozycje w naborach ogłaszanych w kilku krajach i regionach.

Instrument stabilności

Podstawowym celem Instrumentu na rzecz Stabilności jest zapewnienie skutecznego, terminowego, elastycznego i szerokiego reagowania na sytuacje kryzysowe. W przypadku Ukrainy szczególnie dotyczy to konfliktu Naddniestrzańskiego. Także ważne dla Ukrainy może być zagadnienie skutków wybuchu min przeciwpiechotnych lub innych urządzeń wybuchowych dla ludności cywilnej.

Instrument bezpieczeństwa jądrowego

Wsparcie UE w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego będzie udzielane w ramach nowego instrumentu. Przewiduje się, że przyczyni się on do dalszej poprawy bezpieczeństwa elektrowni jądrowych, funkcjonowania państwowego urzędu regulacji i zarządzania odpadami jądrowymi oraz projektami odbudowy Czarnobyla.

Programy regionalne i międzyregionalne

Programy współpracy regionalnej UE uzupełniają pomoc na poziomie narodowym, rozwiązują problemy o charakterze regionalnym i wspierają współpracę w celu osiągnięcia wspólnych interesów. Unia Europejska uznaje współpracę z partnerami w regionie oraz między krajami partnerskimi za ważny cel polityczny. Podejście regionalne sprzyja zwiększeniu zaufania między krajami partnerskimi przyczyniając się do poprawy bezpieczeństwa, stabilności i dobrobytu.

Regionalne dokumenty strategiczne oraz programy wiodące określają priorytety i wysokość finansowania. Zostały opracowane osobno dla regionów Wschodniego i Południowego oraz dla współpracy międzyregionalnej w ramach EISP.

Priorytetowe obszary współpracy regionalnej zostały przedstawione w **dokumencie strategicznym dla regionu Wschodniego EISP 2007-2013** uchwalonym przez Komisję Europejską w marcu 2007 roku. Na okres 2007-2010 ustalono kwotę finansowania na poziomie 223 mln euro.

Regionalny dokument strategiczny dla regionu Wschodniego EISP obejmuje 7 krajów Europy Wschodniej i Kaukazu Południowego: Ukrainę, Białoruś, Mołdawię, Armenię, Azerbejdżan, Gruzję oraz Rosję.

Głównym regionalnym celem strategicznym UE jest realizacja EPS i umowy o czterech wspólnych obszarach z Rosją oraz wspieranie współpracy w regionie. Oprócz celów strategicznych UE wyznaczyła także cele szczegółowe, w tym stały rozwój i ochronę środowiska naturalnego, zapewnienie dywersyfikacji i bezpieczeństwa dostaw surowców energetycznych do UE, rozwój połączeń komunikacyjnych między rozszerzoną UE a krajami sąsiednimi.

Zgodnie z **Wschodnim regionalnym programem wiodącym EISP** na lata 2007-2010 pomoc będzie udzielana 5 kategoriom strategicznym:

- sieciom, w tym transportowym i energetycznym;
- środowisku przyrodniczemu i leśnictwu;
- zarządzaniu granicami i polityką migracyjną, zwalczaniu przestępczości międzynarodowej, służbie celnej;
- kontaktom między ludźmi, informacji i wsparciu;
- minom przeciwpiechotnym, wybuchowym pozostałościom wojny, broni strzeleckiej i broni lekkiej.

Programy międzyregionalne zostały opracowane w celu udzielenia wsparcia Wschodniemu i Południowemu regionom EISP. Celem programów międzyregionalnych jest wzmocnienie dialogu i współpracy między UE a sąsiadami wschodnimi i południowymi.

Komisja Europejska przeznaczyła 260,8 mln euro na program międzyregionalny 2007-2010, to znaczy około 65,2 mln euro corocznie.

Program międzyregionalny przewiduje następujące **priorytety**:

- wspieranie reformy;
- wspieranie szkolnictwa wyższego;
- wspieranie dialogu międzyregionalnego.

Programy współpracy transgranicznej

Współpraca transgraniczna na granicach zewnętrznych UE stanowi priorytet kluczowy zarówno dla Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, jak i dla strategicznego partnerstwa UE – Rosja. Przyjęcie Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa EISP istotnie zwiększyło zakres współpracy transgranicznej tak pod względem ilości, jak i jakości. Na tej podstawie łączna wysokość finansowania programów współpracy transgranicznej EISP w latach 2007-2010 wynosi 583,28 mln euro, w tym 274,92 mln euro - EISP oraz 308,36 mln euro - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR). Na okres 2011-2013 przewidziano kolejne 535,15 mln euro (252,23 mln euro EISP oraz 282,93 mln euro EFRR) oraz rewizję strategii i uchwalenie Programu wiodącego na lata 2011-2013.

Cele współpracy transgranicznej, strategię reagowania, podstawowe problemy do rozwiązania, miejsce współpracy transgranicznej wśród innych ważnych programów i polityk, indywidualne programy współpracy transgranicznej, indykatywne wsparcie finansowe każdego z programów, oczekiwane wyniki, wskaźniki oraz ewentualne zagrożenia określa **Dokument strategiczny oraz Program wiodący współpracy transgranicznej**.

Pomoc wspólnotowa dla współpracy transgranicznej EISP będzie udzielana w ramach **wspólnych programów operacyjnych**.

Wspólny program operacyjny musi zawierać opis celów, priorytetów i działań. Między innymi każdy wspólny program operacyjny zawiera wykaz docelowych jednostek terytorialnych oraz regionów przyległych, w których mogą być realizowane projekty finansowane w ramach programu; ustala reguły udziału regionów przyległych w programach; określa priorytety i działania, skład Wspólnego Komitetu Monitorującego oraz inne zagadnienia implementacji programu.

Współpraca transgraniczna ma na celu:

- wspieranie rozwoju gospodarczego i społecznego w regionach po obu stronach wspólnej granicy;
- rozwiązywanie wspólnych problemów w takich dziedzinach, jak środowisko naturalne, ochrona zdrowia, zapobieganie i zwalczanie przestępczości zorganizowanej;
- poprawa skuteczności i bezpieczeństwa granic;
- wspieranie współpracy transgranicznej między ludźmi na poziomie lokalnym.

W ramach współpracy transgranicznej na podstawie EISP zostaną wprowadzone dwie podstawowe kategorie programów: programy dla wspólnych granic lądowych lub przepraw morskich oraz programy dla granic morskich. Angażując uczestników z rejonów geograficznych regionów transgranicznych programy współpracy transgranicznej EISP, biorąc pod uwagę charakter lokalny, będą uzupełniać działanie odpowiednich krajowych, regionalnych i międzyregionalnych programów współpracy finansowanych przez EISP. Zgodność współpracy transgranicznej z programami i celami uwarunkowującymi EPS (lub partnerstwo strategiczne UE-Rosja) zostanie zapewniona zarówno w procesie zatwierdzenia poszczególnych programów, jak i w czasie monitorowania na bieżąco.

W latach 2007-2010 przewidziano finansowanie dziewięciu lądowych programów przygranicznych, trzech programów dla przepraw morskich oraz trzech programów dla granic morskich.

Programy na granicach lądowych:

Koło arktyczne — Finlandia//Rosja,
Karelski - Finlandia//Rosja,
Południowo-wschodnia Finlandia//Rosja,

Estonia/Łotwa/Rosja,
Łotwa/Litwa/Białoruś,
Litwa/Polska/Rosja,
Polska/Białoruś/Ukraina,
Węgry/Słowacja/Rumunia/Ukraina,
Rumunia/Mołdawia/Ukraina.

Programy na przeprawach morskich: Hiszpania/Maroko, Program Atlantycki, Włochy/Tunezja.

Programy na granicach morskich: Region Morza Bałtyckiego, Morze Czarne, Morze Śródziemnomorskie.

Ukraina uczestniczy w trzech programach na granicach lądowych:

- Polska – Białoruś – Ukraina;
- Węgry – Słowacja – Rumunia – Ukraina;
- Rumunia – Mołdawia – Україна,

oraz w wielostronnym programie na granicach morskich — programie Morza Czarnego.

Dla każdego z programów został opracowany Wspólny Program Operacyjny WPO. WPO określa priorytety i działania programu, wspólne struktury odpowiadające za realizację programu, procedurę składania wniosków i przeprowadzenia naborów, obszary wsparcia i in.

W okresie programowym 2007-2013 znany program CADSES ukierunkowany na współpracę transnarodową zostanie zmodyfikowany i podzielony na 2 programy: Europa Środkowa oraz Europa Południowo-Wschodnia.

Program „Europa Środkowa”

Działanie nowego programu „Europa Środkowa” obejmuje 8 krajów członkowskich: Czechy, wybrane regiony Niemiec i Włoch, Węgry, Austrię, Polskę, Słowenię i Słowację. Ponadto w programie mogą uczestniczyć niektóre obwody Ukrainy (zakarpacki, lwowski, czerniowiecki, wołyński oraz iwanofrankowski). Komitet Zarządzający i Sekretariat Techniczny programu „Europa Środkowa” znajdują się w Wiedniu. W ramach programu „Europa Środkowa” dnia 3 marca 2008 został ogłoszony pierwszy nabór projektów. W dniach 22-23 lipca 2008 roku Komitet Monitorujący programu podjął decyzję w sprawie przyznania środków 30 projektom transnarodowym z pierwszego naboru na poziomie 70 mln euro.

Program „Europa Południowo-Wschodnia”

Obszar programowy Europy Południowo-Wschodniej obejmuje 16 krajów: Albanie, Austrię, Bośnię i Hercegowinę, Bułgarię, Rumunię, Chorwację, Macedonię, Grecję, Węgry, Serbię, Czarnogórę, Słowację, Słowenię i Mołdawię oraz wybrane rejony Włoch i Ukrainy (obwody zakarpacki, czerniowiecki, iwanofrankowski, odeski). Organ zarządzający i sekretariat programu „Europa Południowo-Wschodnia” funkcjonują w Budapeszcie. W ramach programu dnia 5 maja 2008 roku został ogłoszony pierwszy nabór projektów. Termin składania wniosków upłynął 13 czerwca 2008 roku. Do 21 listopada 2008 trwa drugi etap konkursu.

Jakie programy międzynarodowe przewidują wspieranie rozwoju ukraińsko-polskiej współpracy transgranicznej na poziomie NGO?

Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa.

Program współpracy transgranicznej "POLSKA – BIAŁORUŚ – UKRAINA" (PROJEKT)

Celem Programu jest zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy poprzez współpracę transgraniczną i integrację.

Obszar współpracy w ramach Programu będzie obejmował Polskę (podregiony białostocko-suwański, ostrołęcko-siedlecki, białskopodlaski, chełmsko-zamojski, krośnieńsko-przemyski oraz regiony przyległe: łomżyński, lubelski i rzeszowsko-tarnobrzeski), Ukrainę (obwody wołyński, lwowski, zakarpaciński oraz rejony przyległe obwodów iwanofrankowskiego, tarnopolskiego i rówieńskiego).

Wsparcie projektów realizowanych na terenie regionów przyległych jest ograniczone, tzn. wysokość środków pomocowych, przeznaczonych na taki obszar wynosi nie więcej niż 20% całej alokacji programu. Ponadto wspierane mogą być wyłącznie projekty nieinwestycyjne.

Priorytety i działania zaproponowane w projekcie dokumentu programowego przewidują następujące tematy współpracy:

- wzrost konkurencyjności regionów przygranicznych – rozwój przedsiębiorczości, rozwój turystyki oraz poprawa dostępności regionu;
- poprawa jakości życia – ochrona środowiska w regionach przygranicznych, bezpieczeństwo i sprawne funkcjonowanie granic;
- współpraca sieciowa i inicjatywy społeczności lokalnych – budowanie potencjału współpracy na poziomie regionalnym i lokalnym, wspieranie transgranicznych kontaktów między ludźmi;
- pomoc techniczna – zapewnienie sprawnego przygotowania, zarządzania, wdrażania, monitoringu, audytu i kontroli Programu przez Instytucję Zarządzającą, Komitet Sterujący, Wspólny Sekretariat Techniczny, Komitety Oceniające oraz euroregiony.

Potencjalnymi beneficjentami wsparcia (z wyjątkiem priorytetu 4) są władze lokalne i regionalne, organizacje pozarządowe i niedochodowe, organizacje i urzędy publiczne działające w dziedzinach objętych priorytetami programu oraz euroregiony.

Całkowity budżet Programu wynosi 186,2 mln euro. Ponad 60% tej kwoty pochodzi z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Przewidywany poziom dofinansowania projektów wynosi 90% kosztów kwalifikowanych projektu.

Europejska Współpraca Terytorialna:

PROGRAM OPERACYJNY „EUROPA ŚRODKOWA” 2007-2013

Główny cel Programu – wzmocnienie spójności terytorialnej, promowanie wewnętrznej integracji oraz poprawa konkurencyjności regionów objętych Programem (Austria, Czechy, wybrane regiony Niemiec, Węgry, wybrane rejony Włoch, Polska, Słowacja, Słowenia oraz Ukraina – obwody wołyński, lwowski, iwanofrankowski, zakarpaciński i czerniowiecki).

Priorytety Programu:

- wspieranie innowacyjności na obszarze Europy Środkowej – rozwój wiedzy, rozprzestrzenianie i stosowanie innowacji;

- poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności Europy Środkowej – poprawa sieci połączeń, rozwój logistyki transportowej oraz technologii informacyjnych i komunikacyjnych;
- odpowiedzialne korzystanie ze środowiska – zarządzanie zasobami naturalnymi, redukcja ryzyka i wpływu zagrożeń naturalnych i wywołanych działalnością człowieka, wykorzystywanie źródeł energii odnawialnej, zwiększenie efektywności energetycznej;
- poprawa konkurencyjności i atrakcyjności miast i regionów – rozwój policentrycznych struktur osadniczych i współpracy terytorialnej, rozwój miejski i regionalny uwzględniający zmiany demograficzno-społeczne, kapitalizacja zasobów kultury i turystyki.

Podstawowe grupy docelowe Programu: władze krajowe, regionalne i lokalne, samorządy, instytucje, organizacje i zrzeszenia działające w dziedzinach objętych priorytetami Programu.

Norweski mechanizm finansowy i mechanizm finansowy europejskiego obszaru gospodarczego

Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego to instrumenty finansowe wprowadzone przez trzy kraje Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA) – Norwegię, Islandię i Lichtenstein w celu udzielania pomocy finansowej mniej zamożnym członkom UE. Wysokość wsparcia wynosi 1,170 mld euro. Jednym z priorytetów wymienionych Mechanizmów jest „Polityka regionalna i działalność transgraniczna”, w ramach którego są realizowane projekty nieinwestycyjne z następującego zakresu:

- opracowanie i wdrażanie programów współpracy transgranicznej w celu poprawy funkcjonowania administracji samorządowej, pobudzanie inicjatyw społecznych, inicjatyw w dziedzinie ochrony zdrowia oraz rozwoju przedsiębiorczości w regionach;
- transfer wiedzy z regionów lepiej rozwiniętych do regionów słabiej rozwiniętych;
- promowanie rozwoju regionalnego i lokalnego w Polsce;
- zapewnienie rozwoju systemów komunikowania się i wymiany informacji;
- współpraca w zakresie transgranicznej turystyki ekologicznej w rozwijających się regionach.

PROGRAM POLSKIEJ POMOCY ZAGRANICZNEJ **Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej**

Celem Programu jest wspieranie rozwoju gospodarczego i dobrobytu krajów rozwijających się znajdujących się na liście Komitetu Pomocy Rozwojowej Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) oraz wspieranie procesów demokratyzacji i budowy społeczeństwa obywatelskiego, wspieranie prawa i praworządności, wolności środków masowego przekazu, ochrona praw człowieka i wzmocnienie struktur gospodarki rynkowej. Działania muszą być zgodne z Milenijnymi Celami Rozwoju przyjętymi przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w 2000 roku. Cele strategiczne Polskiej Pomocy Zagranicznej:

- redukcja ubóstwa i realizacja Milenijnych Celów Rozwoju w poszczególnych krajach rozwijających się Azji, Afryki i Ameryki Łacińskiej;
- wspieranie procesów transformacji ustrojowej, demokratyzacji, budowy społeczeństwa obywatelskiego oraz reform rynkowych w poszczególnych krajach Europy Środkowej i Wschodniej, Azji Środkowej i Kaukazu Północnego.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP od kilku lat ogłasza konkursy grantowe, uczestnikami których są polskie organizacje pozarządowe i inne podmioty nie należące do sektora finansów pu-

blicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku. Regulamin konkursu zawiera wykaz priorytetowych krajów partnerskich, w których mogą być realizowane projekty. Należą do nich Białoruś, Ukraina, Afganistan, Gruzja, Mołdawia, Tanzania, Autonomia Palestyńska oraz inni kraje-biorcy z listy Komitetu Pomocy Rozwojowej - Afryka, Azja, Bliski Wschód, Kaukaz Południowy i Bałkany Zachodnie. W drodze otwartego konkursu wybiera się organizacje pozarządowe, które realizują konkretne projekty na rzecz krajów rozwijających się lub znajdujących się na etapie transformacji. Działania tych organizacji są współfinansowane przez MSZ RP. Wnioski o przyznanie dotacji mogą składać organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, fundacje oraz niepubliczne szkoły wyższe. Wysokość środków przeznaczonych na realizację Polskiej Pomocy Zagranicznej wynosi 25 000 000 złotych. Wnioskodawca zobowiązany jest zapewnić minimum 5 % wkładu własnego całkowitej wartości projektu.

Program "przemiany w regionie" – RITA (Region in Transition)

został zainicjowany przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności i Fundację „Edukacja dla Demokracji” (Polska). Celem programu jest przekazanie polskiego doświadczenia w zakresie budowy państwa demokratycznego, gospodarki rynkowej, umocnienia się rządów prawa i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego krajom byłego bloku wschodniego. Istotnym zadaniem Programu jest udział w kształtowaniu młodych liderów życia intelektualnego, gospodarczego i politycznego kraju, otwartych na wartości świata zachodniego, gotowych i zdolnych do działania na rzecz demokracji, gospodarki rynkowej oraz społeczeństwa obywatelskiego. Program RITA jest realizowany przede wszystkim poprzez wspieranie polskich organizacji pozarządowych i instytucji edukacyjnych. Szczególną uwagę poświęca się dziedzinom transformacji systemowej, w których przekazanie polskiego doświadczenia przyniesie najwięcej korzyści krajom byłego bloku wschodniego (rozwój społeczeństwa obywatelskiego, reforma samorządu lokalnego, edukacja obywatelska, reforma systemu oświaty, wspieranie niezależnych ŚMP). Współpraca polskich i zagranicznych partnerów może przybierać rozmaite formy: spotkania, szkolenia, staże, pomoc ekspertów, wspólne przedsięwzięcia. Program RITA funkcjonuje od roku 2001, w ramach programu przyznano finansowanie 250 projektom (100 wnioskom) o łącznej wysokości powyżej 9,5 mln złotych (około 3 mln dolarów); połowę kwoty wykorzystano dla wsparcia projektów wspólnych z Ukrainą. Program przewiduje dwa rodzaje konkursów:

- *"Inicjatywy lokalne"* – w tej kategorii są wspierane lokalne inicjatywy polskich organizacji i instytucji edukacyjnych realizowane wspólnie z partnerami przede wszystkim z krajów sąsiednich (tzn. Ukrainy, Białorusi, obwodu kaliningradzkiego Federacji Rosyjskiej i Mołdawii). Mile widziany jest udział w konkursie organizacji, które dotychczas nie prowadziły współpracy międzynarodowej.
- *"Najlepsze polskie doświadczenia"* to konkurs, celem którego jest przekazanie najlepszego polskiego doświadczenia w zakresie transformacji systemowej. Udział w konkursie biorą polskie organizacje posiadające doświadczenie realizacji projektów w regionie oraz wybitne osiągnięcia w Polsce.

Program "wschód – wschód: partnerstwo PONAD granicAMI"

Program jest realizowany przez fundacje krajowe sieci Instytutu Społeczeństwa Otwartego (fundacje Sorosa) w Europie Środkowej i Wschodniej, Turcji, Azji Centralnej i Mongolii oraz ma partnerów instytucjonalnych w Słowenii i Rosji. Dyrekcja Programu działa przy Fundacji Społeczeństwa Otwartego w Londynie. Program wspiera inicjatywy na rzecz rozwoju i umacniania społeczeństwa

otwartego, między innymi poprzez wspólną działalność organizacji społecznych w dwóch i więcej krajach, tzn. działalność bez granic nie tylko od względem geograficznym, lecz także społeczno-gospodarczym, politycznym, językowym, kulturowym itp. Podstawowy cel Programu to wspieranie inicjatyw przewidujących wymianę pomysłów, danych analitycznych, doświadczeń i wiedzy oraz działalności praktycznej sieci międzynarodowych utworzonych w celu wymiany informacji i metodologii. Program "Wschód – Wschód: Partnerstwo ponad Granicami" jest jednocześnie programem grantowym i operacyjnym i udziela wsparcia finansowego organizacjom i przedstawicielom społeczeństwa obywatelskiego, którzy chcą zaangażować partnerów zagranicznych w celu:

- budowy/wzmocnienia zaplecza zasobowego społeczeństwa, kompetencji, orientacji;
- wymiany najlepszych praktyk i lekcji, analizy sukcesów i błędów w dziedzinie przemian społecznych;
- poszukiwania rozwiązań innowacyjnych dla wspólnych wezwań i problemów;
- stymulowanie zrzeszeń społecznych i utworzenie/wzmocnienie międzynarodowych koalicji adwokackich.

Program oddaje pierwszeństwo długofalowym inicjatywom strategicznym o precyzyjnie określonych zadaniach, ukierunkowanych na:

- prezentację różnych zdań i ocen alternatywnych;
- poprawę dostępu społeczeństwa do informacji;
- rozwiązanie problemów najbardziej wrażliwych i poszkodowanych warstw społecznych;
- pobudzanie działalności obywatelskiej oraz zaangażowanie obywateli do procesów politycznych.

Program wspiera projekty, które pobudzają nowacje społeczne i dyskusje publiczne, wzmacniają wpływ społeczeństwa na proces prawodawstwa i proces podejmowania decyzji, stymulują przeprowadzenie obiektywnej analizy wydarzeń oraz przedstawiają zarówno doświadczenie pozytywne, jak i negatywne.

FUNDACJA WSPÓŁPRACY POLSKO-UKRAIŃSKIEJ PAUCI

Fundacja PAUCI powstała w roku 2005 jako kontynuatorka Inicjatywy Współpracy Polsko-Amerykańsko-Ukraińskiej PAUCI – wyjątkowego programu trójstronnego. Od 1999 roku PAUCI prowadzi działalność poświęconą przekazaniu Ukrainie pozytywnego doświadczenia Polski w zakresie przejścia do gospodarki rynkowej i budowy demokratycznego społeczeństwa obywatelskiego. Celem nowej Fundacji PAUCI jest sprzanie dalszej integracji Ukrainy do struktur europejskich i euroatlantycznych poprzez wykorzystanie na Ukrainie doświadczenia europejskiego i polskiego, oraz intensywna transgraniczna wymiana wiedzy i doświadczeń w kluczowych dziedzinach oddziałujących na rozwój kapitału ludzkiego i kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego.

Dążąc do osiągnięcia swojego celu PAUCI realizuje własne programy i ścieżki grantowe, w tym programy współpracy trójstronnej skierowane do organizacji pozarządowych z Niemiec, Polski, Ukrainy, Białorusi i obwodu kaliningradzkiego FR i współfinansowane przez Fundację im. Roberta Boscha. PAUCI przyjmuje wnioski wyłącznie w ramach ogłoszonych naborów.

FUNDACJA KARPACKA

Fundacja Karpacka jest regionalną fundacją transgraniczną udzielającą granty i wsparcie techniczne organizacjom społecznym i samorządom lokalnym, między innymi w dziedzinie współpracy mię-

dzyregionalnej i transgranicznej oraz rozwoju gospodarczego. Fundacja wspiera nawiązywanie współpracy między organizacjami państwowymi, prywatnymi i pozarządowymi oraz wspólne działania w zakresie współpracy transgranicznej i międzyetnicznej.

Celem Fundacji Karpackiej jest kształtowanie dobrych stosunków, stabilności społecznej oraz wspieranie postępu gospodarczego w regionie karpackim, obejmującym obszary przygraniczne Ukrainy, Węgier, Rumunii, Polski i Słowacji.

Najlepsze praktyki eurointegracji dla społeczności wiejskich regionu Karpackiego – Program BRIDGE

W ramach Programu BRIDGE Fundacja Karpacka oferuje pomoc finansową i techniczną organizacjom pozarządowym i samorządom lokalnym, które mają zamiar złożyć wnioski projektowe do Programów Wsparcia Technicznego Unii Europejskiej oraz innych sponsorów międzynarodowych.

KARPACKA FUNDACJA OŚWIATOWA

W celu sprzyjania kształtowaniu się w regionie karpackim zdolnych do działania wspólnot, które potrafią rozwijać własny potencjał poprzez uzyskanie wsparcia w dziedzinie oświaty i dziedzinach pokrewnych Fundacja Karpacka z inicjatywy i za pomocą Freda Robey'a ogłosiła nowy program „Karpacka Fundacja Oświatowa”.

W ramach tego programu Fundacja Karpacka udziela wsparcia finansowego szkołom i uczelniom na okres pięcioletni. Uczelnie muszą odpowiadać określonym kryteriom i złożyć propozycje projektów zgodne z zadaniami i priorytetami Programu.

KARPACKI PROGRAM STYPENDIALNY FREDA ROBEY'A

Fred Robey, amerykański filantrop przekazał 100 000 USD do rozdysponowania przez Fundację Karpacką. Zgodnie z wolą sponsora środki stanowią pulę przeznaczoną na fundusz stypendialny dla pięciu krajów Euroregionu Karpackiego (Węgier, Polski, Słowacji, Rumunii i Ukrainy). Średnio około 4 000 USD wypłaca się rocznie w postaci stypendium w każdym z krajów regionu. Program wspiera studentów zamieszkałych w regionie karpackim, którzy demostrują wybitne osiągnięcia, lecz z powodu problemów finansowych nie mogą pozwolić sobie na dalsze studia. Na Ukrainie w Programie uczestniczy Wydział Nauk Społecznych Narodowego Uniwersytetu w Użhorodzie.

PROGRAM „ROZWÓJ SPOŁECZNOŚCI POPRZECZ OŚWIATĘ”

W celu sprzyjania kształtowaniu się w regionie karpackim zdolnych do działania wspólnot, które potrafią rozwijać własny potencjał poprzez uzyskanie wsparcia w dziedzinie oświaty i dziedzinach pokrewnych Fundacja Karpacka z inicjatywy i za pomocą Freda Robey'a ogłosiła nowy program „Rozwój społeczności poprzez oświatę”. W ramach tego Programu Fundacja Karpacka udziela 5-letniego wsparcia finansowego szkołom i uczelniom. Uczelnie muszą odpowiadać określonym kryteriom i złożyć propozycje projektów zgodne z zadaniami i priorytetami Programu.

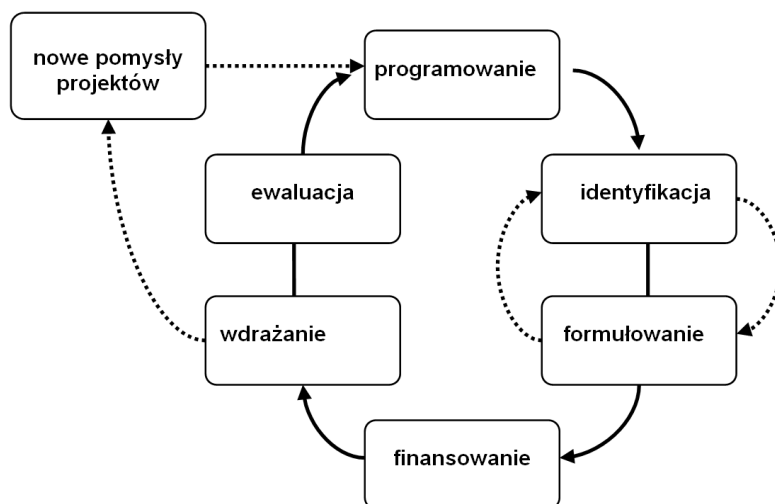
PROGRAM PRZEMIAN SPOŁECZNYCH NA UKRAINIE ZACHODNIEJ

Sieć niderlandzkich fundacji dobroczynnych dla Europy Środkowej i Wschodniej wspiera transformacje społeczne w sposób udzielenia grantów organizacjom niepaństwowym działającym w regionie geograficznym obejmującym zakarpacki, lwowski, iwanofrankowski i czerniowiecki obwody Ukrainy. Poza granicami Euroregionu Karpackiego są finansowane projekty przewidujące wspieranie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Program wspierania rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka stanowi część integralną Programu przemian społecznych i jest objęty tym samym regulaminem i warunkami składania wniosków. Program jest zarządzany przez Fundację Karpacką – Ukraina. Wnioski należy składać w biurze Fundacji w Użhorodzie.

Co to jest zarządzanie projektem i jakie jest jego miejsce w działalności transgranicznej NGO?

Opracowanie i realizacja projektów, programów i strategii transgranicznych od niedawna stały się jednym z podstawowych kierunków działalności wielu NGO z przygranicznych regionów Polski i Ukrainy. Przy tym NGO w praktyce stosują metodykę zarządzania projektem i zarządzania cyklem życia projektu (Project Cycle Management (PCM)). Ta metoda zarządzania jest wykorzystywana przez instytucje międzynarodowe działające na rzecz rozwoju od ponad 20 lat. Od początku lat 80. wykorzystują i rozwijają ją między innymi Bank Światowy, niektóre agendy ONZ, Amerykańska Agencja Rozwoju Międzynarodowego USAID, Departament Rozwoju Międzynarodowego DIFD w Wielkiej Brytanii, a od r. 1992 p. – Dyrektoriaty Generalne I i VIII (EuropeAid) Komisji Europejskiej, które stosują tę metodę w ramach wszystkich programów pomocy zewnętrznej. Zarządzanie projektem to połączenie stosunkowo prostych koncepcji, zadań i technik: koncepcji cyklu życia projektu PCM, analizy stron zainteresowanych, środków planowania – matrycy logicznej projektu, kluczowych czynników jakości, harmonogramu działań oraz formy dokumentów projektowych. PCM polega na tworzeniu pewnych ram metodycznych, które identyfikują i opisują istniejące problemy, a następnie tworzą, planują, wdrażają, monitorują i oceniają działania mające rozwiązać te problemy. Ramy te stanowią punkt wyjścia do tworzenia zwięzłej koncepcji działań i dlatego są doskonałym narzędziem zarządzania projektem dla różnych organizacji. PCM umożliwia precyzyjne określenie celów, zadań i efektów projektu jednocześnie minimizując ryzyko niepowodzenia. Metodyka opiera się na twierdzeniu, że projekty posiadają charakter cykliczny, tzn. tworzą zwartą całość, składającą się z periodycznie powtarzających się faz i etapów, dla których można znaleźć wspólne dyrektywy. Planowanie i realizacja projektu odbywa się z wykorzystaniem pojęcia "cykl życia projektu". Poszczególne fazy zmieniają się kolejno i bez przerwy. Zarządzanie projektem obejmuje fazy od opracowania programu ramowego do ewaluacji projektu.

Schemat ogólny PCM można przedstawić następująco:

Krok 1 – PROGRAMOWANIE – określenie strategii, celów i wskaźników programu oraz instytucji odpowiedzialnej za realizację i finansowanie programu. Etap programowania opiera się na wytycznych Komisji Europejskiej oraz priorytetach poszczególnych państw członkowskich UE. Po ustaleniu wytycznych programu instytucje zarządzające ogłaszają konkurs na najlepsze propozycje projektów. Analiza sytuacji w dziedzinie, której dotyczy projekt (analiza sytuacji na poziomie krajowym lub sektorowym, analiza ograniczeń opierająca się na wskaźnikach społeczno-gospodarczych, danych krajowych lub danych donatora).

Kolejność działań:

- Analiza sytuacji politycznej, społecznej i ekonomicznej.
- Opisanie sytuacji w różnych krajach i sektorach.
- Opracowanie dokumentu programowego, ustalenie danych wyjściowych dla programu.
- Ogłoszenie konkursu projektów.

Krok 2 – IDENTYFIKACJA – przewiduje wykrycie problemów i diagnostykę sytuacji wyjściowej, określenie potrzeb, analizę koncepcji i pomysłu, analizę problemów potencjalnych beneficjentów, analizę propozycji rozwiązania problemów oraz wykorzystanie dokumentów planowych.

Kolejność działań:

- Określenie głównego obszaru zainteresowania.
- Przeprowadzenie analizy interesariuszy.
- Analiza problemu i analiza celów.
- Uzgodnienie możliwych propozycji priorytetowych, które muszą zostać uwzględnione.
- Stworzenie listy istniejących projektów w danym obszarze.

Krok 3 – OPRACOWANIE/FORMUŁOWANIE – opracowanie na podstawie pomysłów projektowych operacyjnych planów projektowych, szczegółowe planowanie przebiegu wszelkich działań, które muszą zostać zrealizowane podczas projektu; ocena wykonalności i stałości projektu przez interesariuszy; podjęcie decyzji w sprawie finansowania projektu i potencjalnych źródeł finansowania.

Kolejność działań:

- Przeniesienie celów do matrycy logicznej.
- Rozwinięcie celów i założeń projektu.
- Przygotowanie wskaźników i źródeł weryfikacji.
- Uwzględnienie polityk horyzontalnych UE.
- Przygotowanie budżetu.
- Zebranie efektów (wyników) uzyskanych w trakcie poprzednich kroków.
- Przygotowanie planu operacyjnego opisującego, w jaki sposób zostanie zrealizowany projekt (metodyka wdrożenia).

Krok 4 – FINANSOWANIE – ocena projektu i wydanie zgody lub odmowy finansowania.

Krok 5 – REALIZACJA/WDROŻENIE.

Kolejność działań:

- Rozpoczęcie działań i realizacja projektu zgodnie z określonymi celami.
- Wdrożenie działań.
- Wytwarzanie produktów projektu.
- Osiągnięcie zaplanowanych wyników.
- Monitoring wyników.
- Diagnostyka ryzyka / zagrożeń.

Krok 6 – OCENA/EWALUACJA.

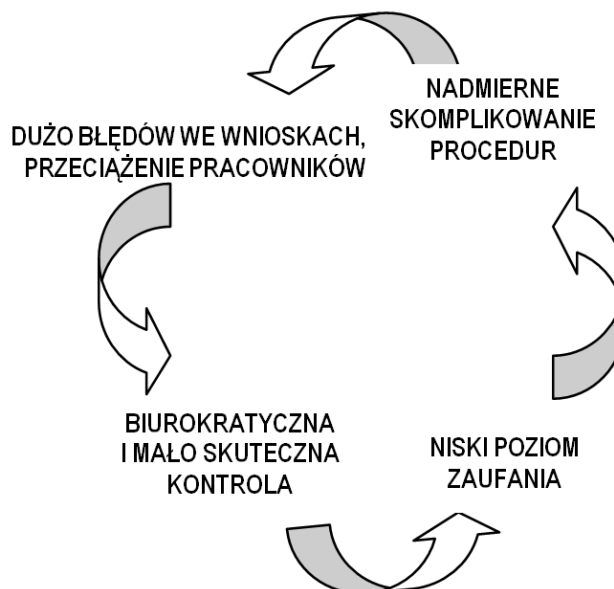
Kolejność działań:

- Zestawienie efektów zaplanowanych i osiągniętych.
- Lista rozbieżności – działania korygujące.
- „Nowe życie” projektu, ocena osiągnięć i sposobów wykorzystania rezultatów projektu w przyszłych działaniach.
- Ocena „ex-post” i audyt projektu.

Ramy czasowe cyklu życia projektu mogą być różne. Komunikację między etapami ułatwia normalizacja dokumentów wykorzystywanych w toku projektu. Na każdym etapie warunkiem dobrego zarządzania jest zaangażowanie odpowiednich interesariuszy.

Jakie czynniki wpływają na skuteczność projektów transgranicznych NGO?

1. Osobowość lidera i zespół gotowy do współpracy. Występowanie lidera, który wyraźnie widzi strategię działalności i rozwoju organizacji jest jednym z podstawowych czynników wpływających na sukces projektów transgranicznych NGO. Jednak taki lider ma być otoczony grupą fachowców gotowych do udzielenia wsparcia jego pomysłowi projektowemu i współpracy nad realizacją. Jeden lider – nawet maksymalnie zorientowany i umiejący – nie zastąpi zespołu. Zawsze są potrzebni pracownicy, którzy wykazują samodzielność i inicjatywę oraz od czasu do czasu poddają wątpliwości pomysły i decyzje lidera. Inaczej działalność organizacji stanie się rutynową, nieobiektywną i mało skuteczną.
2. Kwalifikacje i poziom wiedzy przedstawicieli NGO. Procedura przygotowania projektu, uzyskania i zagospodarowania środków grantowych jest dość skomplikowana. Dlatego konieczny jest właściwy poziom kwalifikacji przedstawicieli NGO, którzy podejmują transgraniczną działalność projektową. Nawet jeśli NGO zwraca się o pomoc do ekspertów i konsultantów, musi posiadać pewien багаż wiedzy, żeby móc poprawnie ocenić wyświadczone przez nich usługi. Wielu biernym NGO nie brakuje informacji o funduszach i programach międzynarodowych. Trzeba wiedzieć chociażby coś, żeby uświadomić sobie, czego jeszcze nie wiesz, natomiast takim organizacjom brak wiedzy do takiego stopnia, że po prostu nie zwracają na to uwagi.
3. Optymizm i aktywność. Cechą charakterystyczną wielu NGO jest bierność i rozczarowanie do osiągnięcia sukcesu. Bardzo często ta cecha jest właściwa także dla pracowników miejscowej administracji, samorządu terytorialnego i społeczności lokalnej. Ludzie po prostu nie wierzą, że projekt może się udać, więc po co robić wysiłki dla przygotowania. Niski poziom optymizmu i aktywności oraz faktyczna stagnacja to istotne czynniki wyjaśniające słabe wykorzystanie przez NGO środków z funduszy i programów międzynarodowych.
4. Zaufanie i współpraca partnerska. Analiza problemów, które napotykają NGO przy realizacji projektów transgranicznych pokazuje, że często ma miejsce brak lub niski poziom współdziałania między partnerami: NGO – NGO, NGO – władze lokalne i samorządy. Brak wzajemnego zrozumienia hamuje pracę nad projektem i może mieć negatywne skutki dla wdrożenia. Kolejny przykład braku zaufania to nieufność donatora w stosunku do NGO, których przedstawiciele często są uważane za potencjalnych oszustów usiłujących niezаслужenie otrzymać dotację. Skutkiem tego jest niski poziom zaufania, który uruchamia mechanizm nie kończący się cyklu błędów:

Spowodowana brakiem zaufania złożoność procedur projektowych i formularzy, konieczność przedstawienia olbrzymiej liczby załączników i dokumentów, których wiarygodność ma być poświadczona przez notariusza, ciągną za sobą z jednej strony – olbrzymią liczbę błędów popełnianych przez wnioskodawców przy przygotowaniu projektów, z drugiej – przeciążają pracowników instytucji odpowiedzialnej za realizację programu i zachowanie procedur. W wyniku tego kontrola sprawowana przez te instytucje nabiera biurokratycznego charakteru i jest mało skuteczna przy wykryciu poważnych błędów. A to z kolei potęguje nieufność.

Organizacje społeczne i przykłady najlepszych inicjatyw ukraińsko-polskich z udziałem NGO z zakarpackiego i lwowskiego obwodów Ukrainy.**Centrum Ukraińsko-Polskiej Współpracy Transgranicznej**

Dmytro Mirosznikow – Prezes Zarządu
88018 Użhorod, ul. Szwabska 71a, I. 8
tel./faks: +38 (0312) 673593
e-mail: upcenter@ukr.net, hptt: www.UPCenter.org

Partnerzy projektu:

- Fundusz Rozwoju Współpracy Transgranicznej
- Międzynarodowe Stowarzyszenie Instytucji Rozwoju Regionalnego IARDI
- Agencja Rozwoju Regionalnego i Integracji Europejskiej ARDEI
- Europejskie Centrum Integracji i Współpracy Samorządowej „Dom Europy”

Od września 2006 roku na terenie obwodu zakarpackiego i lwowskiego (Ukraina) oraz województwa lubelskiego (Polska) w ramach Programu Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006 był realizowany projekt „Centrum Inicjatyw Ukraińsko-Polskich – stworzenie trwałej platformy dla rozwoju terenów przygranicznych”. W toku wdrażania projektu w kwietniu 2007 roku została założona Miejska Organizacja Społeczna Centrum Ukraińsko-Polskiej Współpracy Transgranicznej w Użhorodzie w celu zapewnienia warunków sprzyjających rozwojowi kontaktów ukraińsko-polskich na poziomie regionalnym i międzynarodowym oraz wspierania instytucjonalnej stabilności i stałości osiągnięć współpracy dwustronnej. Podstawowym zadaniem Centrum jest aktywizacja stosunków ukraińsko-polskich poprzez stworzenie instytucjonalnych podstaw zapewnienia i wspierania partnerstwa.

Kierunki działalności Centrum:

- Informowanie abonentów w sposób udzielania informacji docelowych przedstawicielom administracji rządowej i samorządowej, sektora naukowego, małego i średniego biznesu, organizacji społecznych itp.
- Działalność szkoleniowa w celu przygotowania zawodowych kadr niezbędnych dla rozwoju współpracy transgranicznej na terenach przygranicznych.
- Pozyskiwanie alternatywnych źródeł finansowania w celu zapewnienia rozwoju społecznego i gospodarczego przygranicznych obszarów Ukrainy.

Projekty zrealizowane:

- Razem z Fundacją Rozwoju Współpracy Transgranicznej (Użhorod) Centrum zostało zaangażowane do realizacji projektu „O nową jakość stosunków dobrosąsiedzkich – uzupełnienie Polsko-Ukraińskiej Strategii Współpracy Transgranicznej” (Program Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006). W ramach projektu została opracowana Polsko-Ukraińska Strategia Współpracy Transgranicznej na lata 2007-2015.
- Projekt informacyjnego i metodycznego wsparcia szkół ogólnokształcących w Użhorodzie „Krok po kroku do Europy” współfinansowany przez Międzynarodową Fundację „Odrodzenie”. Główny cel projektu – podwyższenie poziomu wiedzy uczniów i młodzieży studenckiej Użhoroda z zakresu integracji europejskiej, promowanie i pobudzanie zdobywania wiedzy o Europie oraz wspieranie ruchu Euroklubu.

-

Fundusz Rozwoju Współpracy Transgranicznej

Iwan Ustycz – Prezes organizacji
88000 Użhorod, ul. Uniwersytecka 21/506
tel./faks: +38 (0312) 64-26-62,
e-mail: ustich@ciefco.uzhgorod.ua

Fundusz został założony przez pracowników naukowych Instytutu Gospodarki Światowej i Stosunków Międzynarodowych Narodowej Akademii Nauk w 2002 roku. Organizacja jest wyspecjalizowana w naukowych i stosowanych badaniach problemów rozwoju współpracy międzynarodowej na europejskich terenach przygranicznych, opracowaniu koncepcji przyciągnięcia inwestycji zagranicznych do Ukrainy, świadczeniu usług marketingowych, eksperckich i doradczych, organizacji międzynarodowych kontaktów naukowych, w tym sympozjów, konferencji, seminariów, szkół międzynarodowych i językowych.

Projekty zrealizowane:

- „Centrum Inicjatyw Ukraińsko-Polskich – stworzenie trwałej platformy dla rozwoju terenów przygranicznych”. Projekt został zrealizowany we współpracy z organizacjami partnerskimi – Międzynarodowym Stowarzyszeniem Instytucji Rozwoju Regionalnego IARDI (Użhorod, Ukraina), Agencją Rozwoju Regionalnego i Integracji Europejskiej (Lwów, Ukraina) oraz Europejskim Centrum Integracji i Współpracy Samorządowej „Dom Europy” (Lublin, Polska). Wdrożenie projektu umożliwiło wsparcie finansowe Komisji Europejskiej w ramach Programu Sąsiedztwa „Polska – Białoruś – Ukraina” INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006. Projekt przewidywał stworzenie warunków dla rozwoju stałego, skutecznego i wzajemnie korzystnego partnerstwa między samorządami, organizacjami społecznymi i biznesem w przygranicznych regionach Ukrainy (obwody zakarpacki i lwowski) i Polski (województwo lubelskie).
- „O nową jakość stosunków dobrosąsiedzkich – uzupełnienie Polsko-Ukraińskiej Strategii Współpracy Transgranicznej” (Program Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006). W ramach realizacji projektu przedstawiciele pięciu regionów opracowali wspólną Polsko-Ukraińską Strategię Transgraniczną, która wyznaczyła wektory przyszłej współpracy i przedstawiła w szczególności priorytety inwestycyjne i zadania regionów, a w przyszłości będzie stanowić podstawę dla opracowania nowych mechanizmów, w tym finansowych, wspierających współpracę między terenami przygranicznymi Ukrainy i Polski oraz Ukrainy i UE.

Międzynarodowe Stowarzyszenie Instytucji Rozwoju Regionalnego IARDI

Ołeh Dymytrijew – Dyrektor Wykonawczy

88000 Užhorod, ul. Szwabska 71a, l. 7

tel./faks: +38 (0312) 67-30-81; e-mail: iardi@ukr.net

Stowarzyszenie zostało założone we wrześniu 2003 r. w ramach projektu „Karpaty 2003-2011” z inicjatywy instytucji rozwoju regionalnego i władz regionów przygranicznych Słowacji (kraje koszycki i preszowaski), Węgier (okręg Szabolcs-Szatmár-Bereg) i Ukrainy (obwód zakarpacki) i już w 2004 r. zostało polecone przez Słowacko-Ukraińską Komisję Międzyrządową dla współpracy w dziedzinie przygotowania i realizacji projektów i programów.

Działalność IARDI ma na celu sprzyjanie realizacji procesu integracji europejskiej, stworzenie wspólnego kompleksu gospodarczego na terenach przygranicznych, nawiązanie i wzmocnienie bezpośrednich kontaktów z organizacjami, zrzeszeniami, władzami, poszczególnymi regionami Ukrainy, krajami członkowskimi i kandydującymi do UE, strukturami zarządzania UE oraz innymi międzynarodowymi organizacjami sponsorskimi, a także sprzyjanie synchronizacji programu i procedur realizacji wsparcia technicznego UE.

Projekty zrealizowane:

- „Centrum Inicjatyw Ukraińsko-Polskich – stworzenie trwałej platformy dla rozwoju terenów przygranicznych” przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej w ramach Programu Sąsiedztwa „Polska – Białoruś – Ukraina” INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006. Projekt został zrealizowany we współpracy z organizacjami partnerskimi – Funduszem Rozwoju Współpracy Transgranicznej (Użhorod, Ukraina), Agencją Rozwoju Regionalnego i Integracji Europejskiej (Lwów, Ukraina) oraz Europejskim Centrum Integracji i Współpracy Samorządowej „Dom Europy” (Lublin, Polska). W ramach projektu zostało założone Centrum Współpracy Ukraińsko-Polskiej.
- Projekt „Wdrożenie innowacyjnych metod kształcenia i rozwoju zasobów ludzkich w regionach przygranicznych”. Projekt jest realizowany przy wsparciu finansowym Programu Sąsiedztwa „Polska – Białoruś – Ukraina” INTERREG IIIA/TACIS CBC 2004-2006. Celem projektu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju terenów przygranicznych za pomocą stworzenia warunków niezbędnych dla stałej i skutecznej współpracy poprzez wdrożenie programów edukacyjnych w szkołach rejonów przygranicznych i kształtowanie nowego pokolenia młodzieży gotowego i adaptowanego do nowych warunków rozwoju gospodarczego i geopolitycznego. Wykonawcami projektu ukierunkowanego na rozwój dziedziny oświaty są: wnioskodawca – Gimnazjum w Užhorodzie (obwód zakarpacki, Ukraina) oraz partnerzy projektu - Agencja Rozwoju Regionalnego i Integracji Europejskiej (Lwów), Międzynarodowe Stowarzyszenie IARDI (Użhorod), Europejskie Centrum Inicjatyw Transgranicznych (Lublin) oraz Gimnazjum Nr 9 im. cc. Majora Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora” (Lublin).
- Projekt „Przyjdźcie i zobaczcie: wsparcie promocji i marketingu agroturystyki i rolnictwa ekologicznego na terenie Ukraińskich Karpat Wschodnich” finansowany w ramach Programu „Polska Pomoc” Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej. Wykonawcami projektu są organizacje społeczne Międzynarodowe Stowarzyszenie Instytucji Rozwoju Regionalnego IARDI (Użhorod) i Stowarzyszenie „B-4” (Rzeszów). Projekt przewiduje podwyższenie poziomu turystyki wiejskiej w naszym kraju, przeprowadzenie kampanii promocyjnej.
- Projekt „Promocja i rozwój agroturystyki oraz rolnictwa ekologicznego na terenie Ukraińskich Karpat Wschodnich i Mołdawii”. Realizatorzy projektu wdrażanego przy wsparciu finansowym Programu Polska Pomoc” Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej po stronie polskiej to Stowarzyszenie „B-4” w Rzeszowie, po stronie ukraińskiej - Międzynarodowe Stowarzyszenie Instytucji Rozwoju Regionalnego w Užhorodzie, po stronie mołdawskiej - „Centrul Moldo-Polonez de Sustinere a Antreprenoriatului” w Bălți. W ramach projektu dla przedstawicieli Ukrainy zorganizowano szereg zajęć teoretycznych na temat „Budowa i rozwój partnerstwa między gminą a regionem w dziedzinie rozwoju turystyki”, „Agroturystyka i rolnictwo ekologiczne elementem rozwoju regionalnego i lokalnego”, „Marketing i promocja agroturystyki i rolnictwa ekologicznego”, „Lokalne dziedzictwo kulturowe elementem promocji regionu”.

Agencja Rozwoju Regionalnego i Integracji Europejskiej ARDEI

Lubov Mocharska – Dyrektor wykonawczy

79008 Lwów, pl. Halicki 7

tel.: +38 (0322) 42-41-41, www.ardei.lviv.ua

Niezależna pozarządowa organizacja niedochodowa założona w roku 2002.

Misja: prowadzenie kompleksowej koordynacji działalności w zakresie rozwoju regionalnego i integracji europejskiej na poziomie obwodowym, rejonowym i lokalnym w obwodzie lwowskim.

Cel: sprzyjanie rozwojowi społecznemu i gospodarczemu Ziemi Lwowskiej.

ARDEI orientuje swoją działalność na wspieranie współpracy transgranicznej oraz wykorzystanie innych możliwości w związku z rozszerzeniem UE. Między innymi inicjuje i wspiera skuteczną współpracę sieciową między organizacjami publicznymi i pozarządowymi obwodu lwowskiego działającymi na rzecz rozwoju regionalnego; generuje, wdraża i koordynuje w obwodzie lwowskim programy ukierunkowane na wspieranie rozwoju regionalnego i współpracy transgranicznej; pobudza i wspiera nowe aktywne partnerstwa między przedsiębiorstwami i instytucjami Ziemi Lwowskiej i sąsiednich regionów przygranicznych Polski; zbiera i rozpowszechnia informację o najlepszym doświadczeniu EU w zakresie opracowania i realizacji strategii polityki społeczno-gospodarczej, rozwoju regionalnego oraz ochrony środowiska; sprzyja rozwojowi instytucjonalnemu organizacji w dziedzinie współpracy transgranicznej z krajami UE poprzez organizację szkoleń i wymiany doświadczenia. We współpracy z ukraińskimi i europejskimi organizacjami partnerskimi na dzień dzisiejszy ARDEI zrealizowała 14 projektów współfinansowanych przez Komisję Europejską, Brytyjski Departament Rozwoju Międzynarodowego DFID, Ministerstwo Spraw Zagranicznych Królestwa Danii oraz Program ONZ ds. rozwoju.

Wybrane projekty ARDEI: „Centrum Inicjatyw Ukraińsko-Polskich – stworzenie trwałej platformy dla rozwoju terenów przygranicznych” (TACIS); „Stały rozwój Turczańskiego regionu przygranicznego” (TACIS); „Lokalne inicjatywy na rzecz rozwiązania problemu oszczędzania energii” (Fundusz Eurazja); „Zapoznanie się w sposób poznania” (TACIS); „Dla obłoków nie ma granic” (TACIS); „Ukraińsko-Polska strategia współpracy transgranicznej: o nową jakość stosunków sąsiedzkich” (TACIS); „Stalowowskie San Francisco” (TACIS).

Głównym partnerem zagranicznym w zakresie współpracy transgranicznej jest Rzeczpospolita Polska. Agencja ściśle współpracuje z polskimi władzami i organizacjami społecznymi, między innymi Ministerstwem Rozwoju Regionalnego Rzeczypospolitej Polskiej, Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubelskiego, Urzędem Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego, Radą Miasta Stalowa Wola, „Domem Europy” w Lublinie, Europejskim Centrum Inicjatyw Transgranicznych w Lublinie, Regionalnym Towarzystwem Rolno-Przemysłowym „Dolina Strugu” w Błażowej, Karpackim Instytutem Rozwoju Regionalnego w Krośnie, Euroregionem Bug w Chełmie, Euroregionem Karpackim w Rzeszowie.

-

Stowarzyszenie Rozwoju Małego i Średniego Biznesu oraz Innowacji
„Użhorod - XXI wiek”

Wiktor Fejer – Prezes

Użhorod, ul. 8 Marca 46

tel./faks: +38 (0312) 61-64-75,

e-mail: mail@smbusiness.uzhgorod.ua

Stowarzyszenie to lokalna niedochodowa organizacja społeczna działająca w dziedzinie rozwoju przedsiębiorczości od roku 1999. Jest to samodzielne zrzeszenie obywateli i członków zbiorowych na podstawie spójności interesów w celu wspólnego zaspokojenia i ochrony legalnych interesów społecznych, obywatelskich i ekonomicznych. Misja Stowarzyszenia: sprzyjanie rozwojowi i ochrona interesów podmiotów działalności przedsiębiorczej, aktywny udział w programach lokalnego i regionalnego rozwoju obwodu zakarpackiego, wdrażanie innowacji i nowoczesnych technologii w dziedzinie produkcji i usług.

Projekty zrealizowane:

- „Mosty współpracy Polska – Ukraina. Najlepsze praktyki współpracy transgranicznej”, EFRR 2006. Główny partner – Przeworska Agencja Rozwoju (Polska).
- „Stworzenie przesłanek rozwoju infrastruktury turystycznej na terenach przygranicznych na podstawie kompleksów zamkowych” – projekt TACIS CBC nr 2008/ 150-733-2 współfinansowany przez Komisję Europejską w ramach Programu Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina w latach 2008–2009. Partner polski – muzeum zamkowe w Łańcucie. Główny cel projektu – opracowanie na podstawie polskiego doświadczenia koncepcji wzajemnie korzystnej współpracy władz, zakładów infrastruktury zamkowej i biznesu oraz stworzenie przesłanek rozwoju zamków na Zakarpaciu jako wiodących obiektów turystycznych w regionie. Działania projektowe: organizacja tematycznych seminariów poświęconych wykorzystaniu i rozwojowi kompleksów zamkowych na Zakarpaciu; realizacja programu stażów dla fachowców muzealnych i turystycznych; opracowanie i publikacja koncepcji wzajemnie korzystnej współpracy władz, zakładów infrastruktury zamkowej i biznesu.
- „Rozwój transgranicznej współpracy biznesowej w regionach przygranicznych” – projekt TACIS CBC nr 2008/150-733-3 współfinansowany przez Komisję Europejską w ramach Programu Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina w latach 2008-2009. Główny partner po stronie ukraińskiej – Zakarpacki Oddział Regionalny Stowarzyszenia Miast Ukrainy, po stronie polskiej – Agencja rozwoju regionalnego w Rzeszowie.
- Działania: stworzenie bazy danych podmiotów małego i średniego biznesu działających w regionach przygranicznych Polski i Ukrainy; stworzenie sieci partnerskiej instytucji, których działalność jest ukierunkowana na rozwój i wspieranie małego i średniego biznesu na terenach przygranicznych Polski i Ukrainy; opracowanie i realizacja programu edukacyjnego dla przedstawicieli MSB, organizacji społecznych oraz władz lokalnych, przewidującego szkolenia interaktywne i konsultacje indywidualne; organizacja wizyt przedsiębiorców zakarpackich do Polski (targi turystyczne, wystawa i Dzień Sąsiedztwa na granicy Ukrainy i Polski); publikacja katalogu ofert inwestycyjnych przedsiębiorców zakarpackich i kolportaż katalogu w Polsce.

Karpacka Agencja Praw Człowieka "Wested"

Maria Mendżuł – Dyrektor

Użhorod, ul. 8 Marca 46/125

tel./faks: +38 (0312) 61-96-61, e-mail: ws@tes.org.ua

Organizacja społeczna założona w 1998 roku. Celem strategicznym działalności jest rozszerzenie możliwości systemu ochrony praw człowieka na Ukrainie, sprzyjanie wzmocnieniu systemu azylu, udzielania pomocy uchodźcom i osobom ubiegającym się o azyl, współpracy transgranicznej i koordynacji działalności instytucji rozwoju regionalnego i ochrony praw człowieka w celu skutecznego wdrożenia wspólnych programów i projektów o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Projekty:

- „Szkoła samorządu lokalnego” – program szkoleń i stażów dla 32 radnych różnych poziomów z całej Ukrainy współfinansowany przez Inicjatywę Współpracy Polska – USA – Ukraina (kwiecień 1999 – październik 2000).
- „Umocnienie społeczeństwa obywatelskiego poprzez zapewnienie niezamożnym warstwom społecznym i nowym organizacjom dostępu do systemu sprawiedliwości” oraz projekt „Biuro informacji dla obywateli” – wspieranie działalności Biura w Użhorodzie i miejscowościach rejonu użhorodzkiego. Konsultacji prawnych udzielono ponad 670 osobom i 35 NGO dzięki wsparciu finansowemu Fundacji im. S.Batorego (Polska) (styczeń – grudzień 2006).
- „Umocnienie społeczeństwa obywatelskiego poprzez zapewnienie niezamożnym warstwom społecznym i nowym organizacjom dostępu do systemu sprawiedliwości” oraz projekt „Biuro informacji dla obywateli” – pomocy prawnej udzielono ponad 1100 osobom, wydano serię folderów oraz dwa podręczniki metodyczne w celu pobudzania obywateli do samodzielnego rozwiązania problemów lokalnych i rozwijania demokracji na poziomie lokalnym. Wsparcie finansowe - Fundacja im. S.Batorego (Polska) (styczeń 2007 – grudzień 2008).
- „Biuro informacji dla mieszkańców wsi” – projekt przeciwdziałania korupcji w sposób promocji polskiego modelu antykorupcyjnego „6 zasad dobrego zarządzania” i wdrożenia zasady przejrzystości w gminie Baranyńce oraz udzielenia wsparcia 3 antykorupcyjnym społecznym punktom informacji przy wsparciu finansowym Projektu „Godna Ukraina”, Amerykańskiej Agencji Rozwoju Międzynarodowego (USAID), Grupy Wyzwania Tysiąclecia (MCC) i Management Systems International (MSI) z udziałem Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej - Regionalnego Ośrodka w Lublinie (Polska) (październik 2007 – luty 2009).
- „Wdrożenie najlepszych praktyk zarządzania publicznego w społecznościach lokalnych Ukrainy” - projekt przeciwdziałania korupcji w sposób promocji polskiego modelu antykorupcyjnego „6 zasad dobrego zarządzania” i realizacji poszczególnych zadań modelu w Komitecie Wykonawczym miasta Pereczyn przy wsparciu finansowym MSZ Rzeczypospolitej Polskiej z udziałem Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej - Regionalnego Ośrodka w Lublinie (Polska) (sierpień-grudzień 2008).

**Organizacja społeczna Agencja Rozwoju Regionalnego i Innowacji
"Centrum Miżhiria"**

Miżhiria, obwód zakarpacki, ul. Niezależności 24.

Agencja Rozwoju Regionalnego i Innowacji „Centrum Miżhiria” została założona w ramach realizacji projektu wspieranego przez Fundację Karpacką, który uzyskał Nagrodę dla najlepszego doświadczenia działalności samorządów lokalnych wsi i małych miast Euroregionu Karpackiego. Organizacja została zarejestrowana dnia 12 września 2003 roku, lecz mimo krótkiego okresu działania Agencja we współpracy ze wspólnotą Miżhiria oraz wsi Zaperedilla i Stryhalnia w ciągu 2003-2004 potężnie pracowała w zakresie organizacji i przeprowadzenia kampanii i przedsięwzięć społecznych w celu wykonania planu działań „Lokalny rozwój hodowli owiec poprzez odrodzenie świętości duchowych górali” w kontekście realizacji głównych działań projektu – najlepsze innowacyjne doświadczenie zachowania tradycji ludowych i rozbudowy sieci wspólnot hodowców owiec na terenach górskich Zakarpacia.

Centrum Inicjatyw Społecznych

89200 Pereczyn, pl. Narodny 21, lokal 1
tel./faks: +38 (03145) 2-22-53, 2-17-26
e-mail: CFCCI@ukr.net, <http://www.ci-center.org>

Rejonowa Fundacja Dobroczynna „Centrum Inicjatyw Społecznych” została założona w roku 1996, oficjalnie zarejestrowana w marcu 1997 roku.

Misją organizacji jest sprzyjanie kształtowaniu warunków społecznych zapewniających ciągłość procesów aktywności ludzi oraz zaszczepienie ideałów społeczeństwa obywatelskiego, a także wspieranie skutecznego rozwiązania rozmaitych problemów o charakterze oświatowym, społecznym, kulturowym i naukowym. Fundacja działa w trzech podstawowych kierunkach: rozwój organizacji pozarządowych na Zakarpaciu, wspieranie rozwoju samorządu lokalnego; pomoc utalentowanej młodzieży „Ukraino, jesteśmy Twoją przyszłością!”

W latach 2006-2008 Centrum Inicjatyw Społecznych był partnerem Centrum Promocji Podlasia (Białystok, województwo podlaskie, Polska) w zakresie realizacji projektów ukierunkowanych na rozwój wspólnot, podwyższenie ich atrakcyjności i konkurencyjności. Ponadto posiada doświadczenie realizacji wspólnych projektów z Urzędem Gminy Leżajsk, miastem Leżajsk oraz miastem Głogów Małopolski (województwo podkarpackie, Polska).

Sokalska Agencja Rozwoju Regionalnego

Anna Kostiuk – Dyrektor Wykonawczy

80000 Sokal, obwód lwowski, pl. Siczowych Strilciw 18

tel.: +38 (03257) 2-87-74

e-mail: sarr@bis.net.ua

web: www.agencija.sokal.lviv.ua

Założona w roku 2005 w ramach projektu rozwoju Ziemi Lwowskiej przy wsparciu finansowym DFID. Cel działalności – rozwiązanie problemów rozwoju społecznego i gospodarczego rejonu sokalskiego, sprzyjanie rozwojowi małego i średniego biznesu, regionalna współpraca transgraniczna, wykorzystanie światowego doświadczenia, świadczenie usług ekonomicznych, prawnych i oświatowych na rzecz wspólnoty. Udziela pomocy o charakterze doradczym w zakresie budowy i rozwoju infrastruktury regionalnej oraz wspierania biznesu w rejonie sokalskim. Wspiera rozwój kontaktów z organizacjami międzynarodowymi i krajowymi w dziedzinie opracowania projektów, planów odrodzenia i rozwoju gospodarki regionu.

Działalność:

- Realizacja projektu „Utworzenie Centrum Informacji Europejskiej „EUROPE DIRECT” w Sokalu. Centrum udziela informacji mieszkańcom i przedsiębiorcom rejonu sokalskiego o możliwościach współpracy między ukraińskimi i polskimi przedsiębiorstwami i organizacjami, oraz informacji o projektach transgranicznych i zasady udziału w nich, o polsko-ukraińskiej współpracy transgranicznej, aktach prawnych UE, ogólnych przepisach i funkcjach prawa celnego.
- Realizacja części zadań projektu „Roztocze transgranicznym terenem rozwoju” finansowanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Projekt skierowany do przedsiębiorców ukraińskich, dyrektorów małych i średnich przedsiębiorstw. Cel projektu – przygotowanie przedstawicieli małego i średniego biznesu na terenach przygranicznych do współpracy z krajami członkowskimi UE, promocja i rozwój współpracy transgranicznej.
- Przygraniczna współpraca biznesowa – organizacja spotkań biznesowych i turystycznych. Podpisano Umowę o współpracę z Agencjami Rozwoju Regionalnego w Biłgoraju i Tomaszowie. Przeprowadzono spotkania ukraińsko-polskie „Partnerstwo biznesowe na rzecz rozwoju”, w których uczestniczyli przedstawiciele władz lokalnych, SMP oraz przedsiębiorcy.
- Promocja zdrowego trybu życia, nawiązanie kontaktów między klubami sportowymi powiatu hrubieszowskiego i rejonu sokalskiego. Przeprowadzono turnieje piłki nożnej „Old Boys” między mieszkańcami Hrubieszowa i Sokala.
- Promocja dziedzictwa kulturowego i historycznego przygranicza. Sprzyjanie rozwojowi i współpracy społeczności ukraińskich i polskich poprzez przeprowadzenie spotkań międzynarodowych.

Dialog Europejski

Ihor Kaspruk – Dyrektor

Lwów, pr. Czornowoła 4/1

tel./faks: +38 (0322) 97-18-57, e-mail: dialog@dialog.lviv.ua

Organizacja społeczna założona w roku 1998. Cel – wspierania inicjatyw ukierunkowanych na zbliżenie ludzi, społeczeństw i krajów Europy, podwyższenie tolerancji i lepsze zrozumienie procesów integracji europejskiej, znalezienie miejsca Ukrainy w nowych realiach zjednoczonej Europy.

Projekty:

- „Szkoła samorządu lokalnego” – program szkoleń i stażów dla 32 radnych różnych poziomów z całej Ukrainy współfinansowany przez Inicjatywę Współpracy Polska – USA – Ukraina (kwiecień 1999 – październik 2000);
- „Mostki Międzymorza” – stworzenie sieci młodych działaczy zaangażowanych w budowę i rozwój społeczeństwa obywatelskiego na Ukrainie, w Polsce, Białorusi i Rosji przy wsparciu finansowym Programu „RITA – przemiany w regionie” (maj – grudzień 2001);
- „Szkoła samorządu lokalnego – 2003” – polsko-ukraiński program szkoleń i stażów tematycznych dla 48 radnych różnych poziomów z całej Ukrainy współfinansowany przez Inicjatywę Współpracy Polska – USA – Ukraina (marzec – październik 2003);
- „Ponad granicami: modele współpracy międzynarodowej dla organizacji społecznych” – spotkanie w celu wymiany doświadczeń w dziedzinie współpracy międzynarodowej przedstawicieli Polski, Ukrainy i Rosji przy wsparciu finansowym Międzynarodowej Fundacji „Odrodzenie” (listopad 2003 – styczeń 2004);
- „Monitoring polityki wizowej Polski” – projekt partnerski zainicjowany przez Fundację im. Stefana Batorego, przewidujący monitorowanie przestrzegania praw człowieka po wprowadzeniu przez Polskę reżimu wizowego dla Rosji, Białorusi i Ukrainy (październik 2003 - październik 2004).
- „Polsko-ukraiński program wspierania rozwoju społecznego i wychowania liderów młodzieżowych „Strumienie Beskidzkie” – działania w zakresie społecznej aktywizacji młodzieży i poznania kultury sąsiedniego kraju w celu tolerancyjności i łamania stereotypów - seminaria szkoleniowe, wspólna praca nad własnymi projektami, konkurs grantowy, praca z uczniami w ramach realizacji projektów własnych finansowanych przez Fundację im. Stefana Batorego, Międzynarodową Fundację „Odrodzenie”, Kanadzki Fundusz Współpracy (grudzień 2003 – czerwiec 2004).

-

Centrum Polityki Edukacyjnej

Ołeh Procak – Dyrektor

Lwów, pl. Rynek 8

tel./faks: +38 (0322) 72-06-47, 72-28-61, e-mail: oprocak@iatp.org.ua

Lwowska miejska organizacja społeczna założona w roku 2000. Przez pierwsze dwa lata Centrum funkcjonowało jako jednostka strukturalna organizacji społecznej "Instytut Technologii Politycznych", natomiast od kwietnia 2003 jest oddzielną osobą fizyczną posiadającą status niedochodowej organizacji społecznej. Cele i kierunki działalności: sprzyjanie rozwojowi na Ukrainie systemu oświaty otwierającego równe możliwości i warunki dla rozwoju osobistości i twórczej samorealizacji każdego obywatela Ukrainy, wychowania pokolenia zdolnego do skutecznej pracy i nauczania się przez całe życie, ochrony i pomnożenia wartości kultury narodowej i społeczeństwa obywatelskiego; rozwój i umocnienie suwerennego, niezależnego, demokratycznego, socjalnego państwa prawa jako integralnego elementu wspólnoty europejskiej i światowej. W okresie działania eksperci centrum zrealizowali szereg projektów oświatowych mających na celu osiągnięcie celów i zadań określonych przez strategię rozwoju miasta oraz wzięli aktywny udział w programach i projektach o charakterze ogólnokrajowym, między innymi w projekcie "Podwyższenie jakości pracy szkół na Ukrainie" – polsko-ukraińskim projekcie oświatowym wspieranym przez Program RITA (styczeń – sierpień 2004). W szkołach sześciu obwodów Ukrainy wdrożono dwie metodyki skutecznie działające w krajach UE i w sąsiedniej Polsce. Przeprowadzono konferencje dla dyrektorów ponad 200 szkół, na których polscy i ukraińscy trenerzy prezentowali wymienione metodyki i wyjaśniali, dlaczego warto wdrażać je w szkołach ukraińskich.

Regionalna Fundacja Dobroczynna "Rezonans"

Ołena Hrabowska – Dyrektor

Lwów, ul. Dekarta 2/2

tel./faks: +38 (032) 233-57-12, e-mail: resonancef@gmail.com

Fundacja założona w 2003 roku. Cel działalności: ochrona praw człowieka, propaganda wartości społeczeństwa demokratycznego, sposobów i metod ich zaszczepienia na Ukrainie. Kierunki działalności: wspieranie obywateli w ochronie ich interesów przy załatwianiu spraw prawnych w organach władzy publicznej i innych organizacjach i sądach; działalność dobroczynna, prawna, analityczna, wydawnicza i oświatowa ukierunkowana na ochronę interesów społecznych; stworzenie ośrodków analizy i doskonalenia projektów ustaw Rady Najwyższej oraz dokumentów samorządów lokalnych; świadczenie informacyjnych, doradczych, organizacyjno-technicznych i innych usług dobroczynnych; organizacja i przeprowadzenie konkursów, konferencji, projektów i seminariów dotyczących tematyki Fundacji, w tym międzynarodowych; udział w opracowaniu i realizacji programów regionalnych, krajowych i międzynarodowych, w tym:

- udział w projekcie międzynarodowej wymiany doświadczeń pracowników dziedziny oświaty Ukrainy, Rosji i Polski – partner regionalny. Projekt zrealizowany przez organizację społeczną "Stowarzyszenie Edukacyjne Praw Człowieka" w Łomży (Polska) w ramach programu RITA Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.
- 2005 rok – partner regionalny Społeczno-Oświatowego Stowarzyszenia Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym „Edukator” z Łomży (Polska) w realizacji projektu „Aktywni nauczyciele, aktywne szkoły, aktywne społeczeństwo obywatelskie” – projekt rozpoczął budowę sieci współpracy i wymiany doświadczeń wśród aktywnych nauczycieli, a pozytywne polskie doświadczenie znalazło swoją kontynuację na Ukrainie.

Instytut Technologii Politycznych

Mychajło Komarnycki – Dyrektor

Lwów, pl. Rynek 8

tel.: +38 (0322) 72-28-61, 97-55-68, e-mail: oprocak@iatp.org.ua

Lwowska miejska organizacja społeczna założona w roku 1998. Cele: sprzyjanie rozbudowie Ukrainy jako demokratycznego państwa prawa z gospodarką rynkową i otwartym społeczeństwem obywatelskim, wspieranie i umocnienie samorządu lokalnego, badanie, uogólnienie i rozpowszechnienie doświadczenia rozwoju inicjatywy i samodzielności społeczności terytorialnej, akumulowanie środków finansowych i zasobów materialnych w celu udzielenia wsparcia i sprzyjania rozwojowi samorządu lokalnego.

Organizacja zrealizowała projekt „Razem do Europy” – projekt polsko-ukraińskiej współpracy między młodzieżą a samorządami lokalnymi, przewidujący rozpowszechnianie idei Wspólnoty Europejskiej i norm UE w różnych dziedzinach życia społecznego poprzez nawiązanie stosunków partnerskich między młodzieżą polską i ukraińską oraz samorządami lokalnymi (2003).

Zachodnioukraińskie Centrum Zasobowe

Wasyl Połujko – Prezes

Lwów, ul. Łysenki 21

tel.: +38 (0322) 97-66-24 ,e-mail: office@zurc.org

Założone pod koniec 1994 roku. Misja: sprzyjanie rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego poprzez wspieranie inicjatyw społecznych. Zadanie: rozwijać i wzmacniać społeczności lokalne poprzez wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych zorientowanych na wynik; rozwijać współpracę między władzami, biznesem i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego; rozwijać potencjał lokalnych i regionalnych NGO poprzez udzielanie oświatowych, doradczych i informacyjnych usług wysokiej jakości. Centrum brało udział w realizacji projektu „Partnerstwo obywatelskie w planowaniu i zarządzaniu środowiskiem na poziomie lokalnym” (Program Polskiej Pomocy Ministerstwa Zagranicznych Spraw RP). Centrum jest partnerem głównego realizatora projektu – Kaszubskiego Uniwersytetu Ludowego i udziela pomocy miejscowym aktywistom i samorządom (zachodni region Ukrainy i pomorskie województwo Polski) w zakresie budowy partnerstwa obywatelskiego w procesie planowania stałego rozwoju społeczności (2006).

Euroklub

Jaropołk Tymkiw – Prezes

Andrij Maksymuk – Wiceprezes

Lwów, ul. P.Pancza 20/60

tel.: +38 (067) 672-35-45, e-mail: euroclub@europe.org.ua

Lwowska miejska organizacja młodzieżowa założona w 2003 roku. Podstawowe cele działalności: sprzyjanie procesom integracji europejskiej na Ukrainie, promocja wartości demokratycznych i ogólnoludzkich w celu wychowania młodzieży jako obywateli Zjednoczonej Europy; sprzyjanie rozwojowi kontaktów kulturalnych, naukowych, biznesowych i humanistycznych między Ukrainą a krajami UE; rozpowszechnianie wśród ukraińskiej młodzieży informacji o UE; pomoc uczelniom w zakresie uzyskania i rozpowszechnienia informacji o UE; rozpowszechnianie w krajach członkowskich UE informacji o Ukrainie, o jej historii, kulturze, problemach i osiągnięciach.

Projekty:

- międzynarodowa studencka konferencja naukowa „Kultura polityczna w polityce wewnętrznej i zewnętrznej” (Katowice, Polska, 23-27 listopada 2004 roku) – we współpracy z Centrum Młodych Dyplomatów Uniwersytetu Śląskiego;
- wizyta studyjna studentów Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego „Kultura polityczna Ukrainy w kontekście wyborów prezydenckich” (Lwów, 2004) – we współpracy ze studenckim Kołem Naukowym Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego „Expressis Verbis”;
- międzynarodowa studencka konferencja naukowa „Droga Ukrainy” (Katowice, Polska, 20-30 października 2003 roku) – we współpracy z Centrum Młodych Dyplomatów Uniwersytetu Śląskiego;
- program rozwoju ukraińskich organizacji proeuropejskich (Ukraina - Polska, listopad 2002 - kwiecień 2003 roku) – we współpracy z organizacją „Parlament Młodzieżowy” w Przemyślu, Polska.

Pomocne linki<http://www.upcenter.org><http://www.ardei.lviv.ua><http://www.domeuropy.lubelskie.pl><http://www.ngo.pl><http://www.edudemo.org.pl/rita><http://www.wolontariat.biz.ua><http://www.administracja.ngo.pl><http://www.prawo.ngo.pl><http://www.pozytek.ngo.pl><http://www.bip.gov.pl><http://www.mrr.gov.pl><http://www.parp.gov.pl><http://www.2p.pl/nn/samorzad/raporty><http://www.si.podkarpackie.pl><http://www.lubelskie.pl><http://www.euroregionbug.pl/><http://www.batory.org.pl><http://www.zagranica.gov.pl><http://www.msz.gov.pl><http://www.polskapomoc.gov.pl><http://www.funduszeStrukturalne.gov.pl><http://www.interrreg.gov.pl>

Strona internetowa Biura Pomocy Zewnętrznej Komisji Europejskiej (Europe Aid Cooperation Office)

<http://ec.europa.eu/europeaid/>

Poza wiadomościami i ogłoszeniami witryna zawiera formularz poszukiwania otwartych konkursów projektowych. Informacje można wyszukiwać według kraju, programu, regionu i odsyłacza.

Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa — nowe możliwości dla Ukrainy.

Także można skorzystać z «szybkiego szukania» w celu znalezienia aktualnych możliwości.

Strona internetowa Ministerstwa Gospodarki Ukrainy

<http://www.me.gov.ua/>

Informację można znaleźć w części Współpraca między Ukrainą a UE.

EISP – podstawy udzielenia wsparcia w ramach nowego instrumentu finansowego UE.

Narodowe Biuro Koordynacyjne

<http://www.ncu.kiev.ua/index/a77/b9/ua/dceu>

Strona Narodowego Biura Koordynacyjnego działającego przy Ministerstwie Gospodarki Ukrainy zawiera informacje o pomocy technicznej udzielanej Ukrainie przez Unię Europejską oraz bazę danych projektów.

Zewnętrzna Pomoc Rozwojowa dla Ukrainy

<http://www.oda-coordination.org.ua/ua/>

Strona Inicjatywy Koordynacji Pomocy Rozwojowej dla Ukrainy zawiera dokumenty donatorów, informacje o inicjatywach itd.

Strona internetowa Komisji Europejskiej poświęcona Europejskiej Polityce Sąsiedztwa

http://ec.europa.eu/world/enp/index_en.htm

Poza aktualnymi wiadomościami i informacjami o Europejskiej Polityce Sąsiedztwa witryna zawiera podstawowe dokumenty dotyczące Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa, w tym dokumenty programowe dla poszczególnych krajów (dokumenty strategiczne i narodowe programy wiodące).

Strona internetowa przedstawicielstwa Komisji Europejskiej na Ukrainie

http://www.delukr.ec.europa.eu/home_uk.html

Zawiera informacje dotyczące stosunków dwustronnych między Ukrainą a Unią Europejską w rubryce «Ukraina-UE».

Rozdział «Konkursy i granty» zawiera ogłoszenia i zaproszenia do składania projektów oraz wymagania dotyczące treści i formy wniosków. Informacje tylko w języku angielskim.

Strona finansowania UE

www.2007-2013.eu

Strona zawiera informacje o finansowaniu Unii Europejskiej w latach 2007-2013, w tym dotyczące Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa.

EU Funding for Environment, A Handbook for 2007-2013 programming period

[http://assets.panda.org/downloads/](http://assets.panda.org/downloads/eufundingforenvironmentweb.pdf)

[eufundingforenvironmentweb.pdf](http://assets.panda.org/downloads/eufundingforenvironmentweb.pdf)

Informator o finansowaniu przez Unię Europejską rozwiązań ekologicznych w latach 2007-2013, opracowany przez Światowy Fundusz na rzecz Przyrody (WWF).

Seizing opportunities to support nature conservation and local development in the Carpathian Mountains

[http://assets.panda.org/downloads/](http://assets.panda.org/downloads/carthianshandbook_funding_wwf_final.pdf)

[carthianshandbook_funding_wwf_final.pdf](http://assets.panda.org/downloads/carthianshandbook_funding_wwf_final.pdf)

Informator o finansowaniu regionu Karpackiego, opracowany przez Światowy Fundusz na rzecz Przyrody – Program Dunajsko-Karpacki (WWF-DCP). Zawiera informacje o poszczególnych instrumentach finansowania, w tym dla krajów nie będących członkami UE oraz o Europejskim Instrumencie Sąsiedztwa i Partnerstwa.

Programowanie pomocy UE dla krajów EISP

<http://www.enpi-programming.eu/wcm/index.php>

Strona internetowa dla organizacji społecznych mająca na celu informowanie i omawianie procesu programowania pomocy, udzielanej w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. Organizacje społeczne mogą розміścić на stronie własne informacje dotyczące EISP.

Pomoc techniczna i wymiana informacji (TAIEX)

<http://taiex.ec.europa.eu>

Strona zawiera informacje o pomocy technicznej i wymianie informacji – instrument Dyrektoriatu Generalnego Komisji Europejskiej ds. Rozszerzenia.

Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina

<http://www.interreg.gov.pl/20072013/instrument+sasiedztwa/pl-bl-uk>

Podstawowe priorytety, wysokość finansowania, dokumenty (aktualny projekt Programy, w tym w języku ukraińskim) oraz kontakty.

Program Współpracy Transgranicznej Rumunia-Ukraina-Mołdawia

<http://www.ro-ua-md.net/index.php?page=home&language=2>

Strona zawiera podstawowe dokumenty, listę uczestników, projekty, kontakty oraz inne informacje dotyczące Programu Współpracy Transgranicznej Rumunia-Mołdawia-Ukraina

Program «Morze Czarne»

<http://www.blacksea-cbc.net/index.php?page-home>

Strona zawiera wiadomości, program, projekty, ogłoszenia, kontakty i inne informacje dotyczące Programu «Morze Czarne».

PROJEKT
“Centrum Inicjatyw Ukraińsko-Polskich -
stworzenie trwałej platformy
dla rozwoju terenów przygranicznych”.
Program Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina
INTERREG IIIA/TACIS CBC

Projekt realizowany przy wsparciu finansowym
Unii Europejskiej

